

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ปริญญาานิพนธ์

ของ

จตุรนต์ ภัคดีวานิช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2550

การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ปริญญาานิพนธ์

ของ

จตุรนต์ ภัคดีวานิช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุ่ม ที่ได้ให้ คำปรึกษาและคำแนะนำอย่างใกล้ชิด ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขเอกสาร และขอขอบคุณอาจารย์ ดร.สุวพร เข้มเฮง และ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ ที่ได้กรุณารับเป็นประธานประธานและกรรมการ ให้คำชี้แนะในการทำให้งานวิจัยมีคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร อาจารย์จิระวงศ์ คงทอง อาจารย์กิตติรัช คงชะวัน และ อาจารย์จิระวัฒน์ ต้นสกุล ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามการวิจัย เป็นอย่างดี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	11
ความหมายของความคิดเห็น.....	11
ความสำคัญของความคิดเห็น.....	12
ประเภทของความคิดเห็น	13
วิธีวัดความคิดเห็น	13
รูปแบบการวัดความคิดเห็น	14
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	15
ความหมายของการท่องเที่ยว	15
ความสำคัญของการท่องเที่ยว	17
วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว.....	18
องค์ประกอบของการท่องเที่ยว	19
ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว	26
การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว	32

สารบัญ

บทที่	หน้า
2(ต่อ)	
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	34
ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	34
ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	36
องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	37
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้	38
ความหมายของการเรียนรู้	39
กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์	40
ข้อมูลการท่องเที่ยว ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.....	42
ประวัติความเป็นมา	42
ที่ตั้ง สภาพภูมิศาสตร์และพื้นที่การปกครอง	43
สภาพทางธรรมชาติ	45
สภาพทางสังคม.....	45
สภาพทางเศรษฐกิจ	47
ประวัติสถานที่ต่างๆ ที่สำคัญในเกาะเกร็ด	47
วัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทยและชาวมอญ	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61
งานวิจัยในต่างประเทศ	61
งานวิจัยน่างประเทศ	63
3	
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	67
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	67
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล	76
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76

สารบัญ

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	81
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	92
สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	92
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	93
อภิปรายผล	95
ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	99
ภาคผนวก	106
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	107
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ	109
ภาคผนวก ค แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี	114
ภาคผนวก ง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย	123
ประวัติย่อผู้วิจัย	129

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและตัวอย่างของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีใน 1 สัปดาห์.....	68
2 จำนวนและร้อยละของลักษณะนักท่องเที่ยว จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ และความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว.....	69
3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้านหลักและคุณค่าโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ ความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด.....	82
4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้านหลัก และคุณค่าโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีเพศต่างกัน.....	85
5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้านหลัก และคุณค่าโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอายุต่างกัน.....	86
6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้านหลัก และคุณค่าโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน.....	87
7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้านหลัก และคุณค่าโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอาชีพต่างกัน.....	88
8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้านหลัก และคุณค่าโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีความถี่ของการเดินทาง มาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดต่างกัน.....	89
9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยว เพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนาและด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม.....	110
10 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดี และศาสนาและด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม.....	112

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี	44
2 การเดินขบวนงานประเพณีของชาวมอญ	46
3 พระอุโบสถ วัดปรมัยยิกาวาส.....	48
4 สถานที่สำคัญภายในวัดปรมัยยิกาวาส.....	49
5 อุโบสถ สถานที่สำคัญภายในวัดฉิมพลี	50
6 อุโบสถวัดไผ่ล้อม	52
7 หุ่นมานแกะสลัก ของพระอาจารย์สุน วัดศาลากุด	52
8 วิธีการปั้นเครื่องปั้นดินเผาของประชาชนในตำบลเกาะเกร็ด.....	54
9 ประเพณีจุดลูกหนู.....	55
10 ประเพณีเทศกาลสงกรานต์.....	56
11 ประเพณีการทำบุญกลางบ้าน.....	57
12 ประเพณีตักบาตรทางเรือ.....	58
13 เครื่องปั้นดินเผาโบราณ	60
14 เรือข้ามฟากไปเกาะเกร็ด	61

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

บทคัดย่อ

ของ

จตุรนต์ ภัคดีวานิช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2550

จาตุรนต์ ภัคดีวานิช. (2550). *การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.องอาจ นัยพัฒน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งได้รับการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ ตำบลเกาะเกร็ด ระหว่างวันที่ 20 – 26 กุมภาพันธ์ 2550 จำนวน 452 คน นักท่องเที่ยวได้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวในด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา และด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมจำนวน 45 ข้อ ผู้วิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ และความถี่ในการเดินทางมา ข้อมูลได้รับการคำนวณและแสดงค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยค่าสถิติที (t-statistics) และค่าสถิติเอฟ (F-test) กรณีที่มีความแตกต่างกันของความคิดเห็นในการเปรียบเทียบกลุ่มที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติการทดสอบคู่ที่ต่างกันด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์

ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ดในคุณค่าแต่ละด้าน และ ในคุณค่าโดยรวม อยู่ในระดับดี
2. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน และอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความถี่ในการเดินทางมาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความถี่ในการเดินทางมาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

AN OPINION STUDY OF THAI TOURISTS ON TOURISM FOR LEARNING
AT KOH KRED SUBDISTRICT, PAK KRED DISTRICT, NONTABURI PROVINCE

AN ABSTRACT
BY
JATURON PHAKDEEWANIT

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University

May 2007

Jaturon Phakdeewanit. (2007). *An Opinion Study of Thai Tourists on Tourism for Learning at Koh Kred Subdistrict, Pak Kred District, Nontaburi Province*. Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof.Dr. Ong-art Naiyapat, Asst. Prof.Dr. Sunan Sonkosum.

The objective of this study was to examine Thai tourists' opinions on tourism for learning at Koh Kred Subdistrict, Pak Kred District, Nontaburi Province. The samples included 452 Thai tourists whom were accidentally selected during their traveling on 20th – 26th February 2007. They were asked to answer a 45-item questionnaire exploring their value on nature, history, heritage, and religious, art and cultural, and overall. Then, their opinions were compared among groups of their genders, ages, incomes, career, and visiting frequency. The data were analyzed and demonstrated basic statistics: means and standard deviation. Their opinions were compared by using t-test and one-way ANOVA. In case, there was the differences of their opinions among more than 2 groups, the researcher chose Newman Keuls to perform multiple comparison.

The results of this study were as follows:

1. The mean scores of Thai tourists' opinions on tourism for learning at Koh Kred in each value and overall value were in the good level.
2. Thai tourists with different genders, ages, incomes, and career showed their value on nature, history, heritage, and religious, art and culture, and overall significantly different with no statistical significance at .05 level.
3. Thai tourists with different visiting frequency showed their value on nature, history, heritage, and religious significantly different with no statistical significance at .05 level.
4. Thai tourists with different visiting frequency showed their value on art and culture, and overalls significantly different with statistical significance at .01 and .05 level respectively.

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อยู่ที่ยกระดับคุณภาพประชากรของประเทศให้สูงขึ้น หากคุณภาพของประชากรของประเทศไม่ได้รับการยกระดับ ไม่ได้มีการพัฒนาให้สูงขึ้นแล้วประเทศไทยจะเสียเปรียบในประชาคมโลก ไม่สามารถพัฒนาเท่าเทียมหรือแม้แต่วิ่งตามประเทศอื่นได้ทัน เพราะฉะนั้นจึงต้องคิดพัฒนาประเทศ โดยการยกระดับคุณภาพการศึกษาของคนในประเทศให้สูงขึ้น ให้มีคุณสมบัติหลาย ๆ ด้าน เช่น ต้องเป็นคนเก่ง มีความรู้หลายด้านและเป็นความรู้ที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ยังต้องเป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี นอกเหนือจากนั้นแล้วหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ยังต้องการให้ประชากรเป็นคนที่รักสังคม รักสิ่งแวดล้อมเป็นคนที่ช่วยดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและห่วงใยในสิ่งที่มีอยู่ รวมถึงการเป็นประชากรที่สามารถเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของประเทศได้ เพราะรายได้สำคัญของประเทศมาจากการท่องเที่ยว หากประชากรขาดซึ่งความรู้ความเข้าใจในด้านการท่องเที่ยวที่ดีพอ อาจทำให้เกิดความเสียหายกับการท่องเที่ยวของประเทศได้ (จิตต์โสภิตน์ มีระเกตุ ; และอรรรพพลวรรณกิจ. 2546 : 40-41)

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งอย่างหนึ่ง ที่มีกิจกรรมหลายๆ อย่างรวมกัน อันเป็นกระบวนการทางนันทนาการที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่าง (Leisure Time) โดยมีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ผู้เดินทางจะต้องเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่งเพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการทางกายภาพ ก่อให้เกิดคุณค่าทางด้านการพัฒนาอารมณ์ จิตใจและร่างกาย ผ่อนคลายความเครียด เปลี่ยนบรรยากาศ ผีกความอดทน และควบคุมตนเอง มีความรู้ความเข้าใจในประสบการณ์ใหม่ๆ (สมบัติ กาญจนกิจ. 2544 : 43-44) และบุคคลสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้จากการท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงมีฐานะเป็นกระบวนการศึกษารูปแบบหนึ่งด้วย ซึ่งพีเฟฟฟิน (Pfaefflin. 1988 : 77-78) ได้เรียกการท่องเที่ยวว่าเป็น “พัฒนาศึกษาศาสตร์” (Development Education) เพราะมีลักษณะเป็นกระบวนการศึกษาในระยะยาวที่มีขอบข่ายของเนื้อหาครอบคลุมถึงความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศต่างๆ ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงเป็นการพัฒนากระบวนการศึกษา ในความหมายของพีเฟฟฟิน (Pfaefflin) โดยตรง ซึ่งนอกจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะมีบทบาทที่สำคัญต่อเศรษฐกิจ

แล้ว ยังถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่ง ที่มีค่าอย่างมาก การท่องเที่ยวเป็นวิธีการที่สามารถกระตุ้นให้เยาวชนและประชาชนหันมาสนใจองค์ความรู้ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี และยังเป็นช่องทางการเรียนรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพอย่างต่อเนื่องให้กับประชาชน ทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจและความรัก ในมรดกของชาติ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่ เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้น ให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.2545: ไม่ปรากฏ เลขหน้า) เป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่เรียกว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยระยะแรกได้เน้นหนัก การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งมุ่งพัฒนาให้คนเป็นหัวใจสำคัญของการ ท่องเที่ยว และไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่เน้นถึงศักยภาพ ของคนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการ ทั้งนี้ได้ใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือสร้างกระบวนการเรียนรู้ ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาและฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้มีความสอดคล้องกับภูมิปัญญา อุดมคติทางวัฒนธรรมและเกื้อกูล ต่อเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต (สินธุ์ สโรบล. 2546 : 10) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังเป็น รูปแบบการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ระบบนิเวศ แหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่นั้น และจะไม่ทำลายหรือทำให้เสื่อมโทรม นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ศึกษาสภาพต่างๆ ชุมชนจะได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเน้นให้ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจ แทนที่จะไปเสริมแต่ง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก (สุรเชษฐ์ เศษฐมาศ ; และ ดรรชนี เอมพันธ์. 2538 : 21)

เกาะเกร็ด ตั้งอยู่ที่ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นเกาะที่เกิดจากการ ขุดคลองลัดแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณที่เป็นแหลมในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระแห่ง กรุงศรีอยุธยา เมื่อปี พ.ศ. 2465 เรียกว่า คลองลัดเกร็ดน้อย ต่อมากระแสน้ำเกิดเปลี่ยนทิศทางกัดเซาะ ตลิ่งพัง จนทำให้คลองขยายออกเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาสายใหม่ และแผ่นดินที่เป็นแหลมเดิม จึงกลายเป็นเกาะอย่างปัจจุบัน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2547 : 97-99) เกาะเกร็ดเป็นเกาะ ขนาดใหญ่กลางลำน้ำแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นเกาะที่มีความเป็นตัวเอง แต่ไม่โดดเดี่ยว มีประชากร บนเกาะเกร็ดเป็นชาวไทยประมาณร้อยละ 42 ชาวมอญประมาณร้อยละ 43 และที่เหลืออีกร้อยละ 15 เป็นชาวมุสลิม ซึ่งชาวมอญได้อพยพมาอาศัยบนเกาะเกร็ดมากกว่า 200 ปีมาแล้ว อย่างไรก็ตาม ชาวเกาะเกร็ดยังคงรักษาเอกลักษณ์ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและงานศิลปะ อันเป็นของตนไว้อย่าง

เหนียวแน่น อีกทั้งยังใกล้กับกรุงเทพฯ ทำให้การเดินทางสะดวก เป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญในประวัติศาสตร์แหล่งหนึ่ง จึงทำให้นักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯและจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาเที่ยวที่เกาะเกร็ดเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี (สำนักงานจังหวัดนนทบุรี. 2544 : 12) หากมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกาะเกร็ด แต่ไม่ได้มีการคำนึงถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือไม่ได้คำนึงถึงความสามารถในการรองรับของพื้นที่ โดยพิจารณาจากขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคม เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเกาะเกร็ดมากขึ้น จะทำให้ประสบปัญหาอยู่ในชั้นวิกฤติ ทั้งด้านสภาพแวดล้อม เช่น ขยะจากนักท่องเที่ยว การก่อสร้างอาคารร้านค้าแบบใหม่ เพื่อขายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว การนำสินค้าจากท้องถิ่นอื่นมาจำหน่ายทำให้สินค้าพื้นบ้านค่อยๆ เลือนหายไป อิทธิพลจากวัฒนธรรมใหม่กำลังเข้ามามีบทบาทขัดแย้งกับวัฒนธรรมดั้งเดิม ปัญหาการอนุรักษ์วิถีชุมชน และศิลปวัฒนธรรม (สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. 2547 : 38)

ความสำคัญของการท่องเที่ยวไม่ได้จำกัดวงอยู่เพียงแค่การเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนันทนาการ หรือไม่ได้เป็นแต่เพียงการใช้เวลาอิสระเพื่อความเพลิดเพลินเท่านั้น หากแต่การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นการศึกษาหาความรู้ ซึ่งจะให้ประโยชน์ด้านการศึกษาหลายประการ เช่น ความรอบรู้ โดยใช้ประสบการณ์ตรง การสร้างกระบวนการทางสังคม ดังนั้นในการจัดการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ด กระบวนการเรียนรู้ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 8 การจัดการศึกษา ให้ยึดหลัก 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง กระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้ชุมชนสามารถร่วมกันในการแก้ปัญหาหรือร่วมกันเพื่อสร้างให้เกิดพลังภายในชุมชน โดยมีชุมชนเองเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ (สมศรี จินะวงษ์. 2544 : 83) ตำบลเกาะเกร็ดนับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์สำคัญ ที่มีแหล่งเรียนรู้มากมาย เช่น กลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เต้าเผาโบราณ พิพิธภัณฑ์วัดปรายยิวภาส ศูนย์บ้านขนมหวาน รวมถึงประเพณี วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาวมอญ และเมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ จะเห็นได้ว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบสมดุลและยั่งยืน กล่าวคือจากการเข้าไปแสวงหาความรู้ เรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความเคารพความเป็นไปของระบบธรรมชาติและผู้คนท้องถิ่น ซึ่งก็จะเป็นการเอื้ออำนวยประโยชน์และโอกาสทางเศรษฐกิจพร้อมไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น การศึกษาถึงความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้รับ ไปอำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในการนำไปพิจารณาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของตำบลเกาะเกร็ด อีกทั้งเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถกำหนด

นโยบาย อนุรักษ์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของตำบลเกาะเกร็ดให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในอนาคต ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ และความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว ต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวิจัยจะเป็นแนวทางให้ทราบถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นข้อมูลพื้นฐานแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อการเรียนรู้ ในการพัฒนาศักยภาพของตำบลเกาะเกร็ดให้สามารถรองรับการขยายตัวของท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนอกจากนั้นสามารถนำมาประเมินคุณค่าทางวิชาการ เพราะข้อมูลที่ได้นั้นจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอบริการที่เกี่ยวข้องและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านการบริการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการ และบุคลากรผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็น นักท่องเที่ยวชาวไทย เดินทางจากที่อยู่ปัจจุบัน ไปยังตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นการชั่วคราว จุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง แต่มิใช่เป็นการหารายได้ จำนวน 240,000 คน ได้มาจากสมุดเยี่ยมชมวัดปรมย์ยิกาวาส ตั้งแต่เดือน มกราคม – สิงหาคม พ.ศ. 2549 และจากการ

สัมภาษณ์ นายวรวงษ์ เคี่ยมสมุทร ผู้ประสานงานศูนย์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ตำบลเกาะเกร็ด
เมื่อวันอาทิตย์ที่ 3 กันยายน 2549

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็น นักท่องเที่ยวชาวไทย อายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ที่เดินทางจากอยู่ปัจจุบันไปยัง ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีเป็นการชั่วคราว เพื่อการศึกษาหาความรู้ การพักผ่อน หรือเพื่อการอื่นใด ที่มีใช่เป็นการหารายได้ จำนวน 452 คน เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถาม สำหรับเก็บข้อมูลไว้ จำนวน 460 ชุด เพื่อเป็นการสำรองในกรณีที่เกิดข้อผิดพลาดเกี่ยวกับแบบสอบถาม เช่น ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบไม่ครบ จำนวนข้อคำถาม หรือตอบระดับความคิดเห็นเดียวกันในทุกข้อ ก็จะทำให้การคัดเลือกออกไป และไม่นำมาวิเคราะห์ผล การเลือกตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางไปมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในแต่ละวัน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย แบ่งออกเป็น
  - 1.1 เพศ
  - 1.2 อายุ.....ปี
  - 1.3 รายได้ต่อเดือน
  - 1.4 อาชีพ
  - 1.5 ความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น
  - 2.1 ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ
  - 2.2 ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา
  - 2.3 ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ ความซาบซึ้งของแต่ละบุคคลที่มีต่อการเดินทางท่องเที่ยว ในการวิจัยครั้งนี้ เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าทางธรรมชาติ คุณค่าทางประวัติศาสตร์

โบราณคดีและศาสนา และคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ของตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี วัดได้โดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย

1.1 การเรียนรู้ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ หมายถึงความคิดเห็นที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ ความซาบซึ้งที่มีต่อการท่องเที่ยว เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในด้านความสวยงาม สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ของสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ แหล่งน้ำธรรมชาติ บ้านเรือนชาวมอญ ความโดดเด่นทางด้านภูมิประเทศที่เป็นเกาะ การคมนาคมขนส่งโดยใช้เรือ ความสมดุลของระบบนิเวศ ของตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

1.2 การเรียนรู้ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา หมายถึงความคิดเห็นที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ ความซาบซึ้งที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณสถานโบราณวัตถุหรือศาสนาในเรื่องสถาปัตยกรรม วัด พิพิธภัณฑสถาน เจดีย์ ชุมชนมอญโบราณ เตาเผาโบราณ แหล่งสักการะ บูชา เรืองเล่าหรือตำนาน ของตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

1.3 การเรียนรู้ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม หมายถึง ความคิดเห็นที่แสดงถึงความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ ความซาบซึ้ง ที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวในลักษณะของวัฒนธรรม งานประเพณี กิจกรรม ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต แหล่งหัตถกรรมพื้นบ้าน แหล่งซื้อของหรือสินค้าพื้นเมือง ในเรื่อง การยั้งชีพของชุมชนมอญ การทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา การจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าโอท็อป การประกอบอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การปลงศพพระภิกษุ การผลิตลูกหนู ของประชาชนในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

2. อายุ หมายถึง อายุเต็ม ตามปฏิทินของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน หมายถึง จำนวนเงินก่อนหักค่าใช้จ่ายที่บุคคลพึงได้รับจากการประกอบอาชีพ หรือทำกิจกรรมอื่นใด หรือเพื่อใช้เป็นทุนการศึกษาในช่วงระยะเวลา 1 เดือนซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ยึดหลักการแบ่งระดับรายได้ตามแนวทางของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2535 : 79) ออกเป็น 4 ระดับคือ 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท 2) 5,000-10,000 บาท 3) 10,001-15,000 บาท และ 4) สูงกว่า 15,000 บาท

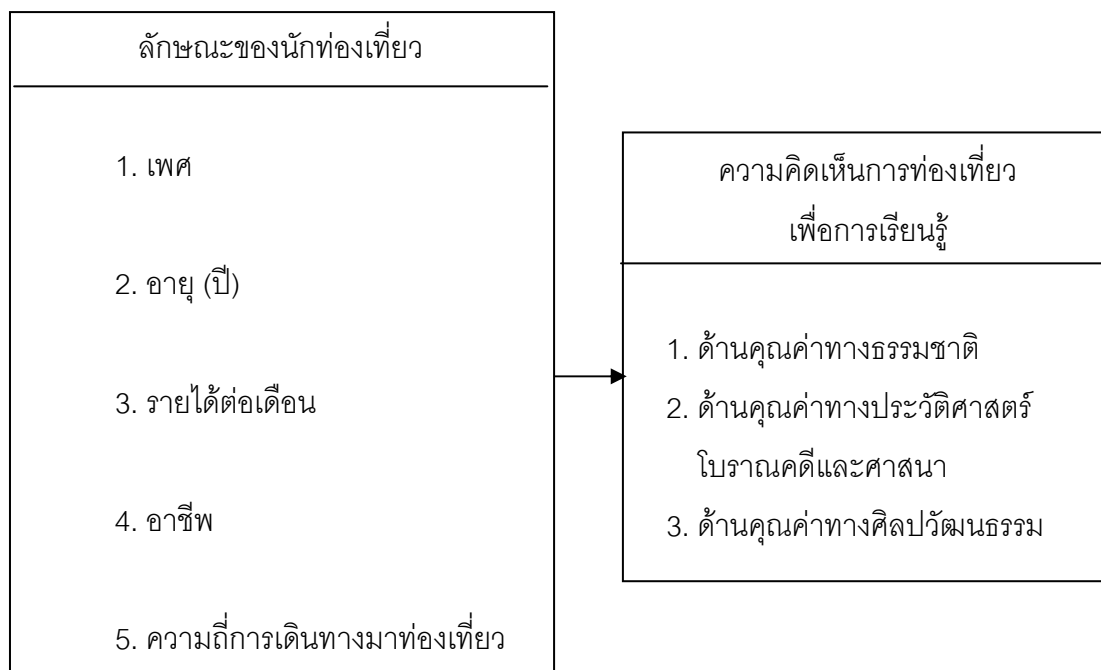
4. อาชีพ หมายถึง หน้าที่หรือภารกิจที่ปฏิบัติ อันนำมาซึ่งรายได้เพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ยึดหลักการแบ่งระดับรายได้ ตามแนวทางของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2534: 6) แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ 1) ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ 2) พนักงานบริษัทเอกชน 3) ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย 4) เกษตรกร 5) รับจ้างทั่วไป อาชีพอิสระ

6) แม่บ้าน ไม่ได้ทำงานหรือว่างงาน นักเรียน นักศึกษา และคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ คือ ให้แยกนักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็นอีก 1 อาชีพ

5. ความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว หมายถึง จำนวนครั้งของการเดินทางมาท่องเที่ยว ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น มาครั้งแรกเพียงครั้งเดียวและมามากกว่า 1 ครั้ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยมีแนวคิดว่าการท่องเที่ยวไม่ได้จำกัดวงอยู่เพียงแค่การเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนันทนาการ หรือไม่ได้เป็นแต่เพียงการใช้เวลาอิสระเพื่อความเพลิดเพลินเท่านั้น หากแต่การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นการศึกษาหาความรู้ ซึ่งจะทำให้ประโยชน์ด้านการศึกษหลายประการ เช่น ความรอบรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรง ดังนั้นในการจัดการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ด กระบวนการเรียนรู้ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมาก และความคิดเห็นของบุคคลเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยมีพื้นฐาน มาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ คุณลักษณะ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของบุคคลนั้น ๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาคุณลักษณะและองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยคุณค่าด้านธรรมชาติ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา และคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรม มาเป็นตัวแปรในการศึกษา โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือนและความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรัก ความเข้าใจ ห่วงแหน ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวมแตกต่างกัน

2. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวมแตกต่างกัน

3. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวมแตกต่างกัน

4. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวมแตกต่างกัน

5. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวมแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
  - 1.1 ความหมายของความคิดเห็น
  - 1.2 ความสำคัญของความคิดเห็น
  - 1.3 ประเภทของความคิดเห็น
  - 1.4 วิธีวัดความคิดเห็น
  - 1.5 รูปแบบการวัดความคิดเห็น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
  - 2.1 ความหมายของการท่องเที่ยว
  - 2.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว
  - 2.3 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว
  - 2.4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
  - 2.5 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว
  - 2.6 การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism)
  - 3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
  - 3.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
  - 3.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้
  - 4.1 ความหมายของการเรียนรู้
  - 4.2 กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์
5. ข้อมูลการท่องเที่ยว ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

1.1 ความหมายของความคิดเห็น

การสำรวจความคิดเห็น เป็นการศึกษาคำรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งแต่ละคนจะแสดงความเชื่อ ความรู้สึกได้ออกมาโดยการพูดหรือการเขียน การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายต่างๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งการฝึกหัดการทำงานด้วย เพราะจะทำให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นไปตามความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน การศึกษาคำรู้สึกต่างๆ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีแบบวิจัยตลาด โดยมีการร่างแบบสอบถามไปสัมภาษณ์หรือการซักถามกลุ่มประชากรเป้าหมาย แล้วนำผลมาศึกษาวิเคราะห์และเก็บรวบรวมไว้เป็นข้อมูลเว็บไซต์ (Webster. 1968 : 1254) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นคือ ความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บน ความแน่นอน หรือความรู้อันแท้จริง แต่จะตั้งอยู่ในจิตใจ ความเห็นและการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่น่าจะเป็นจริงหรือน่าจะตรงตามความคิดไว้ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

กู๊ด (Good. 1973 : 339) ให้คำจำกัดความว่าความคิดเห็นหมายถึง ความเชื่อการตัดสินใจความรู้สึกประทับใจที่ไม่ได้มาจากการพิสูจน์หรือซึ่งนำหน้าความถูกต้องหรือไม่

เบสท์ (Best. 1977 : 169) กล่าวว่า ความคิดเห็นคือ การแสดงออกในด้านความเชื่อและความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยการพูดที่นำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลในพฤติกรรมหรือเหตุการณ์

ไอแซค (Isaak. 1981 : 203) ให้ความหมายว่าความคิดเห็น คือการแสดงออกทางคำพูดหรือคำตอบ ที่บุคคลได้แสดงออกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยเฉพาะจากคำถามที่ได้รับทั่วไป ซึ่งปกติแล้วความคิดเห็นต่างจากเจตคติ คือความคิดเห็นจะเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เจตคติจะเป็นเรื่องทั่วไป ซึ่งมีความหมายกว้างกว่า

ปทานุกรมสังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน. 2532 : 246) ได้บัญญัติคำว่าความคิดเห็น ซึ่งตรงกับคำว่า Opinion ในภาษาอังกฤษไว้ว่า หมายถึง

1. ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยัน ได้เสมอไปก็ตาม
2. ทศนะหรือประมาณการเกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง
3. คำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่ผู้นำมาขอปรึกษา คำว่าความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า เจตคติ ซึ่งมีคำอธิบายไว้ว่าแนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยาสันนิษฐาน หรือเป็นปฏิบัติต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อบุคคลบางคน

จารย์เงินดี (2534 : 2) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติ ก็ได้ สังเกตและวัดได้จากคน แต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคตินั้นเจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2534 : 78) กล่าวว่า ความคิดเห็นหมายถึง การแสดงออกทางวาจาของเจตคติการที่บุคคลกล่าวว่าเขามีความเชื่อ หรือความรู้สึกอย่างไรเป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคลดังนั้นการวัด ความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

จากการให้ความหมายของความคิดเห็นข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของความคิดเห็นกล่าวคือ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ประสบในสังคม โดยมีพื้นฐานมาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว

1.2 ความสำคัญของความคิดเห็น

การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล หรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ซึ่งการสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายต่างๆ ให้เป็นไปด้วยดี บรรลุตามวัตถุประสงค์และได้รับความร่วมมือส่งเสริมจากคนในสังคม ซึ่งการดำเนินการใดๆ ก็ตาม ถ้าจะให้สำเร็จและบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริงแล้วจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน (สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2522 : 19 - 20) ในการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยมากมักจะใช้วิธีแบบการได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การซักถาม การสอบถาม และบันทึกรวบรวมไว้เป็นข้อมูล วิธีที่ง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็นคือการแสดงให้เห็นจำนวนร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความ ซึ่งจะให้เห็นว่า ความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไร โดยสิ่งที่มีอิทธิพลทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน ได้แก่

- การศึกษา อาชีพ เพศ อาชีพ หรือ อายุ มีอิทธิพลมากต่อการแสดงความคิดเห็น
- สถาบันครอบครัว สภาพแวดล้อม กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีส่วนผลักดันให้

บุคคลเกิดการเรียนรู้

- สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ สิ่งเหล่านี้ล้วนมี

อิทธิพลต่อความคิดเห็นของแต่ละบุคคล

1.3 ประเภทของความคิดเห็น

จากการศึกษาประเภทของความคิดเห็น สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท

(วิรัช เจริญบรรจง. 2532 : 3) คือ

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด – เชิงลบสุด เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกได้แก่ ความรักจนหลงบูชา ทิศทางลบได้แก่ รังเกียจมาก ความคิดเห็นประเภทนี้จะรุนแรงเปลี่ยนแปลงได้ยาก

2. ความคิดเห็นจากความเข้าใจ การมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น เช่นความรู้สึกในทางที่ดี ได้แก่ ชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในลักษณะเป็นกลางได้แก่ เฉยๆ ไม่มีความคิดเห็น และความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย

สอดคล้องกับความเห็นของ เรมเมอร์ (Remmer. 1996 : 47) ที่ได้จำแนกความคิดเห็นออกเป็น 2 ประเภทเช่นกัน คือ

1. ความคิดเห็นแบบสุดขั้ว (Extreme option) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งอาจจำแนกได้ 2 แบบ คือ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลง และทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ โดยความคิดเห็นในลักษณะนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive content) การมีความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นอยู่กับการรู้ความเข้าใจต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้หรือความเข้าใจในทางที่ดี ได้แก่ ชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ส่วนความรู้ ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

1.4 วิธีวัดความคิดเห็น

วิธีวัดความคิดเห็น ได้นักวิชาการหลายท่านเสนอวิธีการวัดความคิดเห็นไว้ด้วยกันหลายแนวทาง ดังนี้

แซดรอซนี (Zadrozny. 1979 : 234) กล่าวถึงวิธีวัดความคิดเห็นไว้ว่า การวัดความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ไป มีองค์ประกอบที่สำคัญด้วยกัน 3 อย่าง คือ บุคคลผู้ถูกวัดความคิดเห็น สิ่งเร้า และการตอบสนอง ซึ่งโดยมากนิยมใช้การตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ เป็นหลัก โดยให้ผู้ถูกวัดความคิดเห็นเลือกตอบคำถามที่ต้องการวัด

มอร์แกน และคิง (Morgan and King. 1991 : 536,750) ได้เสนอแนะว่า การที่ให้ใครแสดงความคิดเห็น ควรถามกันต่อหน้า ซึ่งจะเป็นการดีกว่าที่จะต้องให้เขาต้องมาอ่านข้อความหรือกล่าวอีกหนึ่งได้ว่า มอร์แกนและคิง เชื่อว่า การสัมภาษณ์เป็นวิธีการวัดความคิดเห็นที่ดีกว่าการใช้แบบสอบถาม

เบสท์ (Best. 1977 : 171) กล่าวว่า การวัดความคิดเห็นโดยทั่วไป จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าและมีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำ มากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่ตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถามและผู้ถูกวัดจะเลือกตอบความคิดเห็นของคนในเวลานั้น การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนั้นใช้การวัดแบบลิเคิร์ต โดยเริ่มด้วยการรวบรวมหรือการเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวกับความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.5 รูปแบบการวัดความคิดเห็น

การวัดความคิดเห็นสามารถกระทำได้หลายรูปแบบที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน มีด้วยกัน 4 วิธี (พรเพ็ญ เพชรสุขสิริ. 2531 : 3) คือ

1. วิธีของเทอร์สตัน (Thurston's method) เป็นวิธีการสร้างมาตราวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็น หรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนว่าเป็นสเกลที่มีช่วงเท่ากัน (Equal – Appearing Intervals)

2. วิธีของกัตต์แมน (Guttman's Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้ จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และแสดงถึงการสะสมของความคิดเห็น

3. วิธีจำแนกความแตกต่างของการตีความ (Semantic Differential Scale : S-D Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น 7 ระดับ (Seven-point scale) โดยแบ่งเป็นช่วงๆ ตั้งแต่ด้านซ้ายสุดของสเกล กำหนดให้เป็นค่าเชิงบวกสุด ด้านขวาสุดของสเกลกำหนดให้เป็นค่าลบสุด ซึ่งอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar adjective) เช่น ดี-เลว ชยัน-ชี้เกียรติ เป็นต้น

4. วิธีของลิเคิร์ต (Likert's method) เป็นวิธีสร้างมาตราวัดทัศนคติ และความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลาย เพราะเป็นวิธีสร้างมาตราวัดที่ง่าย ประหยัดเวลาผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือความไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ ซึ่งการใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนิยมระบุให้ผู้แสดงความคิดเห็นตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2530 : 94-97) ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้งนี้การให้คะแนนขึ้นอยู่กับใจความว่าจะเป็นปฏิฐาน (Positive) หรือนิเสธ (Negative)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

จากการที่มนุษย์เป็นเจ้าของเวลา ดังนั้นจึงสามารถเลือกได้ว่าจะใช้เวลาไปในการทำงานหรือพักผ่อน เพื่อให้ได้ความพอใจสูงสุด ซึ่งความพอใจของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน บางคนได้รับความพอใจจากการทำงาน แต่บางคนก็พอใจในการพักผ่อนมากกว่า โดยการพักผ่อนรูปแบบหนึ่งของบุคคล ก็คือ การท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดของการท่องเที่ยว ในประเด็นที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ความหมายของการท่องเที่ยว 2) ความสำคัญของการท่องเที่ยว 3) วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว 4) องค์ประกอบของการท่องเที่ยว และ 5) ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ดังมีรายละเอียด แต่ละหัวข้อ ดังนี้

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก มิใช่เฉพาะการเดินทางพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิง ดังที่คนทั่วไปเข้าใจกัน เพราะไม่ว่าจะเป็นการเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง ก็นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งนั้น ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้หลายท่าน ดังนี้

จุฑามาศ ไชยศรี (2536 : 18) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวโดยความสมัครใจในการเดินทางจากที่อยู่อาศัยของตน เพื่อไปเยี่ยมชม ทัศนศึกษาหรือร่วมกิจกรรม ณ สถานที่ต่างๆ โดยมีการกำหนดระยะเวลาไป กลับที่แน่นอน ถึงแม้จะไปเพื่อทำธุรกิจหารายได้ก็นับว่าเป็นการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน เพราะการไปหารายได้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวด้วย

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540 : 6) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึงการท่องเที่ยวโดยผู้ท่องเที่ยวไม่มุ่งหวังที่จะได้นับผลตอบแทน แต่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543 : 2) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ จะกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงาน และการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยไม่มีค่าวาระยะทางจะใกล้หรือไกลและการเดินทางเพื่อจะเป็นการค้างแรมหรือไม่ก็ตาม

ศิริ ฮามโพธิ์ (2543 : 19 - 21) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวในทางสังคมวิทยาว่าการท่องเที่ยวนั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งปกติจะไม่เคยพบกันมาก่อน
2. เป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ในกลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ภาษา ความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ
3. พฤติกรรมของกลุ่มคนที่ต้องการผ่อนคลายจากความตึงเครียดทางเศรษฐกิจและสังคมในชีวิตประจำวัน
4. พฤติกรรมของคนต่างถิ่นที่ประสานกันระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ตนได้รับจากการดำรงชีวิตของคนต่างถิ่น

ในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (The International Conference for Travel and Tourism) ขององค์การสหประชาชาติที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี ได้มีการนิยามความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า “การเดินทางเพื่อความบันเทิงเชิงใจ เยี่ยมญาติ หรือการไปร่วมประชุม แต่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน หรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร” และเปลี่ยนมาใช้คำว่า “ผู้มาเยือน” (visitor) แทนคำว่า “นักท่องเที่ยว” (Tourism) นอกจากนี้ยังได้ทำการจำแนกประเภทของผู้มาเยือน ออกเป็น 2 ประเภท (สุพรรณา หัศภาค. 2545 : 15) คือ

1. ผู้มาเยือนประเภทค้างคืน (visitor) ได้แก่ ผู้เดินทางเยือนชั่วคราว ซึ่งใช้เวลาอยู่ในสถานที่ที่มาเยือนนั้น ตั้งแต่ 24 ชั่วโมง ขึ้นไป ทั้งนี้อาจมีวัตถุประสงค์ของการเดินทางอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น เพื่อมาพักผ่อน พักฟื้น ทักษะศึกษา ประกอบศาสนกิจ ร่วมการแข่งขันกีฬา ติดต่อธุรกิจ การงาน หรือเข้าร่วมการประชุมสัมมนา ฯลฯ เป็นต้น

2. ผู้มาเยือนประเภทไม่ค้างคืน (Excursionist) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว ซึ่งใช้เวลาอยู่ในสถานที่ที่มาเยือนนั้น น้อยกว่า 24 ชั่วโมงหรืออาจเรียกอีกอย่างว่า “นักท่องเที่ยว”

ในขณะที่องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยว โดยกำหนดหลักเกณฑ์ 3 ประการ เพื่อจำแนกให้เห็นว่าการท่องเที่ยวมีลักษณะที่แตกต่างจากการเดินทาง ประกอบด้วย 1) เป็นกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการเดินทางออกจากสภาพแวดล้อมเดิม โดยใช้พาหนะใดก็ได้ 2) มีวัตถุประสงค์ได้หลากหลาย แต่ต้องมีใช้เพื่อการหารายได้ 3) ช่วงเวลาที่เดินทาง สำหรับช่วงเวลาเดินทางไม่ได้กำหนดเวลาขั้นต่ำ แต่กำหนดเวลาสูงสุดไว้ไม่เกิน 1 ปี (World Tourism Organization. 2001 : online) เมื่อใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวในการพิจารณา จะเห็นได้ว่าการเดินทางจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเดินทางท่องเที่ยวเท่านั้น

ส่วนสมาคมผู้ชำนาญการด้านวิทยาศาสตร์การท่องเที่ยว (International Association of Scientific Expert in Tourism : IASET) ภายใต้การนำของฮันซีเกอร์ และครัฟท์ (ดุ่ม ชุมสาย ; และ ญิบพัน พรหมโยธี. 2527 : 18 ; อ้างอิงจาก Hunziker & Kraft. 1978 : 12) ได้นิยามความหมาย

ของการท่องเที่ยวไว้ว่า “การท่องเที่ยวเป็นผลรวมจากประสบการณ์พิเศษกับสัมพันธภาพ ซึ่งเกิดจากการเดินทางและการพักผ่อนต่างถิ่นเป็นการชั่วคราว โดยมีได้ประกอบอาชีพ”

ประเทศไทย ก็ได้ยึดถือคำจำกัดความที่ได้กำหนดขึ้นที่กรุงโรมนี้ เป็นหลักในการจัดนับสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ซึ่งสรุปแล้วก็หมายถึงชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย และพำนักอยู่ครั้งหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน หรือ 24 ชั่วโมง และไม่มากกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้ามาเพื่อ

1. มาท่องเที่ยวพักผ่อน มาเยี่ยมญาติหรือเพื่อน มาพักผ่อน ฯลฯ
2. มาร่วมประชุมหรือเป็นตัวแทนของสมาคม ผู้แทนของศาสนา นักกีฬา นักแสดง
3. มาเพื่อติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ใช่ทำงานหารายได้
4. มากับเรือเดินสมุทรที่แวะจอด ณ ท่าเรือ แม้ว่าจะแวะน้อยกว่า 1 คืน

พร้อมกันนี้ก็ได้อำหนดคำนิยามของ “นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน” (Domestic tourist) ไว้ว่า คือคนไทยหรือคนต่างด้าว ที่อยู่ในประเทศไทย เดินทางจากจังหวัดซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยปกติ ไปในจังหวัดอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางอะไรก็ตามที่มีค่าใช้จ่ายได้ ไม่เกิน 60 วัน (นิคม จารุมณี. 2535 : 19 - 20)

ปัจจุบันได้มีนักวิชาการ องค์การเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ได้พยายามจะให้คำนิยามของการท่องเที่ยว โดยอาศัยเกณฑ์ต่างๆ กัน เช่น ยึดถือตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ช่วงระยะเวลาของการเดินทางและลักษณะของการเดินทาง ว่าอะไร ใช่หรือไม่ใช่การท่องเที่ยว แต่ยังไม่มีความหมายอันใดเป็นความหมายสากลหรือมาตรฐานที่เป็นข้อสรุปอันเป็นที่พอใจของทุกคน

จากความหมายดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่าง ที่ต้องมีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากถิ่นพำนักปัจจุบันของตนเองไปยังอีกแหล่งท่องเที่ยว ที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการหารายได้หรือในลักษณะของการย้ายไปตั้งถิ่นฐานเป็นการถาวร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา รื่นรมย์และเพลิดเพลิน

2.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวจัดเป็นกิจกรรมนันทนาการประเภทหนึ่ง ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ ซึ่งสามารถจำแนกความสำคัญของการท่องเที่ยว ออกได้เป็น 3 ด้านด้วยกัน (ปวีณา โทณแก้ว. 2542 : 1 - 3) คือ

1. ความสำคัญต่อบุคคล การท่องเที่ยวเป็นสื่อสร้างสรรค์และสร้างความสำราญเพลิดเพลินใจให้แก่มนุษย์ อันเป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้มีทัศนคติกว้างไกล สามารถรับและเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นจริง เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ตลอดจนสถาปนา

ความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษยชาติ เนื่องจากการท่องเที่ยวนำมาซึ่งโอกาสแห่งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของคนในชาติและนานาชาติ

2. ความสำคัญต่อสังคม การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสืบทอดทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ความสำนึกและการตระหนักในคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการรักษาเอกลักษณ์ของชาติ นอกจากนี้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและนำความเจริญไปสู่ท้องถิ่น ช่วยพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภค มาตรฐานการครองชีพ ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ดี

3. ความสำคัญต่อเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้สำคัญในรูปเงินตราต่างประเทศ ช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินของประเทศ กระตุ้นการสร้างงานและรายได้แก่ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินตรา และกระจายรายได้แก่ท้องถิ่น รวมทั้งกระตุ้นการผลิตและธุรกิจบริการต่างๆ

2.3 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่ง โดยมีกิจกรรมหลายๆอย่างรวมกัน โดยมีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง ในหัวข้อวัตถุประสงค์นี้ มีผู้กล่าวถึงไว้ดังนี้

สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 19 - 20) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ เพื่อชมทิวทัศน์ วัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่างๆ หรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อเปลี่ยนสถานที่พักอาศัย ฯลฯ ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ธรรมเนียม ฐานะทางเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจของสถานที่แต่ละแห่ง

2. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน เป็นการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนร่างกายและสมอง อาจรวมถึงการพักผ่อนหลังการเจ็บป่วย โดยจะใช้เวลาพักผ่อนให้นานที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ สถานที่ไปพักจะเลือกที่สงบ สะดวกสบาย อากาศบริสุทธิ์ เช่น ชายทะเล หรือภูเขาที่ห่างไกลจากความอึกทึกครึกโครม

3. การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มักมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวด้วย เป็นการศึกษาวีถีพความเป็นอยู่ ทั้งในแง่มานุษยวิทยา และสังคมวิทยา เช่นชมโบราณสถาน ศิลปะ หรือการแสดงต่างๆ

4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวประเภทนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรก เป็นการไปชมการแข่งขันกีฬาที่ตนสนใจ ประการที่สอง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย การท่องเที่ยวประเภทนี้ สถานที่อื่นเป็นจุดหมายปลายทาง เป็นสิ่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ชายทะเล ภูเขา การเดินป่าเพื่อดูนก ตกปลา หรือส่องสัตว์ เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ การประชุม และสัมมนา ซึ่งผู้ที่ใช้ไปประชุมหรือสัมมนามักจะแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบนี้ สิ่งที่เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวต้องเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีสถานที่พักอาศัยหรือโรงแรม และระบบการคมนาคมที่สะดวก รวดเร็ว ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ

6. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา คือการที่บุคคลไปต่างประเทศเพื่อศึกษาดูงาน หรือวิจัยหรือการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษา ระหว่างมหาวิทยาลัย และจะอยู่ในประเทศนั้น เป็นเวลานาน เดือน การท่องเที่ยวประเภทนี้ รวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในประเทศด้วย จัดว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่นำรายได้ให้แก่ประเทศอีกอย่างหนึ่ง

ในขณะที่ ชิดจันทร์ หังสสุต (2532 : 8 - 9) แบ่งความมุ่งหวังของการเดินทางท่องเที่ยวออกเป็น 4 อย่าง คือ

1. มุ่งหวังในทางกาย คือ มุ่งเดินทางเพื่อการพักผ่อนทางกาย การแสดง กีฬา กิจกรรม เพื่อความสนุกสนานรมชายหาต การพักผ่อนใจในไนต์คลับ และด้านรักษาสุขภาพร่างกายโดยตรง อาจเป็นคำสั่งของแพทย์ หรือคำแนะนำและประโยชน์ของการรักษาตัว เช่น การอาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพ เป็นต้น

2. มุ่งหวังในทางศิลปวัฒนธรรม ผู้เดินทางต้องการจะหาความรู้เกี่ยวกับประเทศนั้นๆ เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดพื้นฐานบางประการ เช่น ความรู้ทางด้านดนตรี ศิลปะ นิทาน การเดินรำ การเขียนภาพ ศาสนาและกิจกรรมวัฒนธรรม หรือประเพณีต่างๆ

3. มุ่งหวังในมิตรภาพ ผู้เดินทางประสงค์ที่จะเยี่ยมเพื่อนหรือญาติ เพื่อหนีความจำเจ หนีไปจากครอบครัว และเพื่อนบ้านที่ยุ่งเหยิง หรือเพื่อคบเพื่อนใหม่ๆ

4. มุ่งหวังทางฐานะและชื่อเสียงเกียรติศักดิ์ ต้องการพัฒนานบุคลิกส่วนตัว เช่น การไปประชุม ไปธุรกิจ ไปศึกษาต่อ ไปเพื่อทำอะไรในยามว่าง ไปเพื่อศึกษาที่ได้รับปริญญาบัตร และสนใจในด้านอาชีพอื่นๆ เป็นเรื่องที่ต้องการจะเรียนรู้

2.4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

กองวิชาการและฝึกอบรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2549 : 7) กล่าวว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยว นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะนอกจากกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นผลดีแก่นักท่องเที่ยวโดยทั่วไปด้วย กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง คือ

1. นักท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องประกอบด้วย ลักษณะของนักท่องเที่ยว การกระจายของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่างๆของนักท่องเที่ยว และทัศนคติของนักท่องเที่ยว

2. สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว สินค้าท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ เป็นสินค้าที่รวมเอาสินค้าและบริการหลายประเภท ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมไว้ด้วยกัน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี อุตสาหกรรม และสาธารณูปโภค สินค้าเหล่านี้มีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งสินค้าทางการท่องเที่ยว จะต้องเป็นสิ่งซึ่งนักท่องเที่ยวซื้อ (ไปเที่ยว) และเกิดความประทับใจ เพราะมีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่างๆ หลายอย่าง เช่น คุณค่าทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้นๆ ทิวทัศน์ หรือทัศนียภาพ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ความประทับใจ จากลมฟ้าอากาศ เป็นต้น

3. การคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว หรือสถานที่ท่องเที่ยว นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยว เกิดความพึงพอใจ และธุรกิจท่องเที่ยวสามารถดำเนินต่อไปได้ ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ เช่นรูปแบบของการคมนาคมขนส่ง การคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว การคมนาคมภายในแหล่งท่องเที่ยว แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว บริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสาร หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวก รูปแบบ หรือปัญหาการจราจร เป็นต้น

4. ข้อมูลข่าวสารและการบริการข้อมูลข่าวสารเป็นเอกสาร เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเดินทางมากขึ้น เช่น หนังสือแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับ แผนที่ เอกสารแนะนำ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ และเป็นการให้ความรู้ใหม่ๆ การอบรม การนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง การจัดทำแผนที่เส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

5. ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกในด้านการเข้าเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุด เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ตั้งแต่ก้าวแรกที่ได้เดินทางเข้าสู่ประเทศ โดยให้ความสะดวกในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- 5.1 ระเบียบพิธีการเข้าออกเมือง เช่น การทำวีซ่า และพิธีการศุลกากร
- 5.2 การขนส่งกระเป๋าของผู้โดยสาร
- 5.3 บริการขนส่งระหว่างท่าอากาศยาน หรือสถานีขนส่งกับที่พัก
- 5.4 การอำนวยความสะดวกแก่ผู้โดยสารสถานีขนส่งและท่าอากาศยาน

6. องค์ประกอบด้านโครงสร้าง เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้ธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี และก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่

6.1 การไฟฟ้า มีเพียงพอและใช้การได้ดี ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการและผู้ให้บริการ รวมทั้งความปลอดภัย

6.2 การประปา สะอาด ถูกอนามัย และมีปริมาณของหน่วยบริการเพียงพอ

6.3 การสื่อสาร โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร สะดวกรวดเร็ว และมีปริมาณของหน่วยบริการเพียงพอ

6.4 ความสามารถในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล

6.5 สถานพยาบาล และโรงพยาบาลที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และคำรักษาพยาบาลอยู่ในอัตราที่ยุติธรรม

7. การสนับสนุนอื่นๆ เป็นการเพิ่มความสะดวกรวดสบายให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การเงินการธนาคาร ระเบียบต่างๆ สถานที่ศึกษา แหล่งค้นคว้าด้านต่างๆ ความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยนและมีไมตรีจิตต่อกัน (วรรณา วงษ์วานิช. 2539 : 19 - 23) นอกจากนี้ยังมี ปัจจัยภายนอกอื่นๆ ได้แก่

7.1 สภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลก ซึ่งมีส่วนสำคัญในกำหนดกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยว สภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำจะทำให้การเดินทางท่องเที่ยวอ่อนตัวลง โดยเฉพาะการเดินทางท่องเที่ยวระยะไกล เช่นเดียวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในบางประเทศ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกถึงความไม่มั่นคง เป็นผลให้การเดินทางออกนอกประเทศชะลอตัวลงในช่วงระยะเวลาสั้น ในทางตรงกันข้ามการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและสภาพความมั่นคงทางการเมืองจะเป็นตัวกระตุ้นกระแสการเดินทางให้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง

7.2 ความนิยมในการท่องเที่ยว การที่ครอบครัวมีรายได้สูงขึ้น ครอบครัวมีขนาดเล็ก ในขณะที่รายจ่ายในการท่องเที่ยวลดต่ำลง จากการทำธุรกิจท่องเที่ยวได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบของการบริการให้มีค่าใช้จ่ายเบ็ดเสร็จอย่างประหยัด ทำให้ผู้รักการท่องเที่ยว สามารถจัดรายได้เพื่อการท่องเที่ยวได้ดีขึ้น ความนิยมในการใช้เวลาว่าง พักผ่อนด้วยการเดินทางท่องเที่ยว จะไม่มีวันตกต่ำลง ตราบเท่าที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังสามารถจูงใจให้ผู้คนใช้จ่ายเงินเหลือใช้เพื่อการท่องเที่ยว

7.3 การขยายเส้นทางคมนาคม โลกยุคใหม่ที่การคมนาคมขนส่งจะต้องรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดเครือข่ายระบบถนนเชื่อมต่อ เพื่อการเดินทางด้วยรถยนต์ที่มีการยืดหยุ่น สูงกว่าตารางการเดินทางที่ค่อนข้างจำกัด ระบบการคมนาคมทางอากาศได้รับการพัฒนา ทั้งในด้านของท่าอากาศยาน เครื่องบิน และเส้นทางบิน ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว ปลอดภัยและประหยัด

7.4 การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง ระบบการคมนาคมขนส่งที่พัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และรวดเร็วทำให้โลกดูเหมือนจะเล็กลง รัฐบาลของประเทศต่างให้ความสนใจประสานความร่วมมือ ระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นผลให้เกิดการแข่งขันทั้งในแง่ของการส่งเสริมการตลาด และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ประกอบกันเป็นแรงจูงใจให้เกิดความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

2.4.1 อุปสงค์และปัจจัยกำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยว

อุปสงค์การท่องเที่ยว หมายถึง ความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่จะเดินทางไปใช้บริการหรือเลือกจุดหมายปลายทาง โดยมีความสามารถและความเต็มใจที่จะจ่ายค่าสินค้าหรือบริการนั้นๆ (สวาทรี แก่นพลอย. 2546 : 10) โดยมีปัจจัยกำหนดอุปสงค์ ดังที่มีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

แมธิสัน และวอลล์ (สวาทรี แก่นพลอย. 2546 : 10 - 15 ; อ้างอิงจาก Mathiesin & Wall. 1993 : 56 - 62) นักวิชาการด้านนันทนาการท่องเที่ยว เจ้าของตำราการท่องเที่ยวชื่อ Tourism: Economics, Physical and Social Impacts ซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย กล่าวว่ามนุษย์สามารถสร้างหรือลดอุปสงค์การท่องเที่ยวได้ ซึ่งปัจจัยที่เข้ามามีส่วนในการกำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยว มีดังนี้

1. ฤดูกาลท่องเที่ยว ได้แก่ ลักษณะของภูมิประเทศ ภูมิอากาศหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความดึงดูดใจทางกายภาพ อันเนื่องหรือเป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง ซึ่งฤดูกาลถือเป็นอุปสงค์ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเพิ่ม ลดอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว ซึ่ง McIntosh (สวาทรี แก่นพลอย. 2546 : 11) ได้เสนอกลยุทธ์แก้ปัญหาความผันผวนของอุปสงค์ อันเนื่องมาจากฤดูกาลไว้ 2 แนวทาง คือ การสร้างสิ่งกระตุ้นอุปสงค์นอกฤดูกาล เช่น การจัดงานหรือกิจกรรมพิเศษเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และการกำหนดราคาพิเศษในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว เพื่อเปิดโอกาสให้คนบางกลุ่มที่ไม่มีความสามารถพอที่จะจ่ายค่าใช้บริการในฤดูกาลได้มีโอกาสมาใช้บริการ

2. ระยะเวลาพำนัก เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่เข้ามากำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวในฐานะเป็นตัวกำหนดและกระตุ้นให้เกิดอุปสงค์อื่นๆ ตามมา เช่น การบริโภคอาหาร การใช้บริการ อื่นๆ เป็นต้น

3. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่สามารถเพิ่มหรือลดอุปสงค์การเดินทางท่องเที่ยวได้ทั้งสิ้น เช่น สถานการณ์เศรษฐกิจตกต่ำ ผันผวน ภาวะเงินเฟ้อ เงินเพื่อ

4. ความรู้สึกพึงพอใจ ด้วยเหตุที่สินค้าและบริการของการท่องเที่ยวเป็นสินค้าและบริการที่ไร้รูปแบบสัมผัสจับต้องไม่ได้ (Intangible goods) หากปรากฏขึ้นในรูปของความพึงพอใจ ล้วนมีส่วนสำคัญต่อการท่องเที่ยวได้ทั้งสิ้น

5. สมัยนิยม จำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละแห่งอาจเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างมาก ขึ้นอยู่กับว่าสถานที่นั้นอยู่ในสมัยนิยมของผู้คนในยุคคนั้น มากน้อยเพียงใด

6. รูปแบบของพาหนะในการเดินทาง จะเป็นตัวกำหนดอุปสงค์อื่นๆตามมา เช่น การเลือกเดินทางด้วยรถไฟจะนำไปสู่การใช้บริการรถนำเที่ยวหรือรถโดยสารท้องถิ่นอื่นตามมา เป็นต้น

ในขณะที่ หลองศรี พิมลสมพงษ์ (2546 : 35 - 38) สรุปปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic factors) สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระดับประเทศมีผลกระทบต่อการผลิตผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอย่างมาก เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบอุปสงค์แตกต่างกัน เช่น ประเทศที่มีเศรษฐกิจดี ย่อมเอื้ออำนวยให้คนเดินทางมากขึ้น ทั้งเพื่อไปเจรจาติดต่อธุรกิจไปประชุม ไปศึกษาหาความรู้ ไปพักผ่อน ปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวย่อมสูงขึ้นตามอำนาจการซื้อ

2. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ (Demographic factors) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ทั้งขนาดและองค์ประกอบของปัจจัยต่างๆ เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ล้วนแต่มีผลต่อรูปแบบของอุปสงค์และปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทั้งสิ้น

3. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ (Geographic factors) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศผู้ซื้อที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์ของนักท่องเที่ยวแต่ละชาติในลักษณะที่ต่างกันไป และเป็นสิ่งที่กำหนดประเภทของจุดหมายปลายทางในทางการเดินทางท่องเที่ยวอีกด้วย เช่น นักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น ย่อมประสงค์จะเดินทางไปยังประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตหนาว เป็นต้น

4. ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural factors) ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมจะหล่อหลอมความคิด รสนิยมและทัศนคติในการบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

5. ปัจจัยทางการเมืองและกฎหมาย (Political and regulatory factors) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและระเบียบกฎหมายต่างๆ อาจทำให้การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และเกิดความแตกต่างกันของอุปสงค์การท่องเที่ยวได้ เช่น ภาวะสงคราม การก่อการร้าย เป็นต้น

6. ปัจจัยทางสื่อสารมวลชน (Mass media communication factors) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนเพียงพอของสื่อมวลชนมีผลต่อการกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

7. ปัจจัยทางการเปรียบเทียบราคา (Comparative prices) โดยปัจจัยในข้อนี้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงของค่าเงินเมื่อเทียบกับค่าเงินสกุลหลัก ความแตกต่างในเชิงได้เปรียบเสียเปรียบ มีส่วนในการกำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเช่นกัน เช่น เมื่อค่าเงินบาทอ่อนตัว โอกาสเดินทางไปเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยอาจลดลง ในทางตรงกันข้ามนักท่องเที่ยวต่างชาติอาจเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยมากขึ้น เป็นต้น

8. ปัจจัยการเคลื่อนย้ายส่วนบุคคล (Personal mobility factors) การเดินทางส่วนตัวโดยทางรถยนต์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการท่องเที่ยว เช่น สามารถไปเช้า เย็นกลับได้ หรือมีความถี่ในการเดินทางเพิ่มขึ้น เป็นต้น

9. ปัจจัยทางเทคโนโลยีการสื่อสารและคมนาคมขนส่ง (Technology of communication and transportation) เป็นปัจจัยเอื้อให้นักท่องเที่ยววางแผนหรือตัดสินใจเดินทางได้ง่ายขึ้น เช่น ระบบการจองและออกบัตรโดยสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2.4.2 ปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยว

เนื่องจากพื้นโลกมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่แตกต่างกัน จึงก่อให้เกิดลักษณะของภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและลักษณะทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ประกอบกับโดยทั่วไปมนุษย์ต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยวไปยังบริเวณต่างๆ ที่มีสภาพแวดล้อมที่แปลก และแตกต่างไปจากถิ่นเดิมของตน ดังนั้น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนี้ (วรรณภา วงษ์วานิช. 2539 : 29 - 32)

1. ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์

1.1 ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศที่ปรากฏอยู่ตามส่วนต่างๆ ของโลก จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การกระทำของตัวการทางธรรมชาติดังกล่าวที่มีต่อลักษณะภูมิประเทศแบบต่างๆ จึงทำให้เกิดภูมิทัศน์ทางธรรมชาติดังกล่าวที่สวยงาม หรือแปลกประหลาด เป็นประโยชน์ในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเป็นอันมาก สำหรับประเทศไทย ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ จะเกิดการกระทำของตัวการตามธรรมชาติสองประการคือ การกระทำที่เกิดจากการไหลของน้ำและการกระทำของกระแสน้ำและคลื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดทิวทัศน์ที่แปลกประหลาดและสวยงาม เช่น ไตรรกเขา น้ำตก และถ้ำ เป็นต้น การที่แต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกันทางด้านภูมิประเทศ หรือภูมิทัศน์ที่สวยงามนั้น เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

ฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศของเขตการท่องเที่ยวแต่ละเขต เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการบริการ การท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการเดินทาง ระยะเวลา และการบริการต่างๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.2 ลักษณะภูมิอากาศ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ ที่อยู่ห่างไกลออกไป ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางภายในประเทศหรือต่างประเทศ นักท่องเที่ยวจะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศของบริเวณที่ตนจะไปล่วงหน้าก่อนที่จะออกเดินทาง ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนสามารถเลือกเวลาที่จะเข้าไปท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม สภาพภูมิอากาศมีอิทธิพลต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกชนิด กล่าวคือ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว อาจจะไม่เท่ากันในแต่ละฤดูกาล และข้อมูลเกี่ยวกับภูมิอากาศจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการท่องเที่ยว ทำให้บรรลุตามที่ต้องการ

2. ปัจจัยทางวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เป็นมรดกตกทอดกันมาจนปัจจุบัน รวมถึงความเชื่อขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม อุนิสิสัยใจคอ ตลอดจนรูปแบบของการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีลักษณะทางวัฒนธรรมแตกต่างกันไป ความแตกต่างเหล่านี้ จะเป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยทางวัฒนธรรม อาจแบ่งออกได้กว้างๆ 4 ประการ คือ

2.1 ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์ บริเวณที่เป็นแหล่งอารยธรรม มาตั้งแต่สมัยโบราณ มักจะมีหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดีปรากฏให้เห็นอยู่ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนสถาน พระราชวัง และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น และแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตและยังดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน เหล่านี้จะเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว เพื่อแสวงหาความรู้และความเพลิดเพลิน

2.2 ขนบธรรมเนียม ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม เป็นการแสดงถึงรูปแบบการดำรงชีวิตของประชาชน ในแต่ละสังคม ซึ่งจะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป เป็นสิ่งที่ยึดถือสืบทอดต่อกันมา ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมที่แตกต่างกันนี้ จะเป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะประเพณีวัฒนธรรมเฉพาะอย่าง เช่น ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง ประเพณีเผาเทียนเล่นไฟ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ อาจจะเป็นเรื่องธรรมดา หรือความเคยชินของคนในท้องถิ่น แต่จะเป็นสิ่งที่แปลกประหลาดและน่าสนใจของคนอีกท้องถิ่นหนึ่งก็ได้ และเป็นสิ่งที่เจ้าของท้องถิ่นนั้นจะต้องรักษาไว้ด้วยความรักและความภูมิใจ

2.3 การประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นลักษณะการประกอบอาชีพของประชาชน มีส่วนสนับสนุน และส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการประกอบอาชีพที่นักท่องเที่ยวไม่เคยเห็นมาก่อน หรือการผลิตสินค้าที่แตกต่างไปจากบริเวณอื่น หรือเป็นการ

ประกอบอาชีพที่มีขึ้นเฉพาะบริเวณใดบริเวณหนึ่งเท่านั้น เช่น การผลิตส้มของจังหวัดเชียงใหม่ หรือการผลิตมีดอรัญญิกของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้าไปชมการผลิตหรือการประกอบอาชีพเหล่านั้น

2.4 การคมนาคมขนส่ง สถานที่ท่องเที่ยวจะเป็นที่รู้จักแพร่หลาย มีคนเข้าไปท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสะดวก รวดเร็วของการคมนาคมขนส่ง ที่จะนำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ อาจใช้ยานพาหนะหลายชนิด เช่น เครื่องบิน รถยนต์ เรือ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ห่างไกล จำเป็นต้องมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคม เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว สถานที่ใดมีการเดินทางท่องเที่ยวที่สะดวก และอยู่ไม่ไกลมากนัก จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการมากขึ้นตามมา

2.5 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว (Tourism Attraction) หรือทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณี ที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น และสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาเยือน

ทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจจำแนกได้หลายประเภท การจำแนกประเภทตามลักษณะของทรัพยากร แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ (Natural Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเอง และมีความงดงามตามธรรมชาติ มีความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์ธรณีวิทยาและระบบป่าไม้ที่หลากหลาย เช่น ภูเขา ถ้ำ น้ำตก น้ำพุร้อน ชายหาด หาดทราย เกาะแก่ง หมู่เกาะ ปะการัง สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกชาติ ทะเลทราย เขื่อน อ่างเก็บน้ำ พรรณพืช เป็นต้น

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และศาสนสถาน (Historical Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และมีความสำคัญในฐานะเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนาที่แสดงถึงอารยธรรมของท้องถิ่น มีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือน ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้แบ่งย่อยออกเป็น 2 ประเภท

2.1 โบราณสถานและโบราณวัตถุ

โบราณสถาน หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งโบราณคดี

แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย เช่น เมืองโบราณ พระราชวัง พระตำหนัก อนุสาวรีย์ กำแพงเมือง เป็นต้น

โบราณวัตถุ หมายถึง สิ่งหาปริมาตรที่เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเคยเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของโบราณสถาน ซากมนุษย์หรือซากสัตว์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสิ่งหาปริมาตรนั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี เช่น ซากมนุษย์ ซากสัตว์ ภาพเขียน งานศิลปะ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับของคนโบราณ ศิลปิน เป็นต้น โบราณวัตถุมักพบเห็นอยู่ในโบราณสถาน จึงมักเรียกทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยรวมกันว่าเป็น โบราณวัตถุสถาน ซึ่งสามารถ แบ่งออกเป็น 2 ยุค คือ

2.1.1 โบราณวัตถุสถานยุคก่อนประวัติศาสตร์

ยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นยุคที่เริ่มต้นตั้งแต่มีมนุษย์บนโลกจนถึงมนุษย์คิดค้นตัวอักษร เพื่อบันทึกเรื่องราวได้ ทรัพยากรการท่องเที่ยวในยุคนี้จึงเป็นหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบ เช่น โครงกระดูกมนุษย์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทำด้วยหินของมนุษย์โบราณ หรือเป็นแหล่งโบราณคดีที่ค้นพบ เช่น ชุมชนโบราณที่บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ที่มีภาควัสดุเครื่องปั้นดินเผา แหล่งโบราณคดีบ้านธาพรสาท จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น หรือร่องรอยงานศิลปะโดยเฉพาะงานเขียนรูปสัตว์และการล่าสัตว์ตามผนังถ้ำ เช่น ภาพเขียนสีบนหินโบราณที่อำเภอผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

2.1.2 โบราณวัตถุสถานยุคประวัติศาสตร์

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในยุคประวัติศาสตร์เป็นแหล่งที่แสดงอารยธรรมของมนุษย์หรือหลักฐานสำคัญที่เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ชั้นปกครอง ชุมชนในท้องถิ่น เหตุการณ์สำคัญในอดีต เช่น พระราชวัง ปราสาท กำแพงเมือง คูเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ พิพิธภัณฑสถาน หอไตร สมรภูมิ บ้านโบราณ เป็นต้น

2.2 ศาสนสถาน

ศาสนสถาน หมายถึง สถานที่แสดงถึงลัทธิความเชื่อความศรัทธาของมนุษย์ที่มีต่อศาสนาอันมีหลักสำคัญ เช่น แสดงกำเนิดและความสิ้นสุดของโลกหรือแสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบุญบาปรวมทั้งสถานที่ประกอบพิธีกรรมตามความเห็นหรือตามคำสอนในความเชื่อถือนั้นๆ ศาสนสถานเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจริยธรรมจึงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวมักมีจุดประสงค์เพื่อไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนาเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือเพื่อเยี่ยมชมสักการะเพื่อความสงบใจจิตใจ เช่น วัด โบสถ์ วิหาร

มัสยิด สถานที่จารึกแสงบุญ สถานที่เพื่อเคารพสักการะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการค้นพบโบราณวัตถุสำคัญทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป เทวรูป รูปปั้น พระเยซู จิตรกรรมฝาผนัง เป็นต้น

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวยุคประเพณีศิลปวัฒนธรรม และประเพณี (Cultural Attraction)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวยุคประเพณีศิลปวัฒนธรรม และประเพณี หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวยุคที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีเอกลักษณ์ และถ่ายทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เช่น วิถีความเป็นอยู่สภาพบ้านเรือน ภาษา การแต่งกาย การละเล่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ และขนบธรรมเนียมต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น ประเพณี งานเทศกาล พิธีกรรม เป็นต้น นอกเหนือจากทรัพยากรการท่องเที่ยวยุคประเพณีที่กล่าวถึงแล้ว ยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวยุคทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมที่แสดงออกทางด้านความคิดที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ภูมิปัญญาท้องถิ่นความเป็นชนเผ่า เป็นต้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวยุคประเพณีศิลปวัฒนธรรม และประเพณี แบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ดังนี้

3.1 แหล่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่

แหล่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่แสดงออกถึงลักษณะความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น เช่น สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่นักท่องเที่ยวผู้สนใจสามารถศึกษาลักษณะความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชุมชน โดยตนเองไม่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ การเยี่ยมชมหมู่บ้านชาวเขา ชุมชนท้องถิ่น เช่น หมู่บ้านแม้ว หมู่บ้านอีเก้อ ในภาคเหนือของประเทศไทย หมู่บ้านชาวกู๋ จังหวัดยะลา เป็นต้น หรือ การเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่อาศัย เช่น พักค้างในโฮมสเตย์ (Home Stay) ในหมู่บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช หมู่บ้านปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นต้น

นอกเหนือจากรูปแบบการดำรงชีวิตแล้ว กิจกรรมที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมยังเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวยุคให้ความสนใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่นปรากฏในหลายด้าน เช่น

3.1.1. การดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ที่กลายเป็นศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวศึกษา เช่น

- การสร้างบ้านเรือน เรือประเภทต่างๆ ยุงข้าว ศาลพระภูมิ เป็นต้น
- การปั้นเครื่องปั้นดินเผา เช่น เต้า หม้อ ถ้วย ชาม ตุ่ม คนโท กระถาง ต้นไม้ ไห ตุ๊กตา เป็นต้น
- การแกะสลักไม้ หิน งา เขาสัตว์เพื่อทำเครื่องใช้ต่างๆ

- การหล่อหลอมโลหะสำริด ทองเหลืองและทองแดง การตีเหล็ก เพื่อผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ การเกษตร เครื่องใช้ในครัวเรือนหรือทั่วไป
- การทำเครื่องเงิน เครื่องเงิน เครื่องถม เครื่องลงยา
- การจักสานเครื่องใช้ต่างๆ โดยใช้วัสดุพื้นบ้าน เช่นหวาย ไม้ไผ่ ไม้ลวก ไบลาน ไบหญ้า กก ย่านลิเภา เป็นต้น ทำเป็นตะกร้า กระเป๋า เข่ง ลอบ ไซ เขียนหมาก เสื่อ โต๊ะ เก้าอี้ พัด เป็นต้น
- การถักทอ เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าไหม พรมเช็ดเท้า เสื่อ เป็นต้น
- การปรุงอาหารไทยทั้งคาวและหวาน

3.1.2. การรักษาโรค ได้แก่

- การรักษาโรคด้วยเวชบำบัด เป็นการรักษาด้วยสมุนไพรในรูปของยา กิน ยาทา ยาพอก ยาหยอด และยาป้าย
- การรักษาโรคด้วยจิตบำบัด เป็นการรักษาทางไสยศาสตร์ เช่นการใช้ เวทมนต์คาถา การเข้าทรง การทำสมาธิและการสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น เพื่อขับไล่และป้องกันภูติผี ปีศาจไม่ให้มารบกวนจิตใจของผู้ป่วย เป็นการรักษาทางจิตใจที่ส่งผลดีต่อร่างกายของผู้ป่วย
- การรักษาโรคด้วยการบำบัด เป็นการรักษาด้วยการบีบนวด ประคบ และออกกำลังกาย

3.2 แหล่งศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

วัฒนธรรม(Culture) หมายถึง สิ่งที่ดีงามและที่มีคุณค่า ซึ่งคนในสังคมประพฤติปฏิบัติหรือแสดงออกมาซ้ำกันไปในลักษณะที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปกรรมอันมีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่ควรแก่การอนุรักษ์ วัฒนธรรมเป็นลักษณะที่แสดงถึงความเจริญของสังคม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว และศีลธรรมอันดีของประชาชน วัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจแบ่งเป็นอย่างน้อย 3 ลักษณะคือ

3.2.1 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นเรื่องราวทางพุทธประวัติ และนิทานอธิบายหลักธรรมที่นำการพัฒนาเป็นการปฏิบัติประจำจนเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เช่น ประเพณีการแห่เทียนพรรษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ประเพณีบวชนาค ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี งานสารทเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช งานตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น

3.2.2 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ

ความเชื่อส่วนใหญ่เกี่ยวพันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ที่ชาวบ้านเห็นว่าไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป แต่เนื่องจากไม่สามารถอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใด จึงเกิดเหตุการณ์นั้น จึงยกให้เป็นการกระทำจากสิ่งที่เหนือธรรมชาติ และเมื่อเวลาผ่านไปนานจึง กลายเป็นความเชื่อที่เห็น ความจำเป็นของพิธีกรรมต่อเนื่องขึ้น พิธีบุญบังไฟ ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดขึ้นตามความเชื่อที่ว่าเป็นการบูชาเทวดาบนสวรรค์ พิธีแห่ผีตาโชนจังหวัดเลย ตามความเชื่อเรื่องขจัดความชั่วร้ายออกไปจากชุมชน เทศกาลไหลเรือไฟ จังหวัดนครพนม ที่เกิดขึ้น ตามความเชื่อที่ว่าคนทำให้แม่น้ำสกปรก จึงทำพิธีขอโทษแม่น้ำโขง เป็นต้น

3.2.3 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี

ประเพณีเป็นการปฏิบัติในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง สืบทอดมาเป็นเวลาช้านาน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน มักเป็นเรื่องก่อให้เกิดความรื่นเริง และเบิกบานใจ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง การแข่งเรือ การวิ่งควาย การกินเจ เป็นต้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ยังหมายรวมถึง อัญมณีไมตรีและการต้อนรับ ของประชาชน ในท้องถิ่นด้วย อัญมณีไมตรีและการต้อนรับของคนไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็น รอยยิ้ม หรือความเอื้ออาทรในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เคยมาประเทศไทยแล้วกลับมาเยือนซ้ำอีกหลายครั้ง นอกจากนี้ การแสดงออกซึ่งการต้อนรับนักท่องเที่ยวสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การติดตั้งป้ายต้อนรับ นักท่องเที่ยว การจัดบริการนำเที่ยวในหลายภาษา เป็นต้น

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Attraction)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้น หมายถึง แหล่งท่องเที่ยว ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยการสร้างกิจกรรมใหม่หรือปรับปรุง ดัดแปลงเพื่อให้สถานที่มีความหลากหลายในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทมนุษย์สร้างขึ้น แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทย่อย ดังนี้

4.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวไปเพื่อเรียนรู้สิ่งและสภาพการณ์ต่างๆ รอบตัวเกี่ยวกับสัตว์ พืช หรือระบบนิเวศ ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่

4.1.1 แหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาสัตว์วิทยา ได้แก่สวนสัตว์ปิด เช่น สวนสัตว์ดุสิตเขาดินวนา สวนสัตว์ตามต่างจังหวัด และสวนสัตว์เปิด เช่น สวนสัตว์เปิดเขาเขียวที่เป็นหน่วยงาน ภาครัฐจังหวัดชลบุรี ซาฟารีเวิลด์ ฟาร์มจระเข้ สวนเสือศรีราชา โอเอซิส ซีเวิลด์ สวนผีเสื้อ ที่เป็นของเอกชน เป็นต้น

4.1.2 แหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤกษศาสตร์ ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นของภาครัฐ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวของกรมวิชาการเกษตร เช่น ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่-ขุนวาง สถานีทดลองเกษตรที่สูง ศูนย์บริการท่องเที่ยวเกษตรบ้านร่องเกล้า แหล่งท่องเที่ยวบ้านมณีพฤกษ์ จังหวัดน่าน เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ กรมป่าไม้ เช่น สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์จังหวัดเชียงใหม่ สวนรวมพรรณไม้ป่า 60 พรรษา มหาราชินี เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวของโครงการหลวง เช่น สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง สถานีวิจัยโครงการหลวงอินทนนท์ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เช่น สวนป่าแม่แจ่ม สวนป่าเขากระยาง เป็นต้น ตลอดจนสวนสาธารณะ เช่น สวนหลวง ร.9 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤกษศาสตร์ที่เป็นของภาคเอกชน เช่น สวนกล้วยไม้ สวนกุหลาบ สวนสมุนไพร สวนส้ม ไร่กำนันจุล ไร่บีเอ็น เป็นต้น

4.1.3 แหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาความรู้ทั่วไป เป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่เก็บรวบรวมศิลปะและวิทยาศาสตร์ ทั้งที่เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร และพิพิธภัณฑ์สถานของเอกชน เช่น พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย เมืองโบราณ พิพิธภัณฑ์สถานชาติพันธุ์วิทยาของสยามสมาคม เป็นต้น

4.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและความบันเทิง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นโดยแนวคิดจินตนาการเพื่อเน้นความสำราญให้แก่ผู้ไปเที่ยวชม แบ่งออกเป็นประเภทย่อย ดังนี้

4.2.1 สวนสนุกและสถานที่ชมทิวทัศน์ เช่น ดรีมเวิลด์ สวนสยาม สถานที่ชมทิวทัศน์ชั้นบนของโรงแรมไบฮกสกาย เป็นต้น

4.2.2 สถานบันเทิงและสถานที่ซื้อสินค้า เช่น สถานบันเทิงยามค่ำ คีนไนต์คลับ ดิสโก้ โรงละคร โรงภาพยนตร์ ศูนย์หัตถกรรม ตลาดนัด เป็นต้น

4.2.3 สถานที่เล่นกีฬา แบ่งเป็นสถานที่เล่นกีฬาที่เป็นของภาครัฐ เช่น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก ค่ายธนระวีardt จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น และสถานที่ที่เป็นของเอกชน เช่น สนามกอล์ฟ สนามแข่งรถ เป็นต้น

อย่างไรก็ดีทรัพยากรการท่องเที่ยวมากมายที่กล่าวมาทั้งหมดมีการเสื่อมถอยไปตามกาลเวลา สภาพดินฟ้าอากาศ การทำลายของมนุษย์ และการขาดการดูแลเอาใจใส่เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความเปราะบางได้ ส่งผลกระทบต่อแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณสถานที่เสื่อมสภาพทรุดโทรมและถูกทำลายได้ง่าย และส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ความเชื่อและลวดลายภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมได้ ดังนั้น องค์การที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทจึงจำเป็นต้องอนุรักษ์ส่งเสริมและพัฒนาอย่าง

สร้างสรรค์ตลอดจนการดูแลรักษาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อนำมาซึ่งประโยชน์แก่ชุมชนและลูกหลานต่อไป

2.6 การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management)

การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีและแนวความคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไร้ทิศทางและประสบความสำเร็จล้มเหลว การพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (System Approach) และบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาระบบย่อย (Sub system) หรือองค์ประกอบหลักของการจัดการการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วย (วรรณภา วงษ์วานิช. 2539 : 49 - 52) องค์ประกอบหลักที่สำคัญในระบบการท่องเที่ยวจำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวหมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติ (Natural Tourism Resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามตามธรรมชาติ สามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำพุร้อน ถ้ำ น้ำตก ชายทะเล ชายหาด ทะเลสาบ เกาะ แก่ง เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด (ห้วย บึง หนอง คลอง) เป็นต้น บางแห่งได้รับการจัดให้เป็นสวนรุกขชาติ สวนพฤกษศาสตร์ วนอุทยานแห่งชาติ เขตสงวนพันธุ์สัตว์ป่า สวนสัตว์เปิด อุทยานนกน้ำ เป็นต้น

1.2 แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man – Made Tourism Resource) นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) เป็นผลงานที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ ที่อนุชนรุ่นหลังพึงหวงแหนและปฏิบัติสืบสานต่อไป ทั้งนี้ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น แบ่งออกได้ 3 ชนิด ได้แก่

1.2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical tourism resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์หรือประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งนี้เป็นมรดกในอดีตและได้สร้างเสริมในปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น

เช่น พระราชวัง ศาสนสถาน แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน เป็นต้น

1.2.2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต (Culture and rural way of life) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ในรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งปฏิบัติยึดถือสืบทอดต่อกันมา เช่น ประเพณีในรอบปี ทั้งประเพณีในราชสำนัก (พระราชพิธีต่างๆ) ประเพณีไทย ประเพณีท้องถิ่น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีกินเจ หรือประเพณีถือศีลอด งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น ประเพณีโดนจุก พิธีแต่งงาน พิธีบวช และพิธีศพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ได้แก่ การสร้างบ้านเรือน ชุดแต่งกาย อาหารประจำถิ่น การประดิษฐ์ของใช้ เพื่อการดำรงชีวิต ภาษาพูดในท้องถิ่น และวรรณคดีพื้นบ้าน เป็นต้น หมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิ หมู่บ้านทอผ้า หมู่บ้านทำร่ม หมู่บ้านช้าง รวมถึงตลาดนัด ตลาดน้ำ

1.2.3 แหล่งเที่ยวเพื่อนันทนาการและบันเทิง (Recreation attraction) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนที่ให้ความรื่นรมย์ บันเทิง เช่น สวนสัตว์ สวนสนุก สวนน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์การแสดงศิลปะ แหล่งบันเทิง ศูนย์การค้า ศูนย์การประชุม เป็นต้น

2. การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นๆ เป็นการให้ความสะดวกระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ บริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการที่พัก บริการอาหารและบันเทิง บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมถึงบริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

3. การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market) การที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวที่นั่น จะต้องมีการตลาดการท่องเที่ยวในการชักนำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตน และใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น โดยการตลาดการท่องเที่ยว ทำได้ 2 วิธี

3.1 การให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆทางการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว หมายถึง การสื่อข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย เป็นต้น เพื่อเชิญชวนกระตุ้นนักท่องเที่ยว

3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism)

การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ หรืออาจเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Eco-tourism” ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่างคำว่า Ecology หรือ นิเวศวิทยากับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในวงการท่องเที่ยว ยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นที่สำคัญ ได้แก่ “Nature Tourism” หรือ “Green Tourist” แทน Eco - Tourism ได้เช่นกัน เพื่อบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึง 3 หัวข้อ ด้วยกัน คือ 1) ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะเรียกอย่างไรก็ตาม นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ก็ได้กำหนดขึ้นจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่างๆ ไว้มากมาย ที่สำคัญและที่เป็นอ้างอิงเสมอ มีดังนี้

อลิซาเบท บู (Elizabeth Boo. 1991 : 4 - 8) ซึ่งเป็นผู้คลุกคลีกับงานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในลาตินอเมริกาและหมู่เกาะแคริบเบียน ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องจากการมีรายได้ สำหรับการดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานให้ชุมชนท้องถิ่นและการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

สมาคมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (The Ecotourism Society. 1991 : 11 ; อ้างอิงจาก ดร.ชนันท์ เอมพันธ์ ; และ สุเชษฐา ชาญธูมาส. 2544 : 8) ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีบทบาทโดยตรงเกี่ยวกับการศึกษาวางแผนและเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในช่วงแรกว่า หมายถึงการเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ธรรมชาติ ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายระบบนิเวศและในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

ภราเดช พงษ์ศิริเชียร (2539 : 4 - 7) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น มีขอบเขตซึ่งจำกัด โดยรูปแบบและสถานที่ ตลอดจนในเรื่องกลุ่มท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2543 : 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง ทุกประเภทโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและชื่นชม เพลิดเพลินกับสภาพธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมบนพื้นฐานของการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายได้รับผิตชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543 : 3) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ว่ามีสาระสำคัญดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม และอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย
2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และระบบนิเวศ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายหรือทำให้ทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม
3. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมด้วย
4. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและเอกลักษณ์ธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
5. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เน้นที่การเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

จากความหมายดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายระบบนิเวศ ระบบสังคม และเศรษฐกิจอีกทั้งเป็นการท่องเที่ยวโดยการเรียนรู้วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม และอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่นั้นด้วย เพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนในระยะยาว รวมทั้งส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมากขึ้น

3.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วัตถุประสงค์ที่นำมาใช้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวคือ ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรม ถ้าทรัพยากรดังกล่าวถูกทำลายสูญสลายไป การท่องเที่ยวย่อมถูกทำลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มิได้เป็นเพียงสินค้าตัวใหม่ หรือทางเลือกใหม่ของวงการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาพรวม และนั่นคือ ความหมายที่แท้จริงของคำว่า Ecotourism

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538:10) ได้กล่าวไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ถือว่าเป็นแนวทางหรือวิถีทางหนึ่ง ที่พยายามจะก้าวเข้าไปสู่เป้าหมายอันสำคัญยิ่ง คือการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable development) และการอนุรักษ์ปกป้องสิ่งแวดล้อม (Environmental protection) ดังนั้นการพัฒนากการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยนโยบายหลักของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในภาพรวม เช่น มีการส่งเสริม การจูงใจ ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศ การขยายแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิม พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ การกระจายรายได้และคงความเป็นเอกรักษ์ของไทย รวมทั้งเป็นการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้ กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม โดยนักท่องเที่ยวจะต้องได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวที่แท้จริง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบในทางลบและเป็นการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวอย่างมีศักยภาพต่อไป

รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวเป็นพิเศษและส่งเสริมให้คนไทยเที่ยวในเมืองไทยโดยมีการจัดกิจกรรม การส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศมาเที่ยวเมืองไทยตลอดเวลา และการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งสามารถจำแนกความสำคัญได้ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ เป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ ช่วยกระตุ้นการผลิต สร้างอาชีพและการจ้างงาน เกิดการกระจายรายได้
2. ด้านสังคม ช่วยสร้างความเจริญทางสังคมของท้องถิ่น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่นในด้านภาษา ศิลปวัฒนธรรมทำให้เกิดความรู้สึกเป็นมิตรไมตรีต่อกัน
3. ด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูทั้งวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

3.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมลักษณะพื้นฐานขององค์ประกอบหลัก (key element) 4 ด้าน ที่ประกอบด้วยพื้นที่ท่องเที่ยว การจัดการ กิจกรรมและกระบวนการ ตลอดจนการมีส่วนร่วม (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540 : 25 - 28)

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ในพื้นที่แหล่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (nature-based tourism)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (responsible travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรการจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainable managed tourism)

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (learning process) โดยมีการให้การศึกษา (education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ประสบการณ์ (experience) ความประทับใจ (appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (environmental education based tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (involvement of community or people participation) ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (local benefit) โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้ หมายความว่ารวมถึง การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษา และการจัดการท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (community participation based tourism)

ศุนย์วิจัยป่าไม้ (2538: 24-25) ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยอ้างถึงนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชาวออสเตรเลียเลยว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นกิจกรรมที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

1. การอนุรักษ์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยว (Conservation supporting tourism) เป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม วิถีชีวิต หรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและประเทศ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงไว้และมีสภาพที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมตลอดจนความหลากหลายในระบบนิเวศของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่เรามีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและทางวัฒนธรรมนั้นก็เพื่อผลประโยชน์ของมวลมนุษยชนเองในที่สุด

2. การดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable run tourism) คือการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวทุกประเภทที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมในทุกท้องถิ่น ดังนั้นการดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยวจะต้องไม่ทำให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม หรือจะต้องพยายามให้เกิดผลกระทบในทางลบให้น้อยที่สุด

3. การท่องเที่ยวที่ใช้ธรรมชาติเป็นพื้นฐาน (Natural based tourism) เป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพด้านภูมิศาสตร์ และวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อสัมผัสกับประสบการณ์ที่แตกต่างจากที่ตนอยู่ โดยยึดหลักที่ว่าเราจะต้องช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรเหล่านั้นให้คงสภาพเดิมและมีความสมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

4. การท่องเที่ยวที่เป็นการศึกษาสิ่งแวดล้อม (Environmentally education tourism) เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่จะต้องให้การศึกษาทันต่อนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและประชาชนในท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจ ถึงคุณลักษณะและคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ ได้สัมผัสกับประสบการณ์ที่มีความหลากหลายมากขึ้น

จากองค์ประกอบดังกล่าว จึงถือได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นแนวทางหรือวิถีทางหนึ่งที่จะย้ายไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้เป็นอย่างดี (Sustainable Development) คือ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทางธรรมชาติ (Natural Environment conservation) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตลอด จนมีความรู้ความเข้าใจถึงคุณลักษณะและคุณค่าของธรรมชาติ วัฒนธรรม รวมทั้งการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่นและภูมิภาค

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ในประเด็นต่างๆ คือ 1) ความหมายของการเรียนรู้ และ 2) กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ ดังรายละเอียดที่จะกล่าวถึงในแต่ละหัวข้อ ดังนี้

4.1 ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้ กับกระบวนการเรียนรู้ มีความหมายใกล้เคียงกันมาก จนอาจกล่าวได้ว่ามีความหมายเช่นเดียวกัน ทั้ง การเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ มีผู้ให้ความหมายและคำนิยามไว้ พอสรุปได้ ดังนี้

อดุลย์ วังศรีคุณ (2543 : 13) ได้กล่าวถึงความหมายของ การเรียนรู้ พบว่ามีอีกคำหนึ่งคือคำว่า กระบวนการเรียนรู้ ที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาก จนอาจกล่าวได้ว่ามีความหมายเช่นเดียวกัน กล่าวคือ กระบวนการเรียนรู้ โดยทั่วไปจะหมายถึงลำดับขั้นตอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคล ส่วนการเรียนรู้ได้มีการให้ความหมายทั้งในลักษณะของผลที่เกิดขึ้น และกระบวนการ ความหมายของการเรียนรู้ในลักษณะของผลที่ได้นั้น มีการให้ความหมายไว้ เช่น การเรียนรู้เป็นผลของการได้รับประสบการณ์แล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีลักษณะมั่นคง

อุทุมพร จามรมาน ; ปทีป เมธาคุณวุฒิ ; และ สุวิมล ว่องวานิช (2538 : 24) กล่าวว่า การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง กระบวนการที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ซึ่งมีสาเหตุมาจากสิ่งเร้าหรือตัวกระตุ้น สิ่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่แตกต่างออกไปตามสถานการณ์นั้นกระบวนการดังกล่าวครอบคลุมการแก้ปัญหาและการให้เหตุผล

สีลาภรณ์ นาคทรพรพ (2539 : 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการการศึกษาเรียนรู้ในเรื่องของการคิด วิเคราะห์ การตั้งคำถาม และการหาคำตอบเกี่ยวกับปัญหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541 : 12) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ ว่าเป็นกระบวนการตามธรรมชาติในการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ในการดำรงชีวิตของคนและสัตว์

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2543 : 20) ได้สรุปสาระสำคัญ จากความหมายและความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ได้ 3 ประเด็นใหญ่ๆดังนี้

1. ด้านการเรียนรู้ การเรียนรู้ควรจะมีลักษณะเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการเรียนรู้
  - 1.1 การเรียนรู้เพื่อทำ
  - 1.2 การเรียนรู้เพื่อเป็น
  - 1.3 การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน

2. ด้านการปฏิบัติ เมื่อมีการเรียนรู้ แล้วเกิดความรู้แก่ผู้เรียน โดยนำความรู้มาสืบทอดปฏิบัติ ผ่านช่องทางต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรม ประเพณี ค่านิยมตัวบุคคล วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิต มีการเรียนรู้และการปฏิบัติเป็นเนื้อเดียวกัน และกระบวนการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นที่มีมุมมองแตกต่างกันออกไป

3. การนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและค่อนข้างถาวรในเรื่องความรู้ ทักษะและทัศนคติ

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า การเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้มีความหมายใกล้เคียงกันมาก จึงอาจกล่าวรวมกันได้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความสามารถให้เป็นไปตามที่กำหนดอย่างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ เกิดจากการปฏิบัติหรือจากประสบการณ์ในรูปแบบอื่นๆ การเรียนรู้ก่อให้เกิดความรู้ซึ่งเป็นพลังอำนาจที่นำไปสู่การปฏิบัติและยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

4.2 กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์

จากแนวคิดของโนวดีส์แอนฮูส (คมลล สุวรรณภูมิ. 2544 : 29) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ของบุคคลตามธรรมชาติ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) เคลื่อนตัวจากบุคลิกที่พึงพิงคนอื่นไปสู่การเป็นมนุษย์ที่กำหนดทิศทางชีวิตของตนเอง

2. บุคคลสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ที่จะกลายเป็นทรัพยากรการเรียนรู้ได้อีก

3. ความพร้อมที่จะเรียนของบุคคลจะกลายเป็นจุดหลักของการพัฒนางานในภาระหน้าที่ตามบทบาทในสังคม

4. ห้วงเวลาของบุคคลได้เปลี่ยนจากการถ่ายทอดความรู้ต่อกันมา เป็นการใช้ความรู้ที่ตนเองมีและด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้ได้เลื่อนไหลจากการยึดวิชาเป็นหลัก (Subject centredness) ไปสู่การยึดการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่เป็นหลัก (Performance entredness)

5. บุคคลจะเรียนรู้ได้ดี ถ้ามีเงื่อนไขของการเรียนรู้ (Learning Condition) ดังนี้

5.1 ผู้เรียนรู้สึกอยากจะทำ

5.2 สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้สะดวกสบายทางกายภาพ มีความเคารพและยอมรับกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีอิสระและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และยอมรับความแตกต่างด้านต่างๆกันของบุคคล

5.3 ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายไว้เองว่าประสบการณ์เรียนรู้นั้น เป็นเป้าหมายของตนเอง

5.4 ผู้เรียนยอมรับที่จะแบ่งปันความรับผิดชอบในการวางแผนและดำเนินการตามประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนั้น จึงเกิดความรู้สึกผูกพันกับหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น

5.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการเรียนรู้

5.6 กระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับการใช้ประสบการณ์ของผู้เรียน

5.7 ผู้เรียนรู้สึกถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามเป้าหมาย ที่ตนเองกำหนดไว้
เอกวิทย์ ฌ กลาง (2540 : 45 – 49) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของ
มนุษย์ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. มนุษย์เรียนรู้โดยการลองผิดลองถูก โดยมนุษย์จะมีการลองผิดลองถูกจากสิ่ง
ต่างๆที่เกิดขึ้นและสะสมความรู้ ความเข้าใจนั้นไว้ แล้วถ่ายทอดแก่ลูกหลานในเผ่าพันธุ์ของตน นาน ๆ
เข้าก็กลายเป็นจารีต ธรรมเนียมหรือข้อห้ามในวัฒนธรรมของกลุ่มนั้นๆ เมื่อเวลาผ่านไป มนุษย์อาจลืม
เหตุผลที่มาของธรรมเนียมปฏิบัติไปแล้ว รู้แต่ว่าในสังคมของตนต้องประพฤติปฏิบัติเช่นนั้น จึงจะอยู่
รอดปลอดภัยหรือแก้ไข ป้องกันปัญหาได้

2. มนุษย์เรียนรู้โดย การลงมือกระทำจริง ในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่จริง
แล้วส่งต่อไปยังรุ่นหลานแบบค่อยเป็นค่อยไป กลายเป็นแบบธรรมเนียมหรือวิถีปฏิบัติ

3. การถ่ายทอดความรู้แก่คนรุ่นหลัง ด้วยการสาธิตวิธีการ การสั่งสอนด้วยการบอก
เล่า (Oral tradition) และการสร้างความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (Literacy tradition) ซึ่งโดยทั่วไป
การถ่ายทอดภูมิปัญญาของชาวบ้านจะนิยม การสาธิตวิธีการ และสอนเป็นวาจา ในกรณีที่เป็นศิลปะ
วิทยาการที่มีความซับซ้อนลึกซึ้ง จะใช้วิธีลายลักษณ์อักษรเป็นรูปของตำราตามความสะดวก
และสอดคล้องกับพื้นฐานของชาวบ้าน และสามารถปรับเปลี่ยนไปตามเหตุปัจจัยในการรับรู้
ของเจ้าของวัฒนธรรม

4. มนุษย์เรียนรู้โดยพิธีกรรม ในเชิงจิตวิทยา พิธีกรรมมีความศักดิ์สิทธิ์ และมีอำนาจ
โน้มน้าวให้คนที่มีส่วนร่วมรับเอาคุณค่า และแบบอย่างพฤติกรรมที่ต้องการเน้นเข้าไปไว้ในตัว เป็นการ
ตอกย้ำความเชื่อ กรอบศีลธรรมจรรยาของกลุ่มชน แนวปฏิบัติ และความคาดหวัง โดยไม่ต้องใช้การ
จำแนกแจกแจงเหตุผล แต่ใช้ศรัทธา ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรม เป็นการสร้างกระแสความ
เชื่อและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แต่จะเน้นผลที่เกิดต่อสำนึกของผู้มีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

5. ศาสนา ทั้งในด้านหลักธรรมคำสอน ศิล และวัตรปฏิบัติ ตลอดจนพิธีกรรมและ
กิจกรรมทางสังคม ที่มรดกเป็นศูนย์กลางของชุมชนในเชิงการเรียนรู้ มีส่วนตอกย้ำภูมิปัญญาที่เป็น
อุดมการณ์แห่งชีวิต ให้กรอบและบรรทัดฐานความประพฤติ และให้ความมั่นคงอบอุ่นทางจิตใจ เป็นที่
ยึดเหนี่ยวแก่คนที่ต้องเผชิญกับสังขรณ์แห่งชีวิต คือความไม่แน่นอน สถานบันศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อ
การเรียนรู้ของคนที่อยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่า ศาสนาจึงเป็นหลักในการหล่อหลอมบ่มเพาะทั้งความ
ประพฤติ สติปัญญา และอุดมการณ์แห่งชีวิตไปพร้อมๆกัน ถือได้ว่าเป็นการศึกษาที่มีลักษณะเป็นองค์
รวม และมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนที่น่าถือศาสนานั้นๆ โดยทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งเป็นแก่นและ
กรอบในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

6. การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ระหว่างกลุ่มคนที่แตกต่างกัน ทั้งในชาติพันธุ์ ถิ่นฐานทำกิน รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนกับคนต่างวัฒนธรรม ทำให้กระบวนการเรียนรู้ขยายตัว มีความคิดใหม่ วิธีการใหม่เข้ามา ผสมกลมกลืนบ้าง ชัดแย้งบ้าง แต่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งสาระ รูปแบบและวิธีการ กระบวนการเรียนรู้ของคนในสังคมไทยจึงมีพลวัต ส่วนหนึ่งไปกับกระแสเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารอันทันสมัย ส่วนหนึ่งไปกับโลกกายภาพหรือธรรมชาติแวดล้อม และอีกส่วนหนึ่งมุ่งมันไปทางจิตวิญญาณ ขณะเดียวกันก็มีการกระจายเครือข่ายการขยายตัวของกระบวนการเรียนรู้ที่กว้างขวางหลากหลายมากอย่างไม่เคยปรากฏมาแต่กาลก่อน สังคมไทยจึงกลายเป็น สังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีทางเลือกมากมาย และมีเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ที่มีภูมิปัญญาทั้งเก่าใหม่ให้พิจารณา

7. การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural reproduction) ในการแก้ไขปัญหาลู่ทาง สิ่งแวดล้อม ทางเศรษฐกิจ และทางสังคม ได้มีพยายามเลือกเฟ้นเอาความเชื่อและธรรมเนียมปฏิบัติที่ สืบทอดกันมาในสังคม ประเพณี มาผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม ให้ตรงกับฐานความเชื่อเดิม ขณะเดียวกันก็ แก้ปัญหาในบริบทใหม่ได้ระดับหนึ่ง ดังนั้นการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้อีก ลักษณะ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในสังคมไทย

8. ครูพักลักจำ เป็นการเรียนรู้ในทำนองแอบเรียน แอบเอาอย่าง แอบลองทำตาม แบบอย่างที่เราสังเกตอยู่เงียบๆ แล้วรับเอามาเป็นของตนเองที่สามารถทำได้จริง วิธีนี้ดูเผินๆ เป็นเหมือน การลักขโมย สิ่งที่เป็นภูมิปัญญาของผู้อื่น แต่ในความเป็นจริงความหมายไม่ได้สื่อในทางไม่ดี หากเป็น วิถีธรรมชาติธรรมดาของคนในการเรียนรู้จากผู้อื่น

กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว แสดงถึงภูมิปัญญาและธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งมีวิธีการ เรียนรู้มาตั้งแต่อดีต และพยายามสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาเอง โดยสอดคล้องกับการใช้ประสบการณ์ ของบุคคล ในการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ กัน เช่น เรียนรู้โดยการลองผิดลองถูก การถ่ายทอดจากคน รุ่นหลัง การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ หรือการลงมือปฏิบัติจริง

5. ข้อมูลการท่องเที่ยว ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี (2542 : 7 - 14) ได้ศึกษาค้นคว้า ถึงประวัติความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ สภาพทางธรรมชาติ สภาพทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจ ของเกาะเกร็ด สรุปได้ดังนี้

5.1 ประวัติความเป็นมา

เกาะเกร็ด เป็นเกาะขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่กลางแม่น้ำเจ้าพระยา เกิดจากการขุดคลองลัดลำ น้ำตรงส่วนที่แหลมยื่นไปตามโค้ง ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระแห่งกรุงศรีอยุธยาใน

ปี พ.ศ. 2265 ดังปรากฏหลักฐานในพงศาวดารว่า “...ในปีขาล จัตวาศก ทรงกรุณาโปรดให้พระธนูบุรี เป็นแม่กองเกณฑ์พลนิกายคนหัวเมืองปากใต้ให้ได้คน 10,000 คนเศษ ให้ชุดคลองเตร็ดน้อย คัดคั่ง บางบัวทองนั้นคนค้อมนัก ชุดคลองตัดให้ตรง พระธนูบุรีรับสั่งแล้ว กราบบังคับคมลามา ให้เกณฑ์พล นิกายในบรรดาหัวเมืองปากใต้ ได้คน 10,000 คน เศษ ให้ชุดคลองเตร็ดน้อยอีก 6 ศอก กว้าง 6 วา ยาวทางไกลได้ 39 วาเศษ ชุดเดือนเศษจึงแล้วเสร็จ...” ในอดีตคลองนี้มีชื่อว่า คลองลัดเกร็ดน้อย เนื่องจากเมื่อชุดคลองลัดเสร็จแล้ว สภาพของการเป็นเกาะยังไม่ชัดเจนเป็นเพียงคลองลัดแคบๆ เรียกว่า “ลัดเกร็ด” (คำว่าเกร็ด ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน ให้ความหมายถึงห้องน้ำที่แคบ ต่อห้องน้ำใหญ่ทั้งสองข้าง) ชื่อของเกาะเกร็ดเดิมเรียกตามสภาพพื้นที่ว่า “บ้านแหลม” ปัจจุบันพื้นที่ บริเวณใกล้เคียงยังมีชื่อบ้านและคลอง เรียกว่าบ้านแหลมเหนือ และบ้านแหลมกลาง เมื่อกระแส น้ำ เปลี่ยนทิศทางทำให้คลองขยายกว้างขึ้น อันเนื่องจากถูกกระแสน้ำกัดเซาะตลิ่ง กลายเป็นแม่น้ำ ล้อมรอบมีสภาพของความเป็นเกาะเด่นชัดขึ้น แต่ชื่อที่ใช้เรียกในชั้นแรก เรียกว่า “เกาะศาลากุล” โดยปรากฏในโฉนดที่ดินที่ออกในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นชื่อที่เรียกจากชื่อวัดศาลากุลบนเกาะ สันนิษฐานว่าเป็นชื่อที่ได้มาจากผู้สร้างศาลาถวายวัดคือ เจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ (กุล) สมุหนายกที่รับ ราชการตั้งแต่สมัยพระเจ้าตากสินมหาราช จนถึงสมัยรัชกาลที่ 2 ต่อมาได้ตั้งอำเภอปากเกร็ด ขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2427 เกาะศาลากุลจึงมีฐานะเป็นตำบล และมีชื่อเรียกว่า “ตำบลเกาะเกร็ด” เกาะนี้จึงได้ชื่อว่า “เกาะเกร็ด” จนมาถึงปัจจุบัน

5.2 ที่ตั้ง สภาพภูมิศาสตร์และพื้นที่การปกครอง

เกาะเกร็ด เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่ทางทิศใต้ ของอำเภอปากเกร็ด ระยะห่างประมาณ 2 กิโลเมตร ทิศเหนือติดกับคลองพระอุดม ทิศใต้ติดกับตำบล ท่าอิฐ ทิศตะวันออกติดกับตำบลปากเกร็ด ทิศตะวันตกติดกับตำบลอ้อมเกร็ด มีเนื้อที่ประมาณ 4.12 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,840 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 1,268 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศ เป็น พื้นที่ราบต่ำ ล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ทั่วไปเป็นสวนผลไม้ บริเวณกลางเกาะในอดีต เป็นพื้นที่ทำนา ปลูกข้าว แต่ปัจจุบันไม่มีการทำนา ปล่อยให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า มีประมาณ 150 ไร่ และในช่วงฤดูน้ำหลากเดือนกันยายน – พฤศจิกายน จะมีน้ำท่วมทุกปี

ตำบลเกาะเกร็ดแบ่งพื้นที่การปกครอง ออกเป็น 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านลัดเกร็ด มีเนื้อที่ 58 ไร่ หมู่ที่ 2 บ้านศาลากุลนอก มีเนื้อที่ 280 ไร่ หมู่ที่ 3 บ้านศาลากุลใน มีเนื้อที่ 759 ไร่ หมู่ที่ 4 บ้านคลองสระน้ำอ้อย มีเนื้อที่ 303 ไร่ หมู่ที่ 5 บ้านทำน้ำ มีเนื้อที่ 508 ไร่ หมู่ที่ 6 บ้านเสาธงทอง มี เนื้อที่ 230 ไร่ และหมู่ที่ 7 บ้านโอง่าง มีเนื้อที่ 180 ไร่

ภาพประกอบ 1 แผนที่ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

5.3 สภาพทางธรรมชาติ

พื้นที่เกาะเกร็ดเป็นที่ราบ ลักษณะของดินส่วนใหญ่เป็นดินตะกอน จัดเป็นดินกลุ่มอินเซพติซอล ซึ่งพบทั่วไปในเขตที่ราบภาคกลางตอนล่างของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แหล่งน้ำตามธรรมชาติคือ แม่น้ำเจ้าพระยาและคลองต่างๆที่เชื่อมต่อมาจกแม่น้ำ ในอดีตเกาะเกร็ดเป็นแหล่งไม้ยืนต้นที่มีชื่อเสียง เช่น ทูเรียน ลิ้นจี่ มะม่วง ชมพู ส้มโอ ฝรั่ง เป็นต้น แต่หลังจากเกิดอุทกภัยในปี 2538 และปี 2539 ทำให้ต้นไม้ยืนต้นล้มตายลงมาก ซึ่งต่อมาจังหวัดได้รณรงค์ปลูกไม้ยืนต้นทดแทนขึ้นใหม่สำหรับสัตว์น้ำยังคงมีปลาหน้าจืดหลายชนิดในบริเวณนี้อยู่มาก

5.4 สภาพทางสังคม

ตำบลเกาะเกร็ด ประชากรแยกตามการตั้งถิ่นฐานและเชื้อชาติได้ ดังนี้

ชาวไทยเชื้อชาติรามัญ (มอญ) ร้อยละ 43 ของประชากรทั้งตำบล อาศัยอยู่หมู่ที่ 1, 6 และ 7

ชาวไทยเชื้อชาติไทย-จีน ร้อยละ 42 ของประชากรทั้งตำบลอาศัยอยู่หมู่ที่ 2 - 5

ชาวไทยเชื้อชาติอิสลาม ร้อยละ 15 ของประชากรทั้งตำบลอาศัยอยู่หมู่ที่ 2 และ 3

จากหนังสืออักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 ได้กล่าวว่า ก่อนที่ชาวมอญจะเข้ามาตั้งถิ่นในเกาะเกร็ด เกาะเกร็ดเป็นชุมชนที่มีชาวไทยตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน ทำนา อยู่ก่อนแล้ว หลังจากมอญเสียกรุงหงสาวดีแก่พม่า ในปี 2310 มอญได้อพยพหลบหนีภัยจากพม่าเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย และก่อนที่มอญจะเข้าไปอยู่เกาะเกร็ด ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเกาะเกร็ดก่อน บริเวณที่ชุมชนมอญตั้งอยู่ อยู่ระหว่างวัดกลางเกร็ดกับวัดสนาม ซึ่งเรียกว่า บ้านตากแดด มีสภาพเป็นที่โล่ง ต่อมาเรียกว่าวัดสนามเหนือมอญที่อพยพเข้ามาที่ปากเกร็ดรวม 2 ครั้ง คือ

ครั้งแรก พ.ศ. 2310 – 2325 สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้กอบกู้อิสรภาพและตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานี เมื่อครั้งเสด็จฯ กลับจากเชียงใหม่ โปรดให้รับครอบครัวมอญ ซึ่งมีพระยาแจ้งพระยากกลางเมือง เป็นนายทหารมอญที่ถูกกวาดต้อนไปครั้งเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2 รวมทั้งตะละเกลี้ยง ตะละกลับ ให้มาตั้งบ้านเรือนที่ปากเกร็ด ขึ้นไปจนถึงสามโคก ปทุมธานี คนมอญส่วนใหญ่ที่อพยพเข้ามาในสมัยนี้ สันนิษฐานว่ามาจากปากน้ำอิระวดี ตามหลักฐานที่ได้กล่าวถึงอาชีพของผู้ที่อยู่ที่อยู่ปากน้ำอิระวดี จะเป็นช่างปั้นหม้อ

ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2538 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎ (รัชกาลที่ 4) เสด็จไปรับครอบครัวมอญทางด้านเจดีย์สามองค์ เมืองกาญจนบุรี และโปรดเกล้าฯ ให้พระยาอภัยภูธร สมุหนายกไปรับครอบครัวมอญที่เข้ามาทาง

ด้านแม่ละเมา แม่สอด ตาก กระจายกันไปตั้งถิ่นฐานที่ปทุมธานี นนทบุรี และนครเขื่อนขันธ์ (พระประแดง)

ประชากรเกาะเกร็ดจบการศึกษาภาคบังคับ ร้อยละ 62 และกำลังศึกษาในระดับต่างๆ อีก ร้อยละ 23 มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 3 แห่ง และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1 แห่ง ประชากรนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 85 และนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 15

ภาพประกอบ 2 การเดินขบวนงานประเพณีของชาวมอญ

ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของประชากรเกาะเกร็ดมีลักษณะเช่นเดียวกับประเพณีทั่วไปของภาคกลาง แต่ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษ คือ ประเพณีตักบาตรทางเรือ ประเพณีตักบาตรดอกไม้ ประเพณีแห่น้ำหวาน ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีรำเจ้าตลอดจนอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่มีความสวยงาม และอาหารพื้นบ้านของชาวมอญ

มีแหล่งศิลปกรรมท้องถิ่นที่สำคัญคือ วัดในพระพุทธศาสนาเป็นโบราณสถานที่ยังคงมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปัจจุบันมีวัดที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา 5 วัด ได้แก่ วัดปรมย์ยิกาวาส (เดิมชื่อวัดปากอ่าว ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 2 ได้โปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์ และพระราชทานนามว่า วัดปรมย์ยิกาวาส เป็นพระอารามหลวง เพื่อถวายแด่พระเจ้าบรมมหารัชมัยยิกาเธอ กรมสมเด็จพระสุตดารัตนราชประยูร ซึ่งเป็นผู้ทรงอภิบาลพระองค์มาแต่ทรงพระเยาว์) วัดไผ่ล้อม วัดเสาธงทอง วัดฉิมพลี วัดศาลากุล และมีสภาพเป็นวัดร้างอีก 4 แห่ง นอกจากนี้

ยังมีโบราณสถาน พิพิธภัณฑวัตถุโบราณ เจดีย์ทรงรามัญ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง และเป็นที่ประดิษฐานพระนันทมุนินท์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปประจำจังหวัดนนทบุรี จึงเป็นแหล่งศิลปกรรมที่ทรงคุณค่าของท้องถิ่นที่ควรแก่การอนุรักษ์

5.5 สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรเกาะเกร็ดมีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรมเป็นชาวสวน อาชีพปั้นเครื่องปั้นดินเผา และอาชีพค้าขายสินค้าต่างๆ เช่น ของกิน ของใช้ ของที่ระลึก ส่วนอาชีพอื่น บางส่วนเป็นข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างทำงานในโรงงาน บริษัท มีรายได้เฉลี่ย 35,000 บาทต่อปี ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพ ในส่วนของหัตถกรรม อุตสาหกรรมในครัวเรือน ปั้นเครื่องปั้นดินเผาในหมู่ที่ 1, 2, 5, 6 และ 7 และสถานแข่งปลาทุในหมู่ที่ 2, 3, 4 และ 5 เกษตรส่วนใหญ่ทำสวนผลไม้ไม่อยู่ในหมู่ที่ 5 สำหรับเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด เป็นหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงมาช้านาน และทางราชการได้นำเครื่องปั้นดินเผารูปหม้อน้ำ ลายวิจิตรบ้านเกาะเกร็ดเป็นตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนนทบุรี

5.6 ประวัติสถานที่ต่างๆ ที่สำคัญในเกาะเกร็ด

เอ็ด ภิรมณ์ (2542: 26-43) ได้รวบรวมประวัติวัดต่างๆในเกาะเกร็ดไว้ โดยสรุป ดังนี้

5.6.1 วัดปรมัยยิกาवास

วัดปรมัยยิกาवास เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร เดิมชื่อวัดปากอ่าว มีอายุกว่า 200 ปี เป็นวัดรามัญมาแต่โบราณ เรียกตามภาษารามัญว่า เกียมูเกียะเต็ง แปลว่า วัดหัวแหลม ไทยเรียกวัดปากอ่าว

ในปี พ.ศ. 2417 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทอดผ้าพระกฐิน ณ วัดปากอ่าว ครั้นเสด็จพระราชทานกฐินแล้ว เสด็จพระราชดำเนินรอบพระอาราม ทรงเห็นว่าวัดนี้ตั้งอยู่ในทำเลที่ดี แต่ทรุดโทรมกว่าพระอารามอื่นๆ จึงทรงมีพระราชศรัทธาที่จะสถาปนาให้ดีขึ้น เพื่อสนองพระเดชพระคุณพระเจ้าบรมมหารัชมัยยิกาเธอ กรมสมเด็จพระสุทนต์นราธิราช ประยูร ผู้ทรงตรัสพระราชดำริที่จะปฏิสังขรณ์พระอารามนี้ แก่พระคุณวรวงศ์ เจ้าอาวาส

การปฏิสังขรณ์วัดปากอ่าว เริ่มเมื่อวันอาทิตย์ ขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ปีมะแม จุลศักราช 1236 โดยสร้างกุฏิสงฆ์ เสนาสนะทั้งปวง ทิศเหนือ สร้างหอกกลางชั้นล่างเป็นหอฉัน ชั้นบนใช้ทำหอไตร ต่อมามีการบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นอีกหลายครั้ง เช่น พระอุโบสถ ซึ่งชำรุดทรุดโทรมมากนั้น ทรงโปรดฯ ให้รื้อออกทั้งหมด แล้วสร้างขึ้นใหม่ วิหารพุทธไสยาสน์ ก็โปรดฯ ให้มีการปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ พระบุษบกโปรดให้ซ่อมของเดิมให้งดงามขึ้น บุษบกองค์นี้ไม่มีที่ใดเหมือน เป็นศิลปะรามัญ ที่ช่างได้นำเอาศิลปะไทยเข้าไปเจือปน จึงดูแปลกตา บุษบกอันนี้นับเป็นโบราณวัตถุที่มีความงดงาม และควรค่าแก่การ

รักษายิ่ง พระไตรปิฎก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริ จะรวบรวม พระไตรปิฎกอักษรรามัญให้สมบูรณ์จะได้เป็นประโยชน์แก่ พระสงฆ์สามเณรฝ่ายรามัญที่จะศึกษาเล่าเรียน จึงทูลให้พระเจ้าบรมมหารัชมัยยิกาเธอ กรมสมเด็จพระสุดาร์ตนาราชประยูร สละราชทรัพย์เพื่อสร้าง พระไตรปิฎกอักษรรามัญ พระไตรปิฎก วัดปรมย์ฯ นับเป็นพระไตรปิฎกอักษรรามัญฉบับหลวง ฉบับเดียวในประเทศไทย และครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดไม่มีที่ใดเสมอเหมือน พระเจดีย์ ด้านหลังพระอุโบสถ เป็นลานกว้าง จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเจดีย์ทรงรามัญ พระราชทานนามว่าพระมหารามัญเจดีย์

ภาพประกอบ 3 พระอุโบสถ วัดปรมย์ยิกาวาส

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดปากอ่าวจนหมุกฎิเรียบร้อยสมบูรณ์แล้ว จึงมีหมากำหนด การ เสด็จพระราชดำเนิน มาเพื่อประกอบพระราชกุศล แล้วทรงโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามพระอารามนี้ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติยศ พระเจ้าบรมมหารัชมัยยิกาเธอ กรมสมเด็จพระสุดาร์ตนาราชประยูร ว่า “วัดปรมย์ยิกาวาส” (บรม + ฉัยยิกา + อาวาส) แปลว่า วัดของยาย ภายหลังเขียนเป็น วัดปรมย์ยิกาวาส

สิ่งที่น่าสนใจศึกษาเกี่ยวกับวัดปรมย์ยิกาวาส

พิพิธภัณฑ์วัดปรมย์ฯ มีศิลปวัตถุที่เก่าแก่ งดงามทรงคุณค่าทางศิลปะ และประวัติศาสตร์ให้ชมเพื่อการศึกษาเรียนรู้เป็นแหล่งศิลปกรรมเกี่ยวกับศาสนาเช่นการทำปราสาท สำหรับงานศพพระเถระ

โรงทำลูกหนู อยู่ใกล้ๆ กับพระวิหาร มีกระบอกลูกหนู และอุปกรณ์การผลิตให้ชม

การสวดภาษามอญ วัดปรมัยฯ เป็นวัดที่พระสงฆ์ยังสวดเป็นภาษารามัญอยู่ ซึ่งเป็นวัดเพียงไม่กี่วัดในเมืองไทยที่สวดภาษามอญ

เป็นสำนักเรียนบาลีรามัญ มีชื่อเสียงมาแต่อดีตจนปัจจุบัน

เป็นศูนย์รวมของพระสงฆ์และชาวบ้าน เช่น ในเทศกาลออกพรรษา พระสงฆ์และชาวบ้านจากวัดและหมู่บ้านต่างๆ จะมาร่วมพิธีปวารณาออกพรรษาที่วัดปรมัยฯ เป็นประจำทุกปี

ภาพประกอบ 4 สถานที่สำคัญภายในวัดปรมัยยิกาवास

5.6.2 วัดฉิมพลี

เป็นวัดโบราณสมัยอยุธยาตอนกลาง มีปูชนียวัตถุสถานที่สำคัญคือ อุโบสถ เป็นอุโบสถขนาดเล็ก แต่มีความงดงามเป็นเลิศ อาจกล่าวได้ว่าเป็นอุโบสถสมัยอยุธยาที่สวยงามแห่งหนึ่งของประเทศไทย ความอ่อนช้อยของฐานโบสถ์ที่มีความโค้งแบบเรือสำเภา ขนาดของตัวโบสถ์ที่ได้สัดส่วนสมบูรณ์จึงทำให้โบสถ์หลังนี้ดูงามยิ่งนัก ภายหน้าบัน จำหลักเป็นรูปพระจันทร์ทรงรถ มีลายไม้ดอกล้อมรอบ คันทวยและรวงผึ้งสาหร่ายแกะสลักไว้อย่างงดงาม ภายหน้าบันโบสถ์วัดนี้เหมือนกับ ภายหน้าบันโบสถ์วัดสุทัศนเทพวรารามมาก แต่มีขนาดเล็กกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งลายจำหลักรูปพระจันทร์ทรงรถนั้นเหมือนกันมาก ชุ่มประตู่ ปูนปั้นเป็นทรงมณฑป ชุ่มหน้าต่างแบบหน้านางลวดลายงดงามละเอียดอ่อนช้อยมาก ผนังหุ้มกลองด้านหลังปิดทึบ โบสถ์หลังนี้ยังคงรักษารูปแบบเดิมไว้ดีมาก พระเจดีย์เหนือโบสถ์ มีพระเจดีย์องค์ใหญ่ เป็นเจดีย์ย่อมุมสิบสอง และมีเจดีย์องค์เล็ก 4 องค์ ล้อม

เจดีย์องค์ใหญ่ เจดีย์ทั้งหมดตั้งอยู่บนฐานทักษิณสี่เหลี่ยม องค์ระฆังพระเจดีย์ประดับด้วยกระจกสีทั้งหมด วัดฉิมพลีเป็นวัดโบราณ เดิมชื่อ “วัดป่าฝ้าย”

ภาพประกอบ 5 อุโบสถ สถานที่สำคัญภายในวัดฉิมพลี

5.6.3 วัดเสาชิงช้า

เป็นวัดที่มีทัศนียภาพริมฝั่งงาม ด้วยเป็นเวียงแม่น้ำกว้าง แลดูรื่นรมย์เพลินตาเพลินใจ บริเวณรอบวัดมีต้นไม้ใหญ่ ยืนต้นอยู่รายรอบน่าเที่ยวชม วัดเสาชิงช้า เดิมชื่อ “วัดสวนหมาก” สร้างโดยชาวรามัญสมัยกรุงธนบุรี ครั้งต่อมาสมัย รัชกาลที่ 4 เจ้าจอมมารดาอำภา ในรัชกาลที่ 2 และกรมหมื่นกุฎราชกุมาร ได้มาปฏิสังขรณ์ให้ถาวรยิ่งขึ้นและเปลี่ยนนามวัดใหม่ว่า “วัดเสาชิงช้า”

สถานที่ที่น่าสนใจ – เที่ยวชม

เจดีย์สมัยอยุธยาขนาดใหญ่ เป็นเจดีย์เหลี่ยมย่อมุม มีเจดีย์บริวารอีก 12 องค์ เรียกว่า “พระธาตุคงคเจดีย์” รูปทรงสง่างาม ด้านข้างพระอุโบสถ มีเจดีย์อีก 2 องค์ องค์หนึ่งเป็นเจดีย์ทรงระฆังกลม อีกองค์หนึ่งรูปทรงแปลกตาไม่เหมือนเจดีย์ที่อื่นใด องค์ระฆังทำเป็นพู บางทีชาวบ้านเรียกเจดีย์ทรงมะเฟือง

หอสวดมนต์ และหมู่กุฏิโดยรอบ สร้างราว พ.ศ. 2456 ลักษณะลวดลายไม้ฉลุมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเก่าแก่งดงาม

วิหาร ประตูลงรักปิดทอง เป็นรูปทวารบาลจีน หน้าต่างเป็นรายกระรอกไต่ไม้ และลายมัดลือผล เป็นวิหารโบราณที่สวยงาม

ตึกขุนเทพภักดี (สง จารุสังข์) สร้าง พ.ศ. 2451 เป็นอาคารเรียนแห่งแรก
ที่สร้างขึ้น

ต้นยางใหญ่ อายุ 200 ปี

ศาลเจ้าจอมมรกต เป็นศาลาทำน้ำหน้าวัด เจ้าจอมมรกตในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสร้างถวาย

5.6.4 วัดไผ่ล้อม

เป็นวัดที่สร้างสมัยอยุธยาตอนปลาย มีโบสถ์ที่งดงามมาก ลายหน้าบันจำหลักไม้ เป็นลายดอกไม้ มีคันทวยและบัวหัวเสาที่งดงาม เช่นกัน ชุ่มประตู่และชุ่มหน้าต่างๆที่เคยงดงามแบบ ยอดมณฑปและชุ่มหน้านาง ได้ถูกซ่อมแซมแบบใหม่เสียแล้ว หน้าโบสถ์มีเจดีย์ขนาดย่อมสององค์ รูปทรงแปลกฐานสี่เหลี่ยมย่อมุมสิบสอง แต่องค์ระฆังทำเป็นรูปบาตรคว่ำ มียอดทรงกลมประดับลายปูนปั้นอย่างสวยงามมาก มอญเรียกวัดนี้ว่า “เพี้ยะใต้”

ภาพประกอบ 6 อุโบสถวัดไผ่ล้อม

5.6.5 วัดป่าเลไลยก์

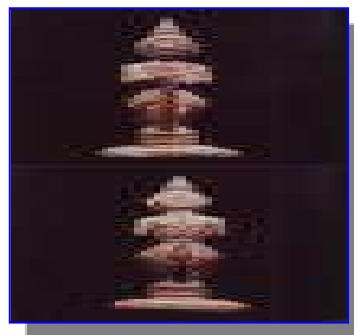
ขณะนี้ เป็นวัดร้างและไปรวมเป็นวัดเดียวกับวัดฉิมพลี คงเหลือให้เห็นเพียงโบสถ์ และเจดีย์หน้าโบสถ์ อีก 2 องค์ ภายในโบสถ์ยังพอใช้การได้ สภาพทั่วไปยังดี เว้นแต่หลังคาที่ชำรุดมาก

เพดานโบสถ์เขียนลายทองสวยงามมาก สภาพยังดีอยู่ พระประธานเป็นพระปางมารวิชัยสัมฤทธิ์ขนาดหน้าตักกว้าง 3 ศอก แต่ได้ถูกคนร้ายตัดแขน และขโมยไปทิ้งองค์บ้านประตูเขียนลายทองรดน้ำ รูปเขียนวงสวยงามมาก ขณะนี้ลายทองได้

5.6.6 วัดศาลากุล

วัดนี้เป็นวัดที่ไม่ได้อยูริมน้ำเจ้าพระยาเหมือนวัดอื่น แต่เดิมเมื่อสร้างวัดนี้ที่ตั้งวัดคงอยู่ใกล้แม่น้ำ แต่ต่อมาดินหน้าวัดได้งอกออกไปจนทำให้ที่ตั้งวัดอยู่ไกลจากริมแม่น้ำมาก คงเห็นแต่ศาลาทำน้ำเหมือนดังเช่นศาลาของเจ้าคุณกุลในสมัยก่อนนั้น สิ่งก่อสร้างภายในวัดเป็นของที่สร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด ไม่มีเค้าเดิมเหลืออยู่เลย แม้ศาลาจีนกุงคงมีแต่ค้ำบอกเล่าต่อกันมา วัดนี้มีชื่อเสียงในการทำเครื่องรางของขลังมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนุมานแกะสลัก ของพระอาจารย์สุน พระอาจารย์สุน เป็นเจ้าอาวาสวัดศาลากุล ในสมัยรัชกาลที่ 5 ท่านชอบสะสมเครื่องมุกและเครื่องแก้ว ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในสมัยนั้น วัดศาลากุลจึงมีโต๊ะหมู่บูชาขนาดใหญ่ พร้อมเครื่องแก้วเจียรไนอย่างดี และมีหีบศพมุกที่สวยงามมากด้วย สำหรับชื่อวัดนั้น เขียนแตกต่างกันเป็น 2 อย่าง คือ ศาลากุลและศาลากุน ปัจจุบันชื่อวัดใช้ศาลากุล แต่ตามหลักฐานอื่นๆ เช่น ในโฉนดที่ดินบนเกาะเกร็ดรุ่นเก่า ใช้ตำบลศาลากุนและในทำเนียบคณะสงฆ์ พ.ศ. 2448 ใช้ว่า “วัดศาลากุน”

ภาพประกอบ 7 หนุมานแกะสลัก ของพระอาจารย์สุน วัดศาลากุล

5.7 วิวัฒนาการประเพณีของชาวไทยและชาวมอญ

ชาวไทยและชาวมอญ มีวิวัฒนาการประเพณี และงานเทศกาลเฉลิมฉลองต่างๆ ใกล้เคียงกันมาก จนเกือบจะเป็นเนื้อเดียวกัน จะมีที่แตกต่างกันบ้างก็มักจะเป็นรายละเอียดของแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะวิวัฒนาการประเพณีของไทยและมอญ มีรากฐานต้นเค้าที่สำคัญร่วมกัน คือ พระพุทธศาสนา ชนชาติไทยและชนชาติมอญต่างไฝ่ธรรมและมีศรัทธาในพระศาสนาแก่กล้ามาแต่โบราณ ดังจะเห็นได้จาก ศิลาจารึกในสมัยสุโขทัย ความว่า

“...คนในสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยนาง ลูกเจ้าลูกขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชายผู้หญิง ผุ่งท่วยมีศรัทธาใน พระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน”

“...เมื่อออกพรรษา กรานกฐินเดือนหนึ่งจึ่งแล้ว เมื่อกรานกฐิน มีพนมเบ็ญ พนมหมาก มีพนมดอกไม้ หมอนนั้ง หมอนโนน บริวารกฐิน แลปีแล้ญโบราณ ไปสูตญัตติ ฟุ้น...”

“...หว่างกลางไม้ตาลนี้ วันเดือนดับเดือนเอกแปดวัน เดือนเต็มเดือนข้างแปดวันผุ่งปู่ครู เถรมหาเถร ขึ้นนั้งเหนือขนาดหิน สูตธรรมแก่อุบาสก ผุ่งท่วย จำศีล...”

จะเห็นได้ว่าคนยุคสุโขทัยนั้นใฝ่ทาน ใฝ่ศีล ใฝ่ภาวนา และใฝ่บุญกุศล เมื่อราชา และราษฎรฝักใฝ่มั่นคงในธรรม วัฒนธรรม ประเพณี ที่เกี่ยวเนื่องกับพระศาสนาก็มีชีวิตชีวา คึกคัก แม้ ประเพณีให้บางอย่างที่มีใช้ที่มาจากพระพุทธศาสนาโดยตรง ก็ยังนำมำศาสนาเข้าไป มีบทบาทในพิธีกรรมนั้นๆเพื่อความเป็นสิริมงคล

ธรรมะในพระศาสนาจึงดำรงอยู่ในทุกส่วน ทุกกระบวนการของวิถีชีวิตผู้คน และวิถีแห่ง สังคม ที่สำคัญอยู่ในใจและเป็นเครื่องส่งนាំปัญญาให้ก้าวเดินไปตามวิถีอันถูกต้องชอบธรรม

ศิลปวัฒนธรรมก็ได้รับการส่งเสริมให้นำมารับใช้พระศาสนา และจำเริญถึงขีดสุดทั้งสอง ชนชาติ

ความมีใจใฝ่ในธรรมนี้ ปราภฏสำแดงให้ประจักษ์ได้ง่าย โดยผ่านทางศิลปกรรมทาง ศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ

ภาพประกอบ 8 วิธีการปั้นเครื่องปั้นดินเผาของประชาชนในตำบลเกาะเกร็ด

ประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมอญ 12 เดือน

1. เดือนเมษายน มีการแห่เป็งซังกราน (ข้าวแช่) ไปทำบุญตามวัด ปล่อยนก ปล่อยปลา สรงน้ำพระ คาราวะผู้ใหญ่ และแห่นางสงกรานต์ เป็นต้น
2. เดือนพฤษภาคม ชาวมอญนิยมไปทำบุญและรดน้ำต้นโพธิ์ ปลูกต้นโพธิ์ตามวัด เพื่อเป็นเครื่องเตือนจิตระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน คือ ถวายน้ำสรงที่โคนต้นโพธิ์แทนถวายน้ำสรงพระบรมศพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะมีการแต่งกายของชาวมอญ
3. เดือนมิถุนายน ชาวมอญนิยมบวชลูกหลานเพื่อเป็นการสืบต่ออายุของพระพุทธศาสนา ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยเพื่อทำใจให้ผ่องใส
4. เดือนกรกฎาคม ชาวมอญหล่อเทียนเข้าพรรษาและแห่เทียนเข้าพรรษาเพื่อไปถวายตามวัดต่างๆ ที่ตนนับถือตลอดจนถวายผ้าอาบน้ำฝนด้วย
5. เดือนสิงหาคม ชาวมอญนิยมทำบุญ ตั้งเป็นทุนมูลนิธิ เพื่อเก็บดอกผลบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญถาวรต่อไป
6. เดือนกันยายน ชาวมอญนิยมทำบุญตักบาตรน้ำผึ้งตามวัดที่มีพระสงฆ์มอญและหมู่บ้านชาวมอญทั่วไป นิยมตักบาตรน้ำผึ้งกันทุกๆ ปี
7. เดือนตุลาคม ชาวมอญทำบุญออกพรรษา ตักบาตรเทโวและตักบาตดอกไม้
8. เดือนพฤศจิกายน ชาวมอญทำบุญทอดกฐินและผ้าป่า
9. เดือนธันวาคม ชาวมอญทำบุญด้วยผลผลิตของเกษตรกรรมใหม่ เช่น ข้าวใหม่ (ตำข้าวเม่า) ผลไม้ซึ่งออกผลใหม่ๆ นำมาถวายพระ
10. เดือนมกราคม ชาวมอญทำบุญด้วยกาลทาน 5 ประการ คือ
  - 10.1 ทำบุญกับพระอาคันตุกะ มาพักแรมตามวัดของตน เพื่อเป็นการปฏิบัติฐานต้อนรับพระสงฆ์
  - 10.2 ทำบุญกับพระภิกษุซึ่งเดินทางไกลหรือออกธุดงค์ เพื่อปฏิบัติสมณธรรม
  - 10.3 ทำบุญกับพระภิกษุสงฆ์อาพาธซึ่งถือว่า ได้บุญล้ำเลิศประเสริฐนัก
  - 10.4 ทำบุญให้ทานแก่บุคคลซึ่งประสบทุกข์ภัย คือ ข้าวยากหมากแพงและสงเคราะห์ประชาชนประสบเคราะห์กรรมหนัก เช่น อัคคีภัย วาตภัย เป็นต้น
  - 10.5 ทำบุญให้ทานด้วยผลผลิตเกษตรกรรมใหม่เช่นข้าวใหม่ผลไม้ใหม่
11. เดือนกุมภาพันธ์ ชาวมอญทำบุญด้วยฟืนเพื่อให้พระภิกษุผิงไฟและถวายผ้าห่มกันหนาว ตลอดจนถวายข้าวยาคุเป็นต้น

12. เดือนมีนาคม ชาวมอญน้อมใจน้อมสการสักการะพระเจดีย์เลี้ยะเก็ง ตลอดจนจัดงานสมโภชพระเจดีย์เลี้ยะเก็งที่เมืองย่างกุ้ง

ประเพณีจุดลูกหนู

จุดลูกหนูเป็นดอกไม้เพลิงชนิดหนึ่ง ซึ่งชาวมอญใช้จุดศพพระสงฆ์ การจุดลูกหนูในการปลงศพพระยังเป็นที่นิยมในหมู่ชุมชนชาวมอญดั้งเดิม เนื่องจากชาวมอญเคารพนับถือพระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงศีลปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ การจัดพิธีอันเกี่ยวกับพระสงฆ์จะต้องกระทำด้วยความเคารพ ไม่นิยมจุดดอกไม้จันทน์เผาศพ ชาวมอญใช้เฉพาะการปลงศพพระเท่านั้น ไม่นิยมใช้จุดศพฆราวาส ปราสาทเผาศพพระ พระสงฆ์จะไม่เผาเมรุร่วมกับฆราวาส จะต้องทำเมรุสำหรับเผาศพเฉพาะ อาจจะเป็นปะรำ 4 เสา จนถึงปราสาท 1-9 ยอด และนิยมเผาไปกับศพ

ภาพประกอบ 9 ประเพณีจุดลูกหนู

ประเพณีสงกรานต์ (ปีจอะหัตตะห์)

ประเพณีสงกรานต์ (ปีจอะหัตตะห์) เป็นเทศกาลสำคัญประจำปีของคนมอญ มีการทำบุญฉลองเหมือนคนไทย แต่เทศกาลของชุมชนชาวมอญใช้เวลาหลายวัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายน ไปจนถึงต้นเดือนพฤษภาคมของทุกๆปี พิธีจะเริ่มจากการทำบุญฉลองสงกรานต์ การทำบุญกลางบ้าน และรำประจำปีของแต่ละหมู่บ้าน เทศกาลสงกรานต์ถือเป็นการขึ้นศักราชใหม่ จึงจัดให้มีการเฉลิมฉลอง การทำบุญรักษาศีล เพื่อต้อนรับศักราชใหม่ และเพื่อบูชาพระรัตนตรัย และนางสงกรานต์

ก่อนวันสงกรานต์ชาวบ้านจะเตรียมกวณกาละแม ข้าวเหนียวแดง ข้าวเหนียวแก้ว ซึ่งเป็นขนมสำหรับทำบุญในเทศกาลนี้ มีการทำ "คะนอมจีน" หรือขนมจีน ซึ่งเป็นอาหารของมอญแต่โบราณเพื่อเตรียมทำบุญรวม ทั้งข้าวแช่ ซึ่งเรียกว่า "เป็งสงกราบ" สำหรับใช้ทำบุญในวันสงกรานต์

ชาวบ้านจะนำข้าวแช่ไปถวายพระสงฆ์ในวันที่ 13 เมษายน ตั้งแต่เช้า โดยนิยมใส่ในหม้อดินเผาที่เรียกว่า หม้อใส่ข้าวแช่ เพราะจะทำให้ข้าวแช่เย็น จะมีกลิ่นหอมน่ารับประทาน ในสำหรับจะมีอาหารที่ใช้รับประทานกับข้าวแช่ ที่บ้านจะทำพิธีบูชานางสงกรานต์ที่เรียกว่า "มี๋หังกราน" ด้วยการสร้างศาลเพียงตาหน้าบ้าน นำข้าวแช่พร้อมเครื่องบูชาวางไว้

ในตอนเย็นจะมีการละเล่นตามหมู่บ้านต่างๆ ส่วนมากจะเป็นการเล่นสะบ้ามอญ ในหมู่บ้านหนึ่งๆ อาจมีสถานที่เล่นสะบ้าหลายแห่งก็ได้ ที่เล่นสะบ้าแต่ละแห่งจะมีอาหาร เครื่องดื่ม เช่น น้ำแข็ง น้ำหวาน เม็ดแมงลักน้ำกะทิ ข้าวแกง ขนมจีน ซึ่งชาวบ้านจะร่วมกันบริจาคและช่วยกันทำ ที่บ้านเกาะเกร็ดนั้นตั้งเป็นโรงงาน มีอาหารและเครื่องดื่มบริการตลอด

หลังวันที่ 15 เมษายน จะมีการแห่นางสงกรานต์ ปล่อยนก ปล่อยปลา ทางเกาะเกร็ดจะมีการแห่น้ำหวานบรรจุขวดไปถวายพระตามวัดต่างๆ มีการจัดขบวนแห่กันอย่างใหญ่โต

หลังจากสงกรานแล้ว ชาวบ้านจะมาร่วมกันแห่หงส์ ธงตะขาบ ซึ่งทำด้วยผ้าคล้ายๆธง ยาวประมาณ 2-3 วา ชาวบ้านจะช่วยกันทำก่อนวันงาน เมื่อถึงวันงานจะนำมาเข้าขบวนแห่เพื่อไปแขวนไว้ที่เสาหงส์ในบริเวณวัด ซึ่งส่วนมากจะอยู่หน้าวัด

ภาพประกอบ 10 ประเพณีเทศกาลสงกรานต์

เทศกาลสงกรานต์ในทุกๆปี จะต้องมีการนำธงตะขาบ ขึ้นประจำเสาหงส์ มีการแห่
 หางหงส์จากหมู่บ้านมาที่วัด และช่วยกันชักธงตะขาบขึ้นสู่ยอดเสาหงส์ ก่อนจะถึงขั้นนี้ ชาวบ้าน
 จะทำพิธีบูชาพระเจดีย์ พระพุทธรูปสำคัญของวัดพร้อมทั้งมีการสวดมนต์ จากนั้นจึงช่วยกัน
 ชักธงตะขาบขึ้นสู่ยอดเสา

การทำบุญกลางบ้าน (ป๊ะห์กาวย่า อาใต้ห์กวาน)

มอญเรียกว่า “ป๊ะห์กาวย่า อาใต้ห์กวาน” พิธีนี้จะทำในหมู่บ้านเพื่อเป็นสิริมงคล
 มีการเลี้ยงพระในตอนเช้า เมื่อถวายพระแล้วก็จะมีการเลี้ยงกันในหมู่บ้าน เมื่อทำบุญกลางบ้านแล้ว
 จะมีการฉลองขึ้นศักราชใหม่ต่อเนื่องไปด้วยการจัดพิธีทำบุญสงฆ์น้ำพระ ชาวบ้านจะทำพิธีสงฆ์น้ำ
 พระพุทธรูปและพระเจดีย์ที่สำคัญภายในวัด

ภาพประกอบ 11 ประเพณีการทำบุญกลางบ้าน

ประเพณีทำบุญออกพรรษา

ตุลาคม เดือน 11 พุทธศาสนิกชน ทั้งชาวไทย ชาวมอญ ถือว่างานทำบุญออก
 พรรษาเป็นงานใหญ่ที่มีความสำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนกว่างานเทศกาลสงกรานต์ ชาวเกาะเกร็ดจะทำบุญ
 ออกพรรษากัน 3 วัน คือ วันขึ้น 14 ค่ำ 15 ค่ำ และวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11

ชาวบ้านจะเริ่มกวนกระยาสารท์ ทำขนมจีน น้ำพริกน้ำยา แกงเผ็ดต่างๆตั้งแต่ก่อนวันออกพรรษา และเมื่อถึงวันขึ้น 14 ค่ำ ประเพณีต่างๆของชาวเกาะเกร็ดก็จะเริ่มขึ้นดังนี้

ประเพณีตักบาตรขนมจีนและตักบาตรกล้วยไข่กระยาสารท์

ชาวบ้านจะทำขนมจีน น้ำพริก น้ำยา หรือแกงเผ็ด รวมทั้งกระยาสารท์ และกล้วยไข่ออกจากบ้านแต่เช้ามืดไปที่วัด ใสบาตรถวายพระ เมื่อทำบุญแล้ว จากนั้นจะกลับมาบ้าน เพื่อให้ทานต่อ คือนำอาหารที่ทำไว้ ไปแบ่งปันแก่เพื่อนบ้านและผู้ที่เคยรพนับถือ เจตนาและผลประโยชน์ของประเพณี การแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และแสดงความผูกพันเอื้อเฟื้อต่อผู้ร่วมสังคม

ประเพณีตักบาตรทางเรือ

(บ้างเรียกตักบาตรทางเรือ) ชาวเกาะเกร็ดทำพิธีตักบาตรทางเรือ ทั้ง 3 วัน ในเทศกาลออกพรรษา คือขึ้น 14 ค่ำ ขึ้น 15 ค่ำ และวันแรม 1 ค่ำ

เวลาช่วงเช้าประมาณ 7.30-8.00 น. ชาวบ้านซึ่งมักจะเป็นวัยหนุ่ม วันฉกรรจ์จะนำเรือใหญ่ ซึ่งประดับประดาตกแต่งให้งดงามทั้งเรือ ที่พายออกมารับพระที่ท่าวัดลำละ 1 องค์ ซึ่งมักจะเป็นพระหนุ่มเช่นกัน เมื่อนิมนต์ลงเรือแล้ว ก็จะพายเรือไปเทียบหัวบันไดทำน้ำบ้านต่างๆหรือตามท่าเรือ ซึ่งญาติโยมคอยใส่บาตรอยู่ เรือส่วนใหญ่จะนำพระมาส่งให้ฉันเพลที่วัด บางลำกลับไม่ทันอาจต้องฉันที่วัดอื่นหรือฉันในเรือ ญาติโยมบางรายอาจพายเรือมาเทียบใส่บาตร

ภาพประกอบ 12 ประเพณีการตักบาตรทางเรือ

การตักบาตรทางเรือ เป็นกิจกรรมที่คนเฒ่าคนแก่ได้ทำบุญ คนหนุ่มคนสาวและเด็ก ๆ ได้สนุกสนาน หยอกล้อ ร้องเพลงโต้ตอบกันและทำความรู้จักมักคุ้นกัน

เจ้าของเรือที่ไปรับพระนั้น ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้มีอาชีพ ซึ่งต้องใช้เรือในการทำมาหากิน การนำเรือออกไปรับใช้พระ จึงมีนัยของการทำบุญเรือ เพื่อความเป็นสิริมงคลด้วย และเหตุที่การตักบาตรทางเรือในระแวกปากเกร็ด เป็นประเพณีที่ชาวบ้านร่วมใจกันทำอย่างกว้างขวางทั่วถึง ก็เพราะชาวมอญแถบนี้ แต่ก่อนนั้นมักจะค้าขายเครื่องปั้นดินเผา หรือสินค้าอื่นๆซึ่งต้องใช้เรือเป็นพาหนะลำเลียงขนส่งสินค้า แต่ถึงจะไม่มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเรือ เรือก็เป็นสิ่งที่อยู่กับชีวิตประจำวันอย่างแยกไม่ออกอยู่ดี โดยเฉพาะชาวเกาะเกร็ดซึ่งจะไปไหนมาไหนนอกเกาะ ในเกาะ ถ้ามีทางเดินด้วยเท้าแล้ว ต้องอาศัยแต่เรือเท่านั้น การทำบุญเกี่ยวกับน้ำเกี่ยวกับเรือ จึงมีความหมายสำหรับชาวเกาะเกร็ด เพราะเป็นบุญที่ก่อให้เกิดสิริมงคลต่อปัจจัยสำคัญของชีวิต

ประเพณี ขอนฐูป

ทำกันในวันออกพรรษา กลางวัน คือ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 หลังพระฉันเพลที่ศาลาแล้ว พระจะลงจากศาลา เดินเข้าสู่พระอุโบสถเพื่อปวารณาออกพรรษา ตามเส้นทางจากศาลาถึงพระอุโบสถนั้น ชาวบ้านจะนั่งเรียงรายเป็นแถว เตรียมดอกไม้ ฐูปเทียน มาใส่บาตร เจตนาประเพณี ขอนฐูป ก็เพื่อให้วัดมีฐูปเทียนไว้บริการผู้มีจิตศรัทธา ที่จะมาทำบุญใน วันเพ็ญ แรม 3 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นวัดปิดทองพระนอนประจำปี

ประเพณีเทศกาลลอยกระทง

ประเพณีลอยกระทงของชาวเกาะเกร็ด กระทำตามคตินิยม เช่นเดียวกับชาวไทย ชาวรามัญทั่วไป

พิธีกรรมที่น่าสนใจและแตกต่างจากที่อื่น ก็คือ

ในเวลาเที่ยงคืนตรง (24.00) ยามพระจันทร์ตรงศีรษะส่องสาดแสงสว่างกระจ่างฟ้า ช่วงเวลานั้น ถ้าน้ำเจ้าพระยาจะนิ่ง ไม่ขึ้น ไม่ลง พระสงฆ์วัดต่างๆระโคมระฆังกังวาล ขณะเวลานี้ ถือกันว่า น้ำในแม่น้ำคือ น้ำมนต์ เรียกสืบกันมาว่า น้ำเพ็ญ ผู้ใหญ่จะนำขันมาตักหยอดใส่โอ่ง นำมารดศีรษะตนเองและลูกหลาน อธิษฐานจิต ไล่สิ่งไม่ดีให้ออกไปตามน้ำที่พรูพราวสู่พื้นและน้อมนำสิ่งดีงามมาสู่ชีวิตด้วย น้ำเพ็ญมงคลอันพิสุทธิ์

กวานอาม่าน

กวานอาม่าน เป็นศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านชาวมอญ จัดแสดงเครื่องปั้นดินเผามอญ ลายโบราณ ตั้งอยู่บริเวณสองข้างทางเดิน รอบเกาะเกร็ดทั้งด้านซ้ายและด้านขวาของวัดปรมย์ยิกาวาส เป็นอยู่บ้านที่ทำเครื่องปั้นดินเผา ตั้งแต่การเตรียมจนถึงการนำเข้าเตาเผา เปิดให้ชมทุกวัน การปั้นเครื่องปั้นดินเผานั้นมีมาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี นับเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่เก่าแก่ที่สุด

ในจังหวัดนนทบุรี ลวดลายประณีตสวยงาม เป็นเอกลักษณ์เฉพาะและถูกนำไปเป็นตราประจำจังหวัดนนทบุรี

ภาพประกอบ 13 เครื่องปั้นดินเผาโบราณ

คลองขนมหวาน

บริเวณคลองขนมหวานและคลองอื่นๆรอบเกาะเกร็ด ชาวบ้านจะทำขนมหวานจำหน่ายทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง เม็ดขนุน ฯลฯ บริการทั้งขายปลีกเป็นของฝากและขายส่ง นอกจากนี้ยังสาธิตให้นักท่องเที่ยว ได้ชมอีกด้วย

ตัวอย่างรายการท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ด

1. ลงเรือข้ามฟากที่วัดสนามเหนือ และมาขึ้นที่ท่าหน้าวัดปรมย์ยิกาวาส นมัสการพระพุทธรูปประจำจังหวัดนนทบุรี ชมพิพิธภัณฑ์รัชกาลที่ 5
2. เดินเท้าจากวัดปรมย์ยิกาวาส สู่หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 ชม/ซื้อเครื่องปั้นดินเผาสองข้างทาง ชมพิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา
3. ลงเรือที่ท่าหน้าวัดเสาธงทอง ล่องเรือไปทางซ้ายเกาะสู่วัดใหญ่สว่างอารมณ์ ตำบลอ้อมเกร็ด ให้อาหารปลาหน้าวัด ซึ่งเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำนานาชนิด รายได้ถวายวัดฯ มีมะพร้าวน้ำหอมจำหน่าย

4. ล่องเรือไปทางใต้ เลี้ยวขวาเข้าคลองบางบัวทอง หรือคลองขนมหวาน ชมหมู่บ้านขนมไทยสองฟากฝั่งคลอง และซื้อหาเป็นของฝากของขวัญ

5. ย้อนกลับออกมาตรงปากคลอง มีปล่องเตาอิฐที่ผลิตอิฐ บ.บ.ท. อิฐทนไฟแห่งแรกของเมืองไทย ล่องเรือผ่านบ้านเกร็ดตระการ วิ่งตรงมาขึ้นท่าน้ำหน้าวัดฉิมพลี เลือกรื้อผลผลิตทางการเกษตร เดินเท้าจากวัดฉิมพลีถึงกลุ่มอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา หมู่ที่ 1 ชมการสาธิตการแกะลายเครื่องปั้นดินเผา หมู่ที่ 1 และซื้อเป็นของฝากของขวัญ ล่องเรือข้ามฟากไปวัดกลางเกร็ดเดินทางกลับ

ภาพประกอบ 14 เรือข้ามฟากไปเกาะเกร็ด

การเช่าเรือเที่ยวรอบเกาะเกร็ด ราคาเริ่มต้นตั้งแต่ 350 – 3,000 บาท ขึ้นอยู่กับระยะทางและขนาดของเรือ ติดต่อที่ท่าเรือวัดปรมย์ยิกาวาส หรือจองล่วงหน้าที่ โทรศัพท์ 02 5845012 (หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี. 2542 : 7 - 14)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่พบว่าม้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง แต่มีผลงานที่เกี่ยวข้องบ้าง ดังนี้

งานวิจัยในต่างประเทศ

ยุง และฟลาวเวอร์ (ซูลีพร ไกรเวียง. 2531 : 48 - 49 ; อ้างอิงจาก Young ; & Flowers. 1978) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสถานการณ์ที่ท่องเที่ยวสวนสาธารณะของป่าในเมืองคุก (Cook Country Forest Preserve District) ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวน 630 คน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของความพึงพอใจ การวิจัยครั้งนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาและป้องกันผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยว ทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ พบว่า นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อพื้นที่และลักษณะของป่าไม้

ตามธรรมชาติเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 80 สถานภาพโดยทั่วไปตามธรรมชาติเป็นอันดับสอง คิดเป็นร้อยละ 65 สำหรับด้านอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวก สถานที่พัก และการบริการอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็น 50, 55 และ 53 ตามลำดับ

เซบาลอส ลาสคูเรน (Celballos Lascuirain. 1998 : 111 - 112 A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณอ่าวรอคซ์ เมืองซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็น ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ประกอบการบริเวณอ่าวรอคซ์ เมืองซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย จำนวน 240 รายวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ อัตราส่วน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการคือ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือการสุขภาพสิ่งแวดล้อม ระดับการศึกษาและการให้คุณค่าต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผลต่อความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อีไล (Ealine. 1984 : 30 - 40) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อนันทนาการ และสวนสาธารณะของเอกชนในนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการสำรวจประชาชนที่มาท่องเที่ยว จำนวน 980 คน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อทราบระดับความพึงพอใจในการบริการ การนันทนาการและสภาพสวนสาธารณะ พบว่าประชาชนที่เป็นผู้หญิงมีความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 68.82 ความพึงพอใจในด้านการจัดโปรแกรมกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับมากที่สุด หญิงและเพศชาย ใกล้เคียงกันคิดเป็นร้อยละ 50 สำหรับอาชีพส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านสภาพพื้นที่และการนันทนาการ รองลงมา ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา สำหรับความคิดเห็นทั่วไป มีความเห็นว่าควรปรับปรุงพัฒนาในด้านผู้ให้บริการ การรักษาความปลอดภัย และเครื่องอำนวยความสะดวกให้ทันสมัยมากกว่าที่เป็นอยู่

เฮนดี และคณะ (Hendee and Others. 1984 : 60 - 64). ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว จำนวน 140 คน ที่ไปท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าแถบตะวันออกเฉียงเหนือของสหรัฐอเมริกา 3 แห่ง โดยการสอบถามสัมภาษณ์ พบว่านักท่องเที่ยว ร้อยละ 40 เห็นด้วยกับการจ่ายค่าธรรมเนียมในการเข้าไปท่องเที่ยวป่า เพื่อจะได้มีเงินไปใช้ในการพัฒนาเพื่อบำรุงรักษา แต่ในเรื่องการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวและส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาเพื่อพัฒนา มีความเห็นด้วยน้อย มีประมาณร้อยละ 10 เท่านั้น และเห็นด้วยกับการลดผลกระทบในพื้นที่ โดยวิธีกระจายกลุ่มนักท่องเที่ยวมากกว่า

งานวิจัยในประเทศ

พันทิพา โฉมประดิษฐ์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่านักท่องเที่ยวที่มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง ในรอบปีมากกว่า 3 ครั้ง มีความคิดเห็นในทางบวกมากกว่าผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมระหว่าง 1- 3 ครั้ง

ปองจิต แจ่มจรัส (2538 : 128) ทำการศึกษาเรื่อง ค่านิยมนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมบริเวณสถานที่จากอากาศสะอาด ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวที่มาชะอำบ่อย บอกถึงค่านิยมในเรื่องความชอบ ความชื่นชมหรือความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ ทำให้ต้องมาเที่ยวบ่อยๆ และรู้สึกว่าคุณภาพสถานที่แห่งนี้มีค่าควรแก่การอนุรักษ์

เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ (2538 : บทสรุปผู้บริหาร) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แบบแผนและพฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวไทย” พบว่า สถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยจำนวนนักท่องเที่ยวเทศหญิงเริ่มมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้จำนวนนักท่องเที่ยวแต่ละเพศจะแปรไปตามประเภทของสถานที่ท่องเที่ยว โดยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวกลางคืนจะมีนักท่องเที่ยวเพศชายมากกว่า ในทางกลับกันหากเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติสวยงาม หรือแหล่งเชิงวัฒนธรรมหรือแหล่งช้อปปิ้งจะพบนักท่องเที่ยวเพศหญิงมากกว่า สำหรับช่วงอายุที่นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุด คืออายุระหว่าง 25 – 34 ปี โดยมีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 5,001 – 10,000 บาท โดยกลุ่มข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจเป็นกลุ่มที่มีความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวมากที่สุด ทั้งนี้ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมีจุดมุ่งหมายเพื่อการท่องเที่ยว หรือการพักผ่อนเป็นหลัก รองลงมาได้แก่การเดินทางโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเยี่ยมญาติมิตร เพื่อติดต่อราชการ เพื่อประกอบธุรกิจ ตามลำดับ จากการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากที่สุด คือแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ โดยรูปแบบของสถานที่พักผ่อนที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมพักผ่อนได้แก่ โรงแรมหรือบังกะโล และพักตามบ้านญาติมิตร โดยจังหวัดเชียงใหม่ ชลบุรี สงขลา และภูเก็ตเป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมสูงสุด

สุรศักดิ์ ขุนณรงค์ (2539 : 131 - 133) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษากรณี: แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ถ้ำเขาบิน ถ้ำจอมพล ถ้ำเขาช่องพราน และถ้ำเขาสูง จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบ

เจาะลึก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS โดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความผันแปรทางเดียว และการวิเคราะห์การผันแปรและการจำแนกพหุ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง และมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานภายนอกถ้า ภายในถ้า การบริการข้อมูล และการจัดการดูแลนักท่องเที่ยวในระดับปานกลาง สำหรับการวิเคราะห์การผันแปร พบว่า การให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 อาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และอายุ รายได้ต่อเดือน ลักษณะการเดินทาง ขนาดของกลุ่มเดินทาง การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นาคม ชีรสวรรณจักร (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง โดยที่อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อรุณศรี นาคะวิสุทธิ (2543 : 84 - 85) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อำเภอพระนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และปัจจัยอุปสรรคที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการ โดยพิจารณาจากตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสมมติฐาน โดยใช้ค่าที่ t-test และ F-test ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวจำนวน 130 ราย โดยสุ่มแบบบังเอิญ (Accident Sampling) ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการ คือ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ระดับการศึกษา และการให้คุณค่าต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมมีผลต่อความคิดเห็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดรพรณี เอมพันธุ์. (2544 : 68 - 69). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวบริเวณเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 25-34 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานรับจ้าง มีรายได้ระหว่างเดือน 10,000 - 20,000 บาท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว โดยใช้เวลารว่างช่วงวันหยุดตามเทศกาล ประเภทของกิจกรรมที่ชอบมากที่สุดคือ ล่องเรือบริเวณอ่างเก็บน้ำ ชมทิวทัศน์ บนจุดที่กำหนดของสันเขื่อน พักผ่อนในสวนสาธารณะ สิ่งนี้นักท่องเที่ยวต้องการให้ปรับปรุงมากที่สุดคือ อาคารที่พักจำนวนไม่พอ และเรื่องความสะดวก

นภา จันทร์ตรี. (2545 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง จังหวัดตราด ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 22-23 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 6,001-12,000 บาท ระดับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการคมนาคม ด้านสถานที่พักผ่อนและระดับทัศนคติโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับไม่แน่ใจ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อท่องเที่ยวพักผ่อน เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อนโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว และเลือกพักบังกะโล ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าที่พักและอาหาร นักท่องเที่ยวรู้สึกประทับใจธรรมชาติ มีการเปิดรับข่าวสารและการเรียนรู้ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด คือ เรื่องการศึกษาค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีต่อการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์ความประทับใจที่มีต่อการเดินทางท่องเที่ยว

วรวิทย์ สุวรรณภักดี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวบริเวณอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จำนวน 384 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-45 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป เดินทางไปท่องเที่ยวแบบไปเช้า เย็นกลับ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย เกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของบริเวณสถานที่ ด้านบริหารจัดการโดยทั่วไป ด้านบุคลากร ด้านทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งโดยภาพรวมและจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และลักษณะการมาท่องเที่ยว มีความคิดเห็น เห็นด้วย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริหารจัดการ โดยทั่วไปมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

เสริมสกุล เสรีจกิจ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป และมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท / ธุรกิจส่วนตัว ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต เกี่ยวกับด้านปัจจัยพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านบริการนักท่องเที่ยว และด้านสินค้าของที่ระลึก ทั้งโดยรวมและจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

จากแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม สามารถพึ่งตนเอง ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (กวี วรรกวิณ. 2543 : 4) จะเห็นได้ว่า ได้มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และมาตรฐานการเรียนรู้ ในกลุ่มวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเน้นองค์ประกอบของหลักสูตรที่มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เข้าใจลักษณะทางกายภาพ กระบวนการ หน้าที่ และมิติสัมพันธ์ มีความเข้าใจ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้วิชาภูมิศาสตร์เป็นองค์ประกอบหลักในการเรียนรู้เกี่ยวกับ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยเลือกแหล่งท่องเที่ยว ในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นฐานการเรียนรู้หลักและเป็นแหล่งวิชาการที่สามารถสัมผัสได้โดยตรง ซึ่งการท่องเที่ยวจัดเป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่ง ที่ต้องมีการเดินทางเข้าเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากถิ่นพำนักปัจจุบันของตนเองไปยังแหล่งท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ใช่เป็นการหารายได้หรือในลักษณะของการย้ายถิ่นฐานถาวร ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าปรากฏการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งมีผู้กล่าวว่า ธุรกิจการท่องเที่ยวในทุกวันนี้เป็นธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก หากเทียบกับธุรกิจอื่นๆ (วินิจ วีรียงกูร. 2532 : 1 - 2)

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้นำเอาคุณลักษณะและองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยคุณค่าด้านธรรมชาติ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา และคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรม มาเป็นตัวแปรในการศึกษา โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือนและความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรัก ความเข้าใจ ห่วงเห่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบูรณาการด้านอื่นได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางจากที่อยู่ปัจจุบันไปยัง ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นการชั่วคราว เพื่อการศึกษาหาความรู้ การพักผ่อน หรือเพื่อการอื่นใด ที่มีใช่เป็นการหารายได้ จากหลักฐานการลงชื่อในสมุดเยี่ยม ชม ของวัดปรมัยยิกาวาส และจากการสัมภาษณ์นายวรพงษ์ เคี่ยมสมุทร ผู้ประสานงานศูนย์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ตำบลเกาะเกร็ด พบว่าวันธรรมดา จันทร์ถึงศุกร์จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวประมาณ วันละ 400 คน ส่วนในวันหยุดเสาร์และอาทิตย์จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวประมาณ วันละ 1,500 คน นั่นคือ ใน 1 สัปดาห์ จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวประมาณ สัปดาห์ละ 5,000 คน และถ้าคิดเป็นรายเดือน จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวประมาณเดือนละ 20,000 คน หรือประมาณ 240,000 คน ต่อปี

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็น นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป เดินทางจากที่อยู่ปัจจุบัน ไปยังตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีเป็นการชั่วคราว เพื่อการศึกษาหาความรู้ การพักผ่อน หรือเพื่อการอื่นใด ที่มีใช่เป็นการหารายได้ จำนวน 452 คน โดยเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรสำหรับใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามวิธีของ Yamane (1967, p.886) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน .05 จากขนาดของประชากรคือ 240,000 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย จำนวน 399 คน แต่การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 452 คน จากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และได้เก็บข้อมูล จำนวน 460 ชุด เพื่อเป็นการสำรวจในกรณีที่เกิดข้อผิดพลาดเกี่ยวกับแบบสอบถาม เช่น ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบไม่ครบจำนวนข้อคำถาม หรือตอบระดับความคิดเห็นเดียวกันในทุกข้อ ก็จะทำการคัดออก และไม่นำมาวิเคราะห์ผล

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มนักท่องเที่ยวแต่ละวันใน 1 สัปดาห์ โดยใช้อัตราส่วนเท่ากันโดยประมาณประชากร วันละ 400 คน ส่วนวันเสาร์ - อาทิตย์ ประมาณประชากรวันละ 1,500 คน จากจำนวนนักท่องเที่ยวแต่ละวัน โดยใช้อัตราส่วน นักท่องเที่ยวชาวไทย 11 คน เก็บข้อมูล 1 คน

ขั้นตอนที่ 3 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการแบบโควต้าในแต่ละวัน แบ่งเป็นโควต้าภาคเช้า 19 คน และภาคบ่าย 18 คน สำหรับวันจันทร์ - ศุกร์ และโควต้า ภาคเช้า 70 คน ภาคบ่าย 70 คน สำหรับวันเสาร์ - อาทิตย์ จนได้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 460 คน รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและตัวอย่างของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใน 1 สัปดาห์

วัน	เก็บข้อมูล	ตัดทิ้ง	กลุ่มตัวอย่าง		รวม
			09.00-13.00 น.	13.01-17.00 น.	
จันทร์	36	0	18	18	36
อังคาร	36	0	18	18	36
พุธ	36	0	18	18	36
พฤหัสบดี	36	0	18	18	36
ศุกร์	36	0	18	18	36
เสาร์	140	4	68	68	136
อาทิตย์	140	4	68	68	136
รวม	460	8	226	226	452

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของลักษณะนักท่องเที่ยว จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ และความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว

ลักษณะนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	190	42.0
หญิง	262	58.0
อายุ		
15-19 ปี	57	12.6
20-29 ปี	207	45.8
30-39 ปี	126	27.9
40-65 ปี	62	3.7
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	98	21.7
5,000-10,000 บาท	155	34.3
10,001-15,000 บาท	87	19.2
สูงกว่า 15,000 บาท	112	24.8
อาชีพ		
พจน.เอกชน	150	33.2
นักเรียน/นักศึกษา	91	20.1
ธุรกิจส่วนตัว	73	16.2
ข้าราชการ	71	15.7
รับจ้างทั่วไป	45	10.0
อื่นๆ	22	4.9
ความถี่		
มาครั้งแรก	185	40.9
มากกว่า 1 ครั้ง	267	51.1
รวม	452	100

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราประเมิน (Rating Scale) แบบลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งกำหนดน้ำหนักตามระดับของความคิด ไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ ต่อเดือน อาชีพ และความถี่ของการเดินทางท่องเที่ยวเกาะเกร็ด โดยเป็นคำถามแบบให้ผู้ตอบกรอกเองและตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ จำนวน 15 ข้อ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา จำนวน 15 ข้อ และด้านศิลปวัฒนธรรม จำนวน 15 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 45 ข้อ โดยเป็นคำถามแบบมาตราประเมิน (Rating Scales) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1	คะแนน

ตัวอย่างข้อความ

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1	ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ มีความโดดเด่นในการท่องเที่ยว เนื่องจากสภาพภูมิประเทศเป็นเกาะ					
2	สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเพื่อความสมดุล					
3	ประชาชนที่อาศัยบนเกาะยังรักษา สภาพธรรมชาติของเกาะไว้ได้					
4	เป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติทางรูปร่าง ของเกาะจากทางกายภาพได้ชัดเจน					
5	เป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติทาง นิเวศวิทยา					
6	ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ ทางประวัติศาสตร์					
7	สามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีและ ศาสนา					
8	ทำเทียบเรือหน้าวัดปรมัยยิกาวาส เป็นตัวอย่างของการดำเนินชีวิต ของคนในอดีต					
9	เป็นแหล่งเรียนรู้พิพิธภัณฑสถานชาติมอญ					
10	ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ของชนชาติมอญตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน					

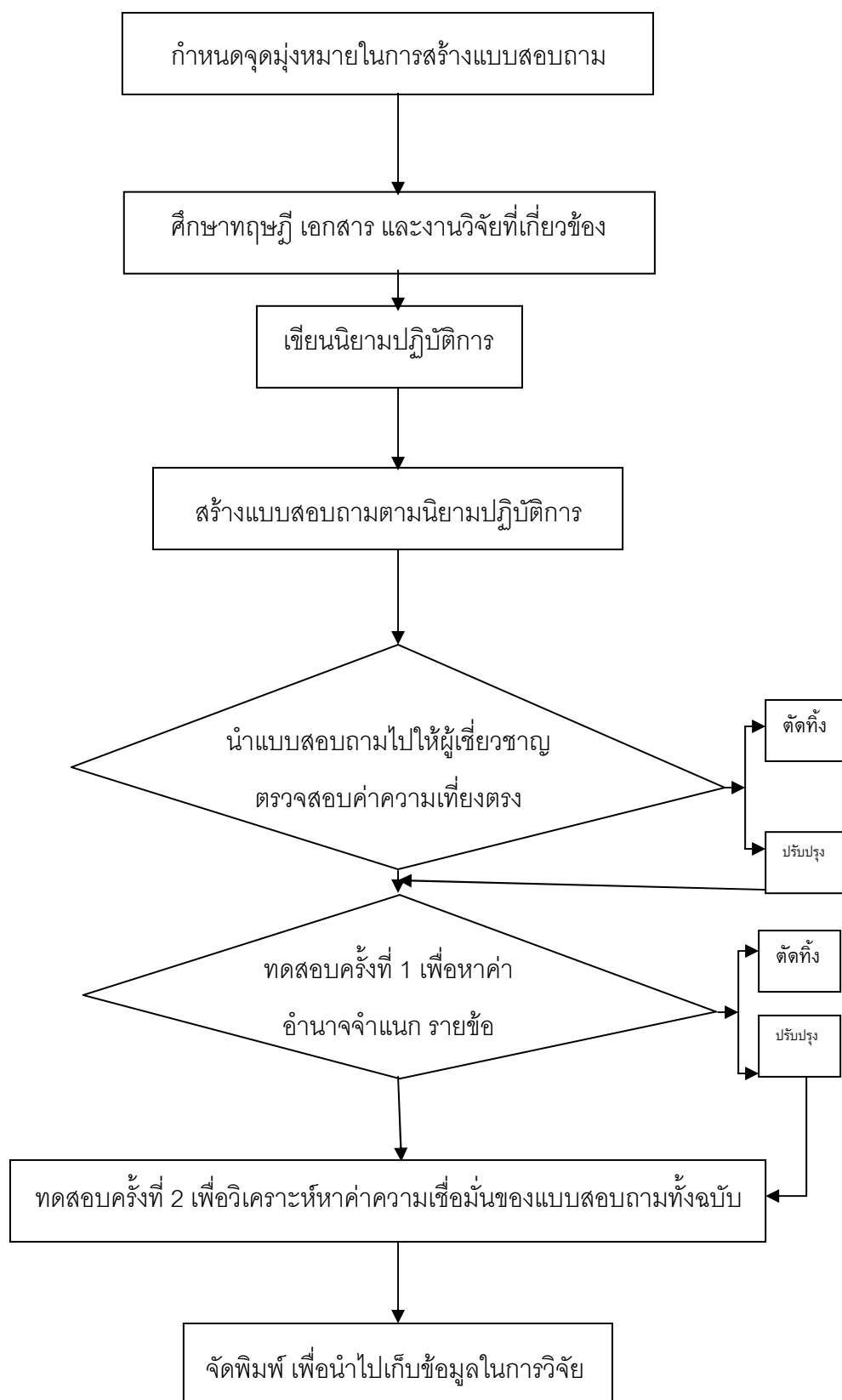
ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
11	เป็นแหล่งเรียนรู้จากการสาธิตการปั้นเครื่องปั้นดินเผา					
12	มีแสดงให้เห็นถึงการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง การปั้นเครื่องปั้นดินเผา					
13	มีความโดดเด่น ด้านอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น คือการทำทอดมันหน่อกะลา					
14	ชาวบ้านใส่เสื้อผ้าด้วยชุดประจำชาติมอญเพื่อสะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรมวิถีชีวิตดั้งเดิม					

ตอนที่ 3 แบบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยอิสระ จำนวน 3 ข้อ คือ

1. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีคุณค่าสำหรับการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้านคุณค่าทางธรรมชาติหรือไม่ อย่างไร
2. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีคุณค่าสำหรับการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนาหรือไม่ อย่างไร
3. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีคุณค่าสำหรับการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร
4. ท่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตำบลเกาะเกร็ด อย่างไร

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

การดำเนินการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อกำหนดขอบเขตของแบบสอบถามในแต่ละด้านของการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้

2. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ จากการศึกษาขอบเขตและพฤติกรรมทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

3. เขียนข้อคำถาม โดยมีลักษณะเป็นมาตราประเมิน 5 ระดับ (Rating Scale) ตามนิยามปฏิบัติการและจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้ แบบสอบถาม ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ จำนวน 15 ข้อ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา จำนวน 15 ข้อ และด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม จำนวน 15 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 45 ข้อ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาโท ตรวจสอบแก้ไข เพื่อปรับปรุงเนื้อหา

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท ไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทด้านการท่องเที่ยว ด้านการประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบเพียงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยพิจารณาคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ .5 จากนั้นทำการคัดเลือกข้อคำถาม

5.1 ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ คัดเลือกไว้ 15 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00

5.2 ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา คัดเลือกไว้ 15 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00

5.3 ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม คัดเลือกไว้ 15 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลอง (Try Out) ครั้งที่ 1 กับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของข้อคำถามรายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item total Correlation) จากนั้นทำการคัดเลือกข้อคำถาม

6.1 ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ คัดเลือกไว้ 15 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.42 ถึง 0.61

6.2 ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา คัดเลือกไว้ 15 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.44 ถึง 0.66

6.3 ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม คัดเลือกไว้ 15 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.14 ถึง 0.60

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับคัดเลือกจากข้อ 6 ไปทดลอง (Try Out) ครั้งที่ 2 กับนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 100 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) จากการวิเคราะห์พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีดังนี้

7.1 ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .8885

7.2 ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .8968

7.3 ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .8271

7.4 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) รวมทั้งฉบับ เท่ากับ .9413

8. นำแบบสอบถามที่ได้มาจัดพิมพ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ผล

เนื่องจากข้อคำถามมีทั้งข้อความที่เป็นทางบวกและข้อความที่เป็นทางลบ จึงกำหนดน้ำหนักคะแนนจากผลการตอบ ดังนี้

ผลการตอบ	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าน้ำหนัก 5 คะแนน	มีค่าน้ำหนัก 1 คะแนน
เห็นด้วยมาก	มีค่าน้ำหนัก 4 คะแนน	มีค่าน้ำหนัก 2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าน้ำหนัก 3 คะแนน	มีค่าน้ำหนัก 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	มีค่าน้ำหนัก 2 คะแนน	มีค่าน้ำหนัก 4 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าน้ำหนัก 1 คะแนน	มีค่าน้ำหนัก 5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน

หลังจากการวิเคราะห์ผลแบบสอบถามแล้ว จะแปลความหมายของค่าคะแนนที่ได้ ดังนี้

ดีมาก	มีคะแนนอยู่ระหว่าง	4.50 – 5.00
ดี	มีคะแนนอยู่ระหว่าง	3.50 – 4.49
พอใช้	มีคะแนนอยู่ระหว่าง	2.50 – 3.49
น้อย	มีคะแนนอยู่ระหว่าง	1.50 – 2.49
น้อยที่สุด	มีคะแนนอยู่ระหว่าง	1.00 – 1.49

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อนำไปขอความร่วมมือกับเจ้าของสถานที่และชุมชนในการแจกและเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2. แจกแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระหว่างวันที่ 20 - 26 กุมภาพันธ์ 2550 โดยการสุ่มนักท่องเที่ยวที่ได้เดินทางท่องเที่ยวในบริเวณตำบลเกาะเกร็ดแล้ว และนั่งพักผ่อนบริเวณลานหน้าวัดปรมัยยิกาวาส และศูนย์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา หมู่ที่ 1 ได้แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว จำนวน 460 ฉบับ
3. ตรวจสอบความไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่าไม่สมบูรณ์ จำนวน 8 ฉบับ เหลือแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 452 คน

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถาม แล้วทำการคัดเลือกฉบับสมบูรณ์ไว้จำนวน 452 ฉบับ จากจำนวน 600 ฉบับ
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows
3. วิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรต้น โดยการหาค่าจำนวนและร้อยละ
4. การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี วิเคราะห์หาจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับจากคะแนนค่าเฉลี่ย
5. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ตามตัวแปรเพศ และความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-statistic) และเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ระหว่างตัวแปร อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าเอฟ (F-test) และกรณีผลการทดสอบระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต้องทำการทดสอบเป็นรายคู่ต่อไป โดยใช้วิธีของนิวแมนคูลส์ (Newman Keuls Method)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
  - 2.1 สถิติที่ใช้ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนประชากร
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อน

2.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

2.2.1 ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ใช้สูตรของโรวินลีย์ ; และแฮมเบลตัน (ล้วน สายยศ ; และ อังคณา สายยศ. 2538 : 248 – 249; อ้างอิงจาก Rowineli and Hambleton. 1977)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง มีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2.2 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item total Correlation) ซึ่งเป็นการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อคำถาม (X) กับคะแนนรวมของข้อคำถามที่เหลือ (Y) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation coefficient) (ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. 2538 : 85-86)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนของข้อคำถาม
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมคะแนนของข้อคำถามที่เหลือ
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมคะแนนของข้อคำถามยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของข้อคำถามที่เหลือยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมคะแนนของผลคูณระหว่างคะแนน ของข้อคำถามกับคะแนนของข้อคำถามอื่นที่เหลือ

2.2.3 ค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามที่เป็นมาตราประเมิน โดยใช้สูตร

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ฉ้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	จำนวนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของ แบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

3.1 ทดสอบความแตกต่าง ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม

โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ หรือทดสอบค่า t-test กรณีกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระกัน (Independent t-test) (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 166)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงที (t-distribution)
	$\bar{X}_1$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่ง
	$\bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่สอง
	S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่ง
	S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่สอง
	n_1	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่ง
	n_2	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่สอง

3.2 ทดสอบความแตกต่าง ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม โดยทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way Analysis of Variance) หรือทดสอบค่า F – test (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 241)

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา F - distribution
	MS_B	แทน	ค่า Mean Square ระหว่างกลุ่ม
	MS_W	แทน	ค่า Mean Square ภายในกลุ่ม

3.3 ถ้าหากพบว่า ผลการทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีนิวแมน-คูลส์ (Newman Keuls Method) (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 251-252)

$$q = \sqrt{\frac{MS_w}{\tilde{n}}}$$

เมื่อ	q	แทน	q - statistic ที่ได้จากรายการ
	MS_w	แทน	ค่า Mean Square ภายในกลุ่ม
	$\tilde{n}$	แทน	จำนวนคะแนนในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t - Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา F - Distribution
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ณ ตำบล เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีเพศ อายุ รายได้ต่อเดือนอาชีพ และความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางท่องเที่ยว ณ ตำบล เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้าน

หลักและคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือนอาชีพ และความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว

ตัวแปร	คุณค่าด้าน												
	รวม			ธรรมชาติ			ประวัติศาสตร์			ศิลปวัฒนธรรม			
	n	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
เพศ													
ชาย	190	3.81	.47	ดี	3.79	.53	ดี	3.79	.52	ดี	3.86	.52	ดี
หญิง	262	3.78	.53	ดี	3.80	.53	ดี	3.75	.61	ดี	3.79	.58	ดี
อายุ													
15-19 ปี	57	3.85	.44	ดี	3.83	.55	ดี	3.82	.46	ดี	3.89	.46	ดี
20-29 ปี	207	3.82	.50	ดี	3.83	.52	ดี	3.79	.58	ดี	3.82	.57	ดี
30-39 ปี	126	3.76	.49	ดี	3.76	.50	ดี	3.72	.56	ดี	3.81	.56	ดี
40-65 ปี	62	3.73	.58	ดี	3.72	.60	ดี	3.71	.68	ดี	3.76	.61	ดี
รายได้ต่อเดือน													
ต่ำกว่า 5,000	98	3.84	.51	ดี	3.81	.58	ดี	3.82	.55	ดี	3.88	.52	ดี
5,000-10,000	155	3.80	.44	ดี	3.82	.47	ดี	3.77	.53	ดี	3.82	.50	ดี
10,001-15,000	87	3.84	.56	ดี	3.84	.54	ดี	3.83	.65	ดี	3.84	.64	ดี
สูงกว่า 15,000	112	3.71	.53	ดี	3.71	.55	ดี	3.66	.60	ดี	3.76	.60	ดี
อาชีพ													
พจน.เอกชน	150	3.82	.53	ดี	3.81	.54	ดี	3.81	.61	ดี	3.84	.59	ดี
นักเรียนนักศึกษา	91	3.74	.44	ดี	3.73	.53	ดี	3.71	.49	ดี	3.77	.46	ดี
ธุรกิจส่วนตัว	73	3.73	.52	ดี	3.74	.53	ดี	3.67	.62	ดี	3.79	.57	ดี
ข้าราชการ	71	3.82	.46	ดี	3.87	.44	ดี	3.77	.53	ดี	3.81	.58	ดี
รับจ้างทั่วไป	45	3.86	.50	ดี	3.83	.54	ดี	3.87	.52	ดี	3.89	.56	ดี
อื่นๆ	22	3.83	.66	ดี	3.85	.64	ดี	3.74	.77	ดี	3.88	.66	ดี
ความถี่													
มาครั้งแรก	185	3.73	.50	ดี	3.74	.53	ดี	3.71	.57	ดี	3.74	.53	ดี
มากกว่า 1 ครั้ง	267	3.84	.50	ดี	3.83	.52	ดี	3.81	.58	ดี	3.88	.57	ดี
รวม	452	3.79	.50	ดี	3.80	.53	ดี	3.77	.58	ดี	3.82	.56	ดี

จากตาราง 3 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (58 %) มีอายุระหว่าง 20-29 ปี (45.8 %) มีรายได้ 5,000-10,000 บาท (34.3 %) ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน (33 %) และเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 1 ครั้ง (51.1 %) ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย 3 ด้านหลักและโดยรวม อยู่ในระดับดี เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.82$, $S = .56$) รองลงมาด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.80$, $S = .53$) และด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ($\bar{X} = 3.77$, $S = .58$) ตามลำดับ

ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชาย มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้โดยรวม มากที่สุด ($\bar{X} = 3.81$, $S = .47$) เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า เพศชายมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม มากกว่าเพศหญิง ในทางตรงกันข้าม ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านคุณค่าทางธรรมชาติเพศหญิง มีมากกว่าเพศชาย

ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามอายุ พบว่า อายุ 15 - 19 ปี มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้โดยรวมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.85$, $S = .44$) เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า อายุ 15 - 19 ปี และ 20 - 29 ปี มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติมากที่สุด ($\bar{X} = 3.83$, $S = .55$ และ $\bar{X} = 3.83$, $S = .52$) อายุ 15 - 19 ปี มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา และด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.82$, $S = .46$ และ $\bar{X} = 3.89$, $S = .46$)

ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาทและ 10,001-15,000 บาท มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้โดยรวมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.84$, $S = .51$ และ $\bar{X} = 3.84$, $S = .56$) เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 -15,000 บาท มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติและด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา มากที่สุด ($\bar{X} = 3.84$, $S = .54$ และ $\bar{X} = 3.83$, $S = .65$) นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.88$, $S = .52$)

ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามอาชีพ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้โดยรวมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.86, S = .50$) เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติมากที่สุด ($\bar{X} = 3.87, S = .44$) นักท่องเที่ยวอาชีพรับจ้างทั่วไป มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา และด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.87, S = .52$ และ $\bar{X} = 3.89, S = .56$)

ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตามความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดมากกว่า 1 ครั้ง มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้โดยรวมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.84, S = .50$) เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดมากกว่า 1 ครั้ง มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา และด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม มากที่สุด ($\bar{X} = 3.83, S = .52, \bar{X} = 3.81, S = .58$ และ $\bar{X} = 3.88, S = .57$ ตามลำดับ)

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ที่มีเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ และความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว ที่ต่างกันโดยวิเคราะห์แบบที (t-test) และวิเคราะห์แบบเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างโดยใช้วิธีของนิวแมน-คูลส์

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ และความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด

ตาราง 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้านหลักและคุณค่าโดยรวมของนักท่องเที่ยวยุวชาวไทย ที่มีเพศต่างกัน

ความคิดเห็นด้าน	ชาย		หญิง		t	P
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
คุณค่าทางธรรมชาติ	3.79	0.53	3.80	0.53	.108	.914
คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา	3.79	0.52	3.75	0.61	.688	.492
คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม	3.86	0.52	3.79	0.58	1.157	.248
คุณค่าโดยรวม	3.81	0.47	3.78	0.53	.654	.514

จากตาราง 4 พบว่า ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวยุวชาวไทย ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้านหลักและคุณค่าโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอายุต่างกัน

ตัวแปร	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
คุณค่าทางธรรมชาติ	ระหว่างกลุ่ม	3	.810	.270	.968
	ภายในกลุ่ม	448	124.971	.279	
	รวม	451	125.782		

คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	3	.748	.249	.745
	ภายในกลุ่ม	448	149.869	.335	
	รวม	451	150.617		

คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3	.524	.175	.558
	ภายในกลุ่ม	448	140.324	.313	
	รวม	451	140.849		

คุณค่าโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	.605	.202	.797
	ภายในกลุ่ม	448	113.496	.253	
	รวม	451	114.101		

จากตาราง 5 พบว่า ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอายุ 15 - 19 ปี, 20 - 29 ปี, 30 - 39 ปี และ 40 - 65 ปี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้านหลักและคุณค่าโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน

ตัวแปร	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
คุณค่าทางธรรมชาติ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.039	.346	1.244
	ภายในกลุ่ม	448	124.743	.278	
	รวม	451	125.782		
คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	3	1.986	.662	1.995
	ภายในกลุ่ม	448	148.630	.332	
	รวม	541	150.617		
คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3	.744	.248	.793
	ภายในกลุ่ม	448	140.105	.313	
	รวม	451	140.849		
คุณค่าโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม		1.105	.368	1.460
	ภายในกลุ่ม	448	112.996	.252	
	รวม	451	114.101		

จากตาราง 6 พบว่า ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000-10,000 บาท 10,001-15,000 บาท และสูงกว่า 15,000 บาท แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้านหลักและคุณค่าโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอาชีพต่างกัน

ตัวแปร	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
คุณค่าทางธรรมชาติ	ระหว่างกลุ่ม	5	1.127	.255	.806
	ภายในกลุ่ม	446	124.655	.279	
	รวม	451	125.782		
คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	5	1.759	.352	1.054
	ภายในกลุ่ม	446	148.858	.334	
	รวม	451	150.617		
คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	5	.638	.128	.406
	ภายในกลุ่ม	446	140.211	.314	
	รวม	451	140.849		
คุณค่าโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	5	.917	.183	.722
	ภายในกลุ่ม	446	113.185	.254	
	รวม	451	114.101		

จากตาราง 7 พบว่า ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน, นักเรียน นิสิต นักศึกษา, ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย, ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ, รับจ้างทั่วไป อาชีพอิสระ และอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3 ด้านหลัก และคุณค่าโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยวต่างกัน

ความคิดเห็นด้าน	มาครั้งแรก		มากกว่า 1 ครั้ง		t	P
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
คุณค่าทางธรรมชาติ	3.74	0.53	3.83	0.52	.108	.914
คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา	3.71	0.57	3.81	0.58	1.781	.076
คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม	3.74	0.53	3.88	0.57	2.720**	.007
คุณค่าโดยรวม	3.79	0.50	3.84	0.50	2.353*	.019

* P < .05

จากตาราง 8 พบว่า ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 1 ครั้ง สูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาครั้งแรกเพียงครั้งเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ระหว่างความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งแรก กับความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว มากกว่า 1 ครั้ง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

1. นักท่องเที่ยวคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีคุณค่าสำหรับการศึกษาหาความรู้ด้านคุณค่าทางธรรมชาติและสมควรอนุรักษ์ไว้ เนื่องจากอุดมไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีต้นไม้ที่นักท่องเที่ยวไม่รู้จักเป็นจำนวนมาก รวมถึงการไม่มีรถยนต์แล่นในเกาะเกร็ด ทำให้ไม่เกิดมลภาวะทั้งทางเสียงและสิ่งแวดล้อม ดังตัวอย่างที่นักท่องเที่ยวแสดงความเห็นไว้ว่า “มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์และส่งเสริมให้ดำรงไว้ตลอดไป”

2. นักท่องเที่ยวคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีคุณค่าสำหรับการศึกษาหาความรู้ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา เนื่องจากเป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับชนชาวมอญที่ยังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี การแต่งกาย ของตนเอาไว้ได้ มีการสืบทอดวัฒนธรรม งานฝีมือมาสู่คนรุ่นหลัง มีพิพิธภัณฑ์ไว้ให้ศึกษาหาความรู้ มีวัดวาอารามที่เก่าแก่ทรงคุณค่า มีประวัติยาวนานควรแก่การอนุรักษ์ ดังตัวอย่างที่นักท่องเที่ยวแสดงความเห็นไว้ว่า “มีคุณค่าเหมาะแก่การศึกษาหาความรู้ เพราะมีประวัติศาสตร์ที่ดี มีการสืบทอดวัฒนธรรมสู่คนรุ่นหลัง” “มีการจัดเก็บหลักฐานและรวบรวมไว้ในพิพิธภัณฑ์”

3. นักท่องเที่ยวคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีคุณค่าสำหรับการศึกษาหาความรู้ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เนื่องจาก ผู้คนในชุมชนมีอัธยาศัยต่อนักท่องเที่ยวที่ดี มีการสาธิตวิธีการปั้นเครื่องปั้นดินเผาที่มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษ การใช้ภาษาของชนชาติที่มีให้เห็นตามป้าย บ้านเรือนของประชาชนซึ่งไม่สามารถหาชมได้ที่ไหน ดังตัวอย่างที่นักท่องเที่ยวแสดงความเห็นไว้ว่า “มีการสาธิตการปั้นดินเผาที่ไม่สามารถชมได้ในที่อื่น ๆ”

4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตำบลเกาะเกร็ด นักท่องเที่ยวแสดงความเห็นอย่างกว้างขวางในหลายประเด็น ดังนี้

4.1 ด้านความปลอดภัย นักท่องเที่ยวเสนอแนะว่าควรมีการจัดเวรยามดูแลความเรียบร้อยบริเวณท่าเรือ และการจราจรในเกาะเกร็ด

4.2 ด้านความสะอาด นักท่องเที่ยวเสนอแนะว่า ควรดูแลความสะอาดให้มากกว่านี้ ไม่ควรทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง ภายในวัด หรือในชุมชน

4.3 ด้านการประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวเสนอแนะว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลการท่องเที่ยวเกาะเกร็ดแก่นักท่องเที่ยวมากกว่านี้ หรือมีมัคคุเทศก์ในและแหล่งท่องเที่ยว

4.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวเสนอแนะว่า ควรมีห้องน้ำให้มากกว่าที่เป็นอยู่และเน้นเรื่องของความสะอาด ควรจัดให้มีสถานที่สำหรับจอดรถโดยเฉพาะ และควรมีจุดบริการนักท่องเที่ยว

4.5 ด้านอื่นๆ นักท่องเที่ยวเสนอแนะว่าไม่ควรนำสินค้าจากภายนอกเกาะที่ไม่เกี่ยวกับชุมชน ประวัติศาสตร์ หรือวัฒนธรรม มาจำหน่ายในบริเวณเกาะเกร็ดและบริเวณทางเดินควรปลูกต้นไม้ตลอดสองข้างทางเพื่อให้ความร่มรื่นแก่นักท่องเที่ยว

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยศึกษาวิเคราะห์จำแนกตามเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพและความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ข้อค้นพบของงานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการวิจัยว่า ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพและความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดต่างกัน มีความแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่เดินทางจากที่อยู่ปัจจุบัน ไปยังตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีเป็นการชั่วคราว เพื่อการศึกษาหาความรู้ การพักผ่อน หรือเพื่อการอื่นใด ที่มีใช่เป็นการหารายได้ จำนวน 452 คน โดยเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราประเมิน (Rating Scale) แบบลิเคอร์ท (Likert) เพราะเป็นมาตรวัดที่ให้ความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง และพัฒนาเพื่อใช้วัดความรู้สึกได้หลายอย่าง โดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9413 เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่าด้านคุณค่าทางธรรมชาติ มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .8885 ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8968 และด้านคุณค่าศิลปวัฒนธรรม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8271

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อนำไปขอความร่วมมือในการแจกและเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยการวางแผนและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ และนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ และความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด เพื่อหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง

คะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว โดยใช้สถิติ F-test จากนั้นทดสอบความแตกต่างโดยใช้วิธีของนิวแมน-คูลส์

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ และความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด วิเคราะห์ความแตกต่าง ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติที (t – statistics) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว โดยใช้สถิติเอฟ (F-test) พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวมกับความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดที่ต่างกัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ แต่เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนากับความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดที่ต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม กับเพศ อายุ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 รายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ที่จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ และความถี่ของการเดินทางท่องเที่ยวเกาะเกร็ด อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คืออยู่ในเกณฑ์ดี

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีเพศต่างกัน พบว่าความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ระหว่างเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอายุต่างกัน พบว่าความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทาง

ศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอายุ 15 - 19 ปี, 20 - 29 ปี, 30 - 39 ปี และ 40 - 65 ปี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท, 5,000 - 10,000 บาท, 10,001 - 15,000 บาท และสูงกว่า 15,000 บาท แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอาชีพต่างกัน พบว่าความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน, นักเรียน นิสิต นักศึกษา, ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย, ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ, รับจ้างทั่วไป อาชีพอิสระ และอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดต่างกันพบว่า ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ระหว่างความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด ครั้งแรก กับความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด มากกว่า 1 ครั้ง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทางตรงกันข้าม ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ระหว่างความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด ครั้งแรก กับ ความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด มากกว่า 1 ครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับ .05 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม กับความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดที่ต่างกัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับอาจเป็นเพราะประสบการณ์โดยตรงของบุคคลมีอิทธิพลต่อการเกิดความคิดเห็น ทำให้บุคคลเกิดความคิดเห็นต่อประสบการณ์เหล่านั้น (Hahn Mart E. ; & Simmel. 1976 : 83) อีกทั้งการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ต้องอาศัยระยะเวลา ความเข้าใจ ความงดงาม และศึกษาถึงศิลปวัฒนธรรม จึงจะซึมซับคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมและเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างแท้จริงสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาคมธีรสุวรรณจักร (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ พันทิพา โฉมประดิษฐ์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่านักท่องเที่ยวที่มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นหนาการกลางแจ้ง ในรอบปีมากกว่า 3 ครั้ง มีความคิดเห็นในทางบวก มากกว่าผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรม ระหว่าง 1 - 3 ครั้ง และงานวิจัยของ ปองจิต แจ่มจรัส (2538 : 128) ทำการศึกษาเรื่อง ค่านิยมนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมบริเวณสถานที่ตากอากาศชะอำ ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวที่มาชะอำบ่อย บอกถึงค่านิยมในเรื่องความชอบ ความชื่นชมหรือความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ ทำให้ต้องมาเที่ยวบ่อยๆและรู้สึกว่สถานที่แห่งนี้มีค่าควรแก่การอนุรักษ์

แต่เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา กับความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดที่ต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดที่ต่างกัน ของนักท่องเที่ยวชาวไทยไม่มีผลต่อการมาเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวมาเพื่อความรื่นรมย์ เพลิดเพลิน พักผ่อน ไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม ความสวยงามของธรรมชาติประวัติศาสตร์ โบราณคดี การนับถือศาสนาอยู่แล้ว

2. เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม กับเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษารื่นรมย์และเพลิดเพลิน ไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อ “ระบบนิเวศ”

นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวจะเป็นกลุ่มผู้เดินทางที่แสวงหาสิ่งต่างๆ เช่น กิจกรรมที่ให้ประสบการณ์ที่หลากหลายมากขึ้น การสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมที่แตกต่างจากที่ตนอยู่ เรียนรู้ลักษณะทางธรรมชาติ วัฒนธรรมแต่ละพื้นที่ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538 : 11) นักท่องเที่ยวมักจะมีวัตถุประสงค์ในการไปท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวมีความตั้งใจที่จะเดินทางไปเที่ยวเพื่อความสนุกสนานความบันเทิง การพักผ่อน ศึกษาวัฒนธรรมหรือเพื่อการศึกษาและเนื่องจากความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย ช่วงอายุ อาชีพที่ต่างกัน อาจมองเห็นได้เท่าเทียมกัน เพราะทุกคนมีสิทธิ มีโอกาสทางการศึกษา เรียนรู้ได้ทัดเทียมกัน และเมื่อพิจารณาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด พบว่า แต่ละตัวแปรมีจำนวน ใกล้เคียงกันมาก ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ อาจเป็นเพราะภาระเหล่านี้จะต้องอยู่ในแผนการใช้จ่ายเงินของบุคคลอยู่แล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนวรรณ วิบุตขมาพันธ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวชายหาดบางแสนของผู้เยี่ยมเยือน พบว่า การเดินทางมาท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน ดังนั้น เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ ที่ต่างกันจึงไม่มีเป็นผลกับความคิดเห็นของท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญลักษณ์ เกตุทัต (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมการท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในเกาะเสม็ด พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีทัศนคติโดยรวมต่อด้านปัจจัยต่างๆ ของการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดไม่แตกต่างกัน และพบว่าระดับทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางทุกๆ ด้าน และยังสอดคล้องงานวิจัยของ เซบาลอส ลาสคูเรน (Celballos Lascurain. 1998 : 111-112 A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณอ่าวร็อคซ์ เมืองซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย ที่พบว่าปัจจัยส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชนหรือผู้ที่สนใจ ควรนำผลของการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีความสนใจ และชื่นชอบในคุณค่าทางธรรมชาติ คุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม อยู่ในระดับดี ในนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จะเป็นนักท่องเที่ยวที่มากกว่า 1 ครั้ง ดังนั้นควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก บุธนะแหล่งท่องเที่ยวที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น โดยเน้นการอนุรักษ์ของเดิมไว้ให้มากที่สุด เนื่องจากจุดขายของตำบลเกาะเกร็ด คือ สถาปัตยกรรมชาติ แหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญ ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้ได้

1.2 ควรจัดให้มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เช่น จัดหามัคคุเทศก์บรรยายประจำแหล่งท่องเที่ยว หรือจัดทำป้ายสื่อความหมาย ป้ายบอกชื่อต้นไม้ จัดหาสิ่งดึงดูดใจ ที่เป็นจุดขายในการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ และเห็นถึงคุณค่า เพราะการเรียนรู้ในคุณค่าทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ต้องอาศัยระยะเวลาและประสบการณ์การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเกาะเกร็ดมีแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เต้าเผาโบราณ พิพิธภัณฑวัดปรมัยยิกาวาส ศูนย์บ้านขนมหวาน รวมถึงประเพณี วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาวมอญ ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกิดความประทับใจ เพลิดเพลินใจ ผ่อนคลายเครียดในเหตุการณ์ที่เผชิญอยู่ และการเดินทางมาท่องเที่ยว ยังได้รับประโยชน์ ได้รับความรู้ ชาบซึ่งกับวิถีชีวิต ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และอยากกลับมาท่องเที่ยวอีก ส่งผลทำให้มีรายได้เข้าสู่ชุมชนสม่ำเสมอ คนในชุมชนสามารถขายสินค้าและบริการได้ ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนเป็นเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน

1.3 ควรประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกาะเกร็ดอย่างต่อเนื่องและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง จากการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวโดยไม่มีข้อมูลการท่องเที่ยวและในตำบลเกาะเกร็ดยังขาดการประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้ศึกษาถึง สถาปัตยกรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา และศิลปวัฒนธรรมของตำบลเกาะเกร็ด ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวหรือขณะเดินทางท่องเที่ยว จะทำให้ซาบซึ่ง ถึงคุณค่ามากขึ้น

1.4 ควรมีการจูงใจนักท่องเที่ยวให้กลับมาท่องเที่ยวตำบลเกาะเกร็ดอีกครั้ง เพราะจากผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 1 ครั้งจะซาบซึ่งในคุณค่าของธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ได้มากกว่าคนที่มาครั้งแรก โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การมอบของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นครั้งที่ 2 หรือลดราคา ค่าเรือโดยสาร เป็นต้น

1.5 จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวแนะนำให้ดูแลเรื่องความสะดวกของเกาะเกร็ด ดังนั้น ควรจัดเจ้าหน้าที่ดูแล และเก็บขยะให้เป็นระบบ เพื่อรักษาความสะดวกของบริเวณเกาะเกร็ด

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิจัยกับนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้นแต่นักท่องเที่ยวต่างชาติมาท่องเที่ยวมากเหมือนกัน ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักท่องเที่ยวคนไทยกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศด้วยเพื่อจะได้รู้ถึงความต้องการในการท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง

2.2 ควรจะศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อกรมาท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ การรับรู้ข่าวสาร เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กวี วรกวิน. (2545). แหล่งอนุรักษ์และอ้างอิงด้านธรณีวิทยาไทย ชุดที่ 2. ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2547). คู่มือปฏิบัติงานการท่องเที่ยวและกีฬาสำหรับข้าราชการ
และพนักงานรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน
จำกัดมิลเล็ทกรุ๊ป.
- กองอนุรักษ์. (2544). แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย.
- กองอนุรักษ์. (2545). ปฏิทินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
พ.ศ.2539-2540. กรุงเทพฯ: กองนโยบายและแผน การท่องเที่ยวฯ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540ก). การวางแผนโครงการ. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวฯ.
_____. (2540ข). โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ กรณีภาคใต้. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวฯ.
- คมพล สุวรรณภูฏ. (2544). การศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในด้านการดูแล
รักษาสุขภาพเพื่อการพึ่งตนเองด้านสาธารณสุขของชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- จ่ารอง เงินดี. (2534). เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิตต์โสภิต มีระเกตุ ; และ อรรถพล วรรณกิจ. (2546). การพัฒนาศักยภาพครู อาจารย์.
จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 22 ฉบับที่ 3. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- จุฑามาศ ไชยศรี. (2536). การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว
ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวางแผนการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทซ์ วรรณถนอม. (2544). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเลือก
เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การจัดการอุตสาหกรรมการ
ท่องเที่ยว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ชนัญ วงษ์วิภาค. (2548). “ รายงานโครงการการให้ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรทาง
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน”. วารสาร สอ.ประเทศ.
8 (2). 20
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). วิถีไทย การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์
พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- ชวลีพร ไกรเวียง. (2531). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ดรรชนี เอมพันธ์. (2544). *ความพึงพอใจและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวบริเวณเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ดรรชนี เอมพันธ์ ; และ สุเชษฐา เชษฐมาส. (2544). *การจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรป่าไม้*. เอกสารประกอบการเรียนโครงการปริญญาโท สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ ภาคพิเศษ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดรรชนี เอมพันธ์ ; และ สุเชษฐา เชษฐมาส. (2545). *รายงานการสัมมนาหัวหน้าอุทยานแห่งชาติทางทะเล เรื่อง แนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติทางทะเล*. 19 – 21 กรกฎาคม 2538 ณ อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง. สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้.
- ตุ้ม ชุมสาย. มล. ; และ ญิบพัน พรหมโยธี. (2527). *ปฐมบทวิชาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทัศนวรรณ วิบุษกษมานนท์. (2545). *พฤติกรรมการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวชายหาดบางแสนของผู้เยี่ยมเยือน*. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นภา จันทร์ศรี. (2545). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง จังหวัดตราด*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นาคม ชีรสวรรณจักร. (2541). *ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- เนาวรัตน์ พลายน้อย ; และคณะ. (2538). *พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย*. นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2534). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: พิชญาพรินต์ติ้ง.

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2543, มกราคม.- มีนาคม.). “มารู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันเถิด”.
จูลสารการท่องเที่ยว. 18 (1) : 16
- เบญจวรรณ วงศ์คำ. (2547). *สถานการณ์การท่องเที่ยวไทย ปี 47 ภาพฝันกับความจริง (1)*.
 (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.trf.or.th/News/Content.asp?Art_ID = 71. วันที่
 สืบค้น 15 พฤศจิกายน 2549.
- ประเสริฐ วิทนารัฐ. (2530). *การพัฒนาการท่องเที่ยว*. รายงานการสัมมนาทางวิชาการ ประจำปี
 2530. สมาคมภูมิศาสตร์. กรุงเทพฯ: บุรพาสาส์น.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร ; และ คณะ. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปองจิต แจ่มจรัส. (2538). *ค่านิยมของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการอนุรักษ์
 สภาพแวดล้อมบริเวณสถานตากอากาศชะอำ*. วิทยานิพนธ์ สค.ม. (สิ่งแวดล้อม).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร
- พันทิพา โฉมประดิษฐ์. (2530). *ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม
 สดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร
- เพ็ญลักษณ์ เกตุทัต. (2546). *ทัศนคติและพฤติกรรมการท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยว
 ในเกาะเสม็ด*. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภราเดช พงษ์ศิริชัย. (2539, เมษายน. – มิถุนายน.). “พัฒนาการท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่
 ยั่งยืน”. *จูลสารการท่องเที่ยว*. 15 (2) : 12
- ยุวดี นิรันดร์ตระกูล. (2538, มกราคม. – มีนาคม.). “E-coTourism: การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์”.
จูลสารการท่องเที่ยว. 14 (1) : 13
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). *พจนานุกรมสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์.
- ราณี อิศัยกุล; และคนอื่นๆ. (2545). *ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย*. กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี. (2548). *ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี*. (ออนไลน์).
 แหล่งที่มา: <http://www.skn.ac.th/skl/project/non69>. วันที่สืบค้น 5 มิถุนายน 2549.
- ล้วน สายยศ ; และ อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5.
 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณ วงษ์วานิช. (2539). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรวัทย์ สุวรรณภักดี. (2547). *ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยาน
 น้ำทะเลน้อยจังหวัดพัทลุง*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ:
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เรืองเวทย์ แสงรัตนา. (2522). *ความคิดเห็นและความสนใจของนักเรียนเตรียมทหารเกี่ยวกับอัตราการเพิ่มประชากรของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สิ่งแวดล้อม).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). *หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย*. กรุงเทพฯ: เรื่องอักษร.
- วิรัช เจียมบรรจง. (2532). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศิริ ฮามโพธิ์. (2543). *สังคมวิทยาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้. (2538). *โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ :กรณีภาคใต้*.
กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.
- ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2540). *โครงการศึกษาเพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคอีสาน*. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2522). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: ศิริชัยการพิมพ์.
- สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. (2539). *โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). *รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สีลาภรณ์ นาคทรพร. (2539). *แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2544). *นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศรี จินะวงษ์. (2544). *การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและกระจายรายได้ในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง*. วิทยานิพนธ์ดุสิต (พัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานจังหวัดนนทบุรี. (2544). *คู่มือการท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี นครปฐม สมุทรสาคร*.
กรุงเทพฯ: บริษัท ทีเอ ลีวี้ง จำกัด.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: อรุณสภา
- สินธุ์ สโรบล. (2546). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ*.
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค. เชียงใหม่ : วนิดาเพลส.
- สุรศักดิ์ ขุนณรงค์. (2539). *ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :ศึกษากรณีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- เสริมสกุล เสรีจกิจ. (2547). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดภูเก็ต*. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- หามานานดอทคอม. (2549). *เกาะเกร็ด*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.hamanan.com/tour/nontaburi/kohkhet.html>. สืบค้นวันที่ 10 กรกฎาคม 2549
- อดุลย์ วงศ์ศรีคุณ. (2543). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (พัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อรุณศรี นาคะวิสุทธิ. (2543). *ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษาอ่าวนาง อำเภอมือง จังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อุทุมพร จามรมาน ; ปทีป เมธาคุณวุฒิ ; และ สุวิมล ว่องวานิช. (2538). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับคนยุคใหม่*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เอกวิทย์ ณ ถกลาง. (2540). *ภูมิปัญญาสำนึก : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย*. โครงการกิตติเมธี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เอ็ด ภิรมณ์. (2542). *เกาะเกร็ด*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็น.พี.สกรีนพริ้นติ้ง จำกัด.
- Australian Department of Tourism. (1994). *National Ecotourism Strategy*. Canberra: Australian Government Publishing Service.
- Best, J.W. (1977). *Research in Education*. 3rd ed. New Jersey: Prentice Hall Inc
- Boo, Elizabeth. (1991). *Making Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planning, Development and Management*. In *Nature Tourism Managing for the Environment*. Washington D.C.: Island Press.
- Ceballos-Lascurain, Hector. (1988, May). The Future of Ecotourism. *Mexico Journal*. 17(1) : 13 -14
- Ealine, Ruth. (1984, April). Satisfaction of Tourism in Private Park and Recreation in New York, *Dissertation Abstracts International*. 44(10): 1120-1128 A.
- Foster. (1972). *Psychology for Life Adjustment*. Chicago: American Technical Society.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book.
- Hahn, Mart E. & Simmel Edward C. (1976). *Communication Behavior and Evaluation*. New York: Academic Press.

- Hebdee, J.C. and Others. (1984). *Wilderness Users in the Pacific Northwest: Their Characteristics, Values and Management Preferences*. Washington, D.C.: USDA Forest Service Research Paper PNW-61.
- Isaak, A.C. (1981). *Scope and Methods of Political Science: An Introduction to the Methodology of Political Inquiry*. 3rd ed. Illioni: The Dorsey Press.
- Kolasa, B.J. (1969). *Introduction to Behavioral Science for Business*. New York: John, Wiley And Sons.
- Lascurain Celballos. (1998, December). Opinions of Entrepreneur to Ecotouism at Rokz Bay Sydney . *Dissertation Abstracts International*. 15 (6) : 111-112A.
- Morgan Clifford T. and King Richard A. (1991). *Introduction of Psychology*. Tokyo: International Student McGraw-Hill Kogakussha, Ltd.
- Mitchell, Geoffrey Duncan. (1971). *A New Dictionary of Sociology*. New ed. London: Roulledge & Keygan Paul.
- Pedhazur, Elazer J. (1997). *Multiple Regression in Behavioral Research*. New York: Harcout Brace College Publishing.
- Pfacefflin, Georg Friendrich. (1988). *German Churches' Response to Third World Tourism, W in Tourism : An Ecumenical Concept*. Edited by the Scretariat of the Ecumenical Coalition on Third World Tourism, Bangkok: VISCOM Co. Ltd.,
- Richardson, Janet. (1993). *Ecotourism&Nature based Holidays*. Sydney: Australian Print Group.
- Western, D. (1993). *Defining ecotourism, in K. Lindberg and D. Hawkins (eds), Ecotourism: A Guide for Planners&Managers*. Vermont: The Ecotourism Society.
- World Tourism Organization. (1997). *Tourism 2020 Vision*. Madrid: WTO.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis*. 2nd ed. New York : Harper and Row.
- Zadroany, John Thomas. (1979). *Dictionary of Social Science*. Washington D.c. : Public Affair Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา หัวหน้าหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยรังสิต
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โปธิสาร ข้าราชการบำนาญ
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์จิระวงศ์ คงทอง
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
และการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยรังสิต
4. อาจารย์กิตติรัช คงชะวัน
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
5. อาจารย์จิระวัฒน์ ต้นสกุล
ภาควิชาประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ข้อความรายชื่อ

ตาราง 9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยว
เพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดี
และศาสนา และด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.8	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้
3	0.8	คัดเลือกไว้
4	0.6	คัดเลือกไว้
5	1.0	คัดเลือกไว้
6	0.6	คัดเลือกไว้
7	1.0	คัดเลือกไว้
8	1.0	คัดเลือกไว้
9	0.8	คัดเลือกไว้
10	1.0	คัดเลือกไว้
11	0.8	คัดเลือกไว้
12	1.0	คัดเลือกไว้
13	0.8	คัดเลือกไว้
14	1.0	คัดเลือกไว้
15	1.0	คัดเลือกไว้
16	1.0	คัดเลือกไว้
17	1.0	คัดเลือกไว้
18	1.0	คัดเลือกไว้
19	1.0	คัดเลือกไว้
20	1.0	คัดเลือกไว้
21	1.0	คัดเลือกไว้
22	1.0	คัดเลือกไว้
23	1.0	คัดเลือกไว้
24	0.6	คัดเลือกไว้
25	0.6	คัดเลือกไว้

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
26	1.0	คัดเลือกไว้
27	1.0	คัดเลือกไว้
28	1.0	คัดเลือกไว้
29	1.0	คัดเลือกไว้
30	0.8	คัดเลือกไว้
31	1.0	คัดเลือกไว้
32	1.0	คัดเลือกไว้
33	1.0	คัดเลือกไว้
34	1.0	คัดเลือกไว้
35	1.0	คัดเลือกไว้
36	1.0	คัดเลือกไว้
37	1.0	คัดเลือกไว้
38	1.0	คัดเลือกไว้
39	1.0	คัดเลือกไว้
40	1.0	คัดเลือกไว้
41	1.0	คัดเลือกไว้
42	0.8	คัดเลือกไว้
43	1.0	คัดเลือกไว้
44	1.0	คัดเลือกไว้
45	0.8	คัดเลือกไว้

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา และด้าน
คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1	.4234	คัดเลือกไว้
2	.5439	คัดเลือกไว้
3	.4010	คัดเลือกไว้
4	.3755	คัดเลือกไว้
5	.5474	คัดเลือกไว้
6	.4482	คัดเลือกไว้
7	.4865	คัดเลือกไว้
8	.5322	คัดเลือกไว้
9	.5821	คัดเลือกไว้
10	.5566	คัดเลือกไว้
11	.5869	คัดเลือกไว้
12	.6061	คัดเลือกไว้
13	.5627	คัดเลือกไว้
14	.5896	คัดเลือกไว้
15	.5093	คัดเลือกไว้
16	.5460	คัดเลือกไว้
17	.4419	คัดเลือกไว้
18	.5725	คัดเลือกไว้
19	.5245	คัดเลือกไว้
20	.5901	คัดเลือกไว้
21	.6466	คัดเลือกไว้
22	.5655	คัดเลือกไว้
23	.5527	คัดเลือกไว้
24	.6573	คัดเลือกไว้

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
25	.5981	คัดเลือกไว้
26	.5690	คัดเลือกไว้
27	.5733	คัดเลือกไว้
28	.3661	คัดเลือกไว้
29	.6278	คัดเลือกไว้
30	.6142	คัดเลือกไว้
31	.5873	คัดเลือกไว้
32	.3684	คัดเลือกไว้
33	.3470	คัดเลือกไว้
34	.3444	คัดเลือกไว้
35	.4021	คัดเลือกไว้
36	.4731	คัดเลือกไว้
37	.6046	คัดเลือกไว้
38	.5523	คัดเลือกไว้
39	.4814	คัดเลือกไว้
40	.4178	คัดเลือกไว้
41	.3877	คัดเลือกไว้
42	.2844	คัดเลือกไว้
43	.1431	คัดเลือกไว้
44	.4439	คัดเลือกไว้
45	.4390	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2. แบบสอบถามนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา และด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อใช้ในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว การบริการ การบริหารจัดการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถาม เพื่อจักได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำผลการตอบของท่านไปวิเคราะห์ในภาพรวมต่อไป
4. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ส่วน คือ
  - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
  - ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
  - ส่วนที่ 3 แบบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยอิสระ

ขอขอบคุณในความกรุณาให้ความร่วมมือการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี

(นายจตุรนต์ ภัคดีวานิช)

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

- ชาย
 หญิง

2. อายุ.....ปี

3. รายได้ต่อเดือน

- ต่ำกว่า 5,000 บาท
 5,000 - 10,000 บาท
 10,001 - 15,000 บาท
 สูงกว่า 15,000 บาท

4. อาชีพ

- ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ
 พนักงานบริษัทเอกชน
 ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย
 เกษตรกร
 รับจ้างทั่วไป อาชีพอิสระ
 แม่บ้าน ไม่ได้ทำงาน ว่างงาน
 นักเรียน นิสิต นักศึกษา
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. ความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว

- มาครั้งแรกเพียงครั้งเดียว
 มามากกว่า 1 ครั้ง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

- คำชี้แจง** 1. ข้อคำถามมีทั้งหมด 45 ข้อ ขอให้ท่านพิจารณาว่าการท่องเที่ยวที่เกาะเกร็ด
ให้คุณค่าต่อท่านในระดับใด จาก มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยให้ทำเครื่องหมาย
✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
2. ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำ
ผลการตอบของท่านไปวิเคราะห์ในภาพรวม

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	มีความโดดเด่นในการท่องเที่ยว เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นเกาะ					
2	ใช้เป็นตัวอย่างของการเรียนรู้ ทางภูมิศาสตร์ได้					
3	เป็นแหล่งศึกษารวมชาติทางรูปร่าง ของเกาะจากทางกายภาพได้ชัดเจน					
4	อากาศบริสุทธิ์เพราะไม่มีการใช้รถยนต์					
5	เป็นแหล่งศึกษารวมชาติทางนิเวศวิทยา					
6	ประชาชนที่อาศัยบนเกาะยังรักษาสภาพ ธรรมชาติของเกาะไว้ได้					
7	เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการรักษา สิ่งแวดล้อมรอบตัว ในเรื่องการไม่ทิ้งขยะ ของเสียลงแม่น้ำ					
8	สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อ ความสมดุล					
9	ทำให้เห็นข้อเท็จจริงทางธรรมชาติ ของสายน้ำในอดีตตามบทประพันธ์ ของกวี เช่น สุนทรภู่					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10	ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชนชาติมอญ ที่อาศัยสายน้ำในการสัญจรในอดีต					
11	เกิดประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวจากการล่องเรือข้ามไปเกาะเกร็ด					
12	เป็นหลักฐานสำคัญที่สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของคนริมน้ำ จากเอกสารหรือบทประพันธ์ต่างๆ					
13	การเดินทางชมธรรมชาติในเกาะเกร็ดทำให้รู้สึกผ่อนคลาย					
14	เป็นตัวอย่งการเรียนรู้เรื่องการคมนาคม การขนส่งแก่นักท่องเที่ยวที่ไม่เคยมีประสบการณ์เดินทางทางน้ำ					
15	เสริมสร้างนิสัยในการไม่ทำลายธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในเกาะเกร็ด					
16	เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์					
17	มีศูนย์ข้อมูล เอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเกาะเกร็ด					
18	สามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา					
19	ทำเทียบเรือหน้าวัดปรมัยยิกาวาสเป็นตัวอย่งของการดำเนินชีวิตของคนในอดีต					
20	เป็นแหล่งเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ชนชาติมอญ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
21	เป็นแหล่งการเรียนรู้ เพื่อใช้สำหรับการค้นคว้า อ้างอิงทางการศึกษาเกี่ยวกับวิชาโบราณคดี					
22	เป็นภาพสะท้อนของบทประพันธ์ของกวีที่มีชื่อเสียง เช่น สุณทรภู่ในเรื่องการใช้ชีวิตริมแม่น้ำ					
23	ประวัติของวัดปรมัยยิกาวาสมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชุมชนมอญ					
24	การท่องเที่ยวทำให้ประชาชนในเกาะเกร็ดมีความรู้ ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของตนมากขึ้น					
25	การท่องเที่ยวทำให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวเข้าใจในหลักการปฏิบัติทางศาสนาทั้งพุทธและอิสลาม					
26	มีการบริการให้เกิดแนวการปฏิบัติเพื่อช่วยสร้างความสงบทางจิตใจ					
27	การแสดงธรรมจากพระผู้ปฏิบัติที่ประชาชนเลื่อมใส เสริมสร้างศรัทธาแก่นักท่องเที่ยว					
28	เตาเผาโบราณควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้สำหรับคนรุ่นหลังได้เรียนรู้					
29	เป็นแหล่งศิลปกรรมเกี่ยวกับศาสนา เช่น การทำปราสาทสำหรับงานศพพระเถระ					
30	การท่องเที่ยวเพื่อนมัสการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือของประชาชนทำให้เกิดความสบายใจ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
31	เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชนชาติ มอญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน					
32	เป็นแหล่งเรียนรู้จากการสาธิตการปั้น เครื่องปั้นดินเผา					
33	มีแสดงให้เห็นถึงการสืบทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นเรื่อง การปั้นเครื่องปั้นดินเผา					
34	ควรมีการฟื้นฟูประเพณีตักบาตรทางเรือ ของชาวตำบลเกาะเกร็ด					
35	มีความโดดเด่น ด้านอาหารที่เป็น เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น คือการทำทอดมัน หน่อกะลา					
36	ชาวบ้านใส่เสื้อผ้าด้วยชุดประจำชาติมอญ เพื่อสะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรมวิถีชีวิต ดั้งเดิม					
37	เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม การแสดง การละเล่นที่เป็นการสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
38	มีการส่งเสริมสร้างศูนย์การเรียนรู้อาชีพ ของชุมชนระหว่างนักท่องเที่ยวกับวิทยากร ที่มีความเชี่ยวชาญ					
39	งานบุญต่างๆ ของชาวมอญที่อนุรักษ์ไว้ เป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ของชาวมอญ					
40	เป็นการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นการอนุรักษ์					
41	ภาษาของชนชาติมอญสมควรได้รับการ อนุรักษ์และสืบทอด					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
42	ชาวบ้านเกาะเกร็ดมีอุปนิสัยใจคอที่ดีเป็นมิตร					
43	นักท่องเที่ยวมีส่วนทำให้วัฒนธรรมของประชาชนในเกาะเกร็ดเปลี่ยนไป					
44	การท่องเที่ยวทำให้ประชาชนในเกาะเกร็ดเห็นคุณค่าและอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น					
45	ถ้ามีการท่องเที่ยวแบบ Home Stay บนเกาะเกร็ด จะเป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน					

ส่วนที่ 3 โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยอิสระ

1. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีคุณค่าสำหรับการศึกษาหาความรู้ด้านคุณค่าทางธรรมชาติหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีคุณค่าสำหรับการศึกษาหาความรู้ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนาหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีคุณค่าสำหรับการศึกษาหาความรู้ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ท่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตำบลเกาะเกร็ด อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ ที่ท่านตั้งใจให้ข้อมูลอย่างจริงใจ

ภาคผนวก ง

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายจาตุรนต์ ภัคดีวานิช
วันเดือนปีเกิด	6 กุมภาพันธ์ 2519
สถานที่เกิด	อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	156/221 หมู่ 6 ถนนบางกรวย – ไทรน้อย ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	นักพัฒนาการท่องเที่ยว 6ว
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดพัทลุง
พ.ศ. 2538	ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง
พ.ศ. 2542	วิทยาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ